

Tractatus absolutissimus et accuratissimus de catarrho, rheumatismo, vitiis dentium, linguae, vocis, de immodica & indecora salivatione, & aliis à cerebro destillationibus, de variis authoribus compilatus. : Item Andreae Laurentij ... Tractatus excellentissimus de catarrho è Gallico sermone in Latinum conuersus. / Per Ioannem Vigirium.

Contributors

Vigier, Jean, active 1608?
Du Laurens, André, 1558-1609
Bouchereau, Joannes.
British Museum

Publication/Creation

Genevae : Apud Ioannem Bouchereau, M. DC XX. [1620]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/jjpfpfxd>

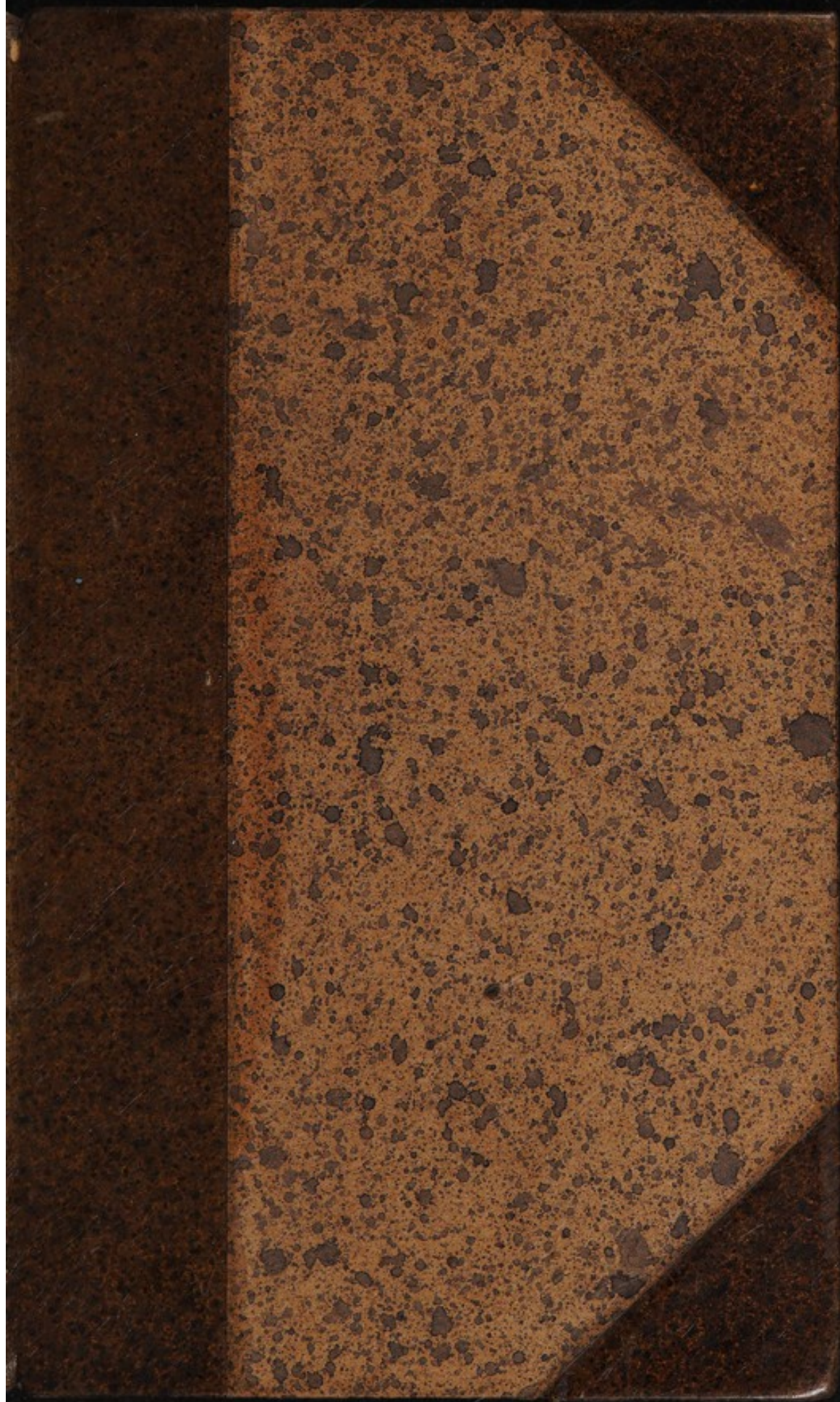
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

LAURENTIO
VIGERIO
—
DE
CATARRH

1620

10 x.

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

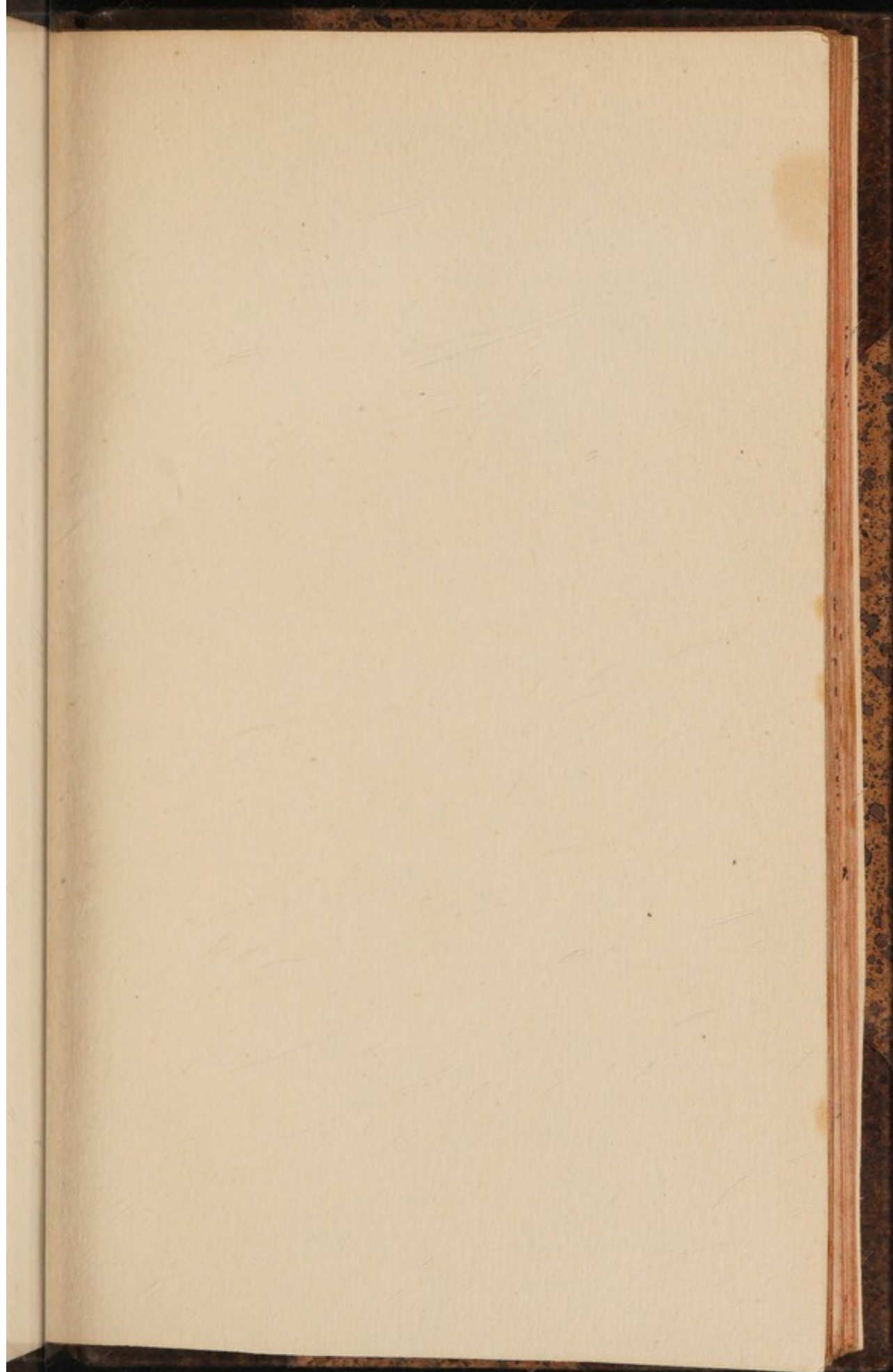
MEDICAL SOCIETY
OF
LONDON
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

VIGIER, J.

65911/A

IV₃

TRACTATV

ABSOLVTISSIMVS E

ACCVRATISSIMVS DE C

TARRHO, RHEVMATISMO, VITIIS DI
tium, linguæ, vocis, de immodica & indecora sali
tione, & aliis à Cerebro destillationibus, de va
authoribus compilatus.

ITEM

*Andreae Laurentij Archiatri Regij, Cancellarij in Celeb
rima vniuersitate Medicina, Monspelliensi Tracta
excellentissimus de Catarrho è Gallico sermone in L
num conuersus.*

PER IOANNEM VIGIRIVM

DOCTOREM MEDICVM

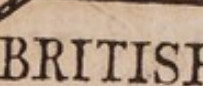
Casseronensem.

GENEVE,

Apud Ioannem Bouchereau.

M. DC. XXII

A rectangular stamp with a double-line border. The text inside reads "BRITISH MUSEUM" on the first line, "SALE DUPLICATE" on the second line, and "I 7 8 7" on the third line. The stamp is slightly faded and has a textured background.

LECTORI BENEVOLO.

Q V M morborum omnium frequentissime & molestissime catarrhus adoriatur hominē, eūque in mille mortis pericula præcipitem det : Vti ego met meo testimonio comprobare possum , qui vim eius, & insultus, grauēsque noxas sæpe expertus sum, adeò vt exanimē ferè per multos annos vitam traxerim , pallore vultus, & languore , tussi sicca, difficili respiratione , perpetuāque diarrhœa afflictus: modò enim imbres ingruētes, illuuiēs, & torrentes catarrhorum in tracheam arteriam prolabebātur, modò in pulmones, sæpissime in stomachum. Qua dum iactarer tépesta-

4 LECTORI BENEVOLO.

te pro virili obstiti: ita ut tandem super-
fuerim, aduocatis prius in meum au-
xilium scriptis authorum de meliore
nota qui de hac materia tractarunt;
in quibus primas tenent Do. Picotus
Paparella, Botallus, & Laurentius, de
quorum viridariis hoc florilegium
excerpsi: compendium videlicet me-
thodi curandorum catarrhorum; cu-
ius ope (fauente Dei gratia) catarrhi
tyrannide me vindicaui, & mortis
faucibus eripui. Ecce tibi consultu-
rus, vel potius (ut quod res est fatear)
amicis obsequuturus, quorum preci-
bus restitisse mihi nefas; in lucem eli-
mino libellum hunc, gratiam non
gloriam ambio, quam si mihi renuas,
sufficiet placuisse amicis.

RHEV-

RHEVMATISMI ET DESTILLATIONIS

DESCRIPTIO.

CAP. I.

CATARRHVS vocabulum apud medicos anceps & vagum. Vsurpatur enim aliter à Galeno & Græcis veteribus, aliter à Mauritanis & recentioribus medicis. Nam Catarrhum definit Galenus quando in os defluxerit excrementum à Cerebro. Paulus Ægineta Catarrhum absolutè dici vult, ad fauces & palatum factam defluxionem: ad laryngem verò & trachæam arteriam, sic vt interiorem membranam seu tunicam exasperet, & Βραγχαδλυ, id est, raucam vocem emittat. Sic Pauli descriptio non aduersatur Galeni definitioni. Contra Arabes Catarrhum propriè dici volunt, cum fit à cerebro destillatio non in fauces, sed in pectus & thoracis partes interiores. Aiunt enim suo loquendi modo:

Si fluat ad pectus, dicatur rheuma catarrhus,

Ad fauces branchus, ad nares esto Coryza.

At nunc à recentioribus, medicinæ practicæ & actuosæ sectatoribus, catarrhus, generalius sumpto nomine, usurpatur, pro omni destilla-

tione ac defluxu humoris aut excrementi à cerebro in partes subiectas: atque ita in vnum confundunt, Catarrhum, Rheumatismum, κατάρρασμα, & destillationem Celsi. Nec illud hac in parte omittendum ῥέυσιν, id est fluxionem etiam generalius sumi, quàm Catarrhum, tum veterum, tum recentiorum: Cum illa sit decursus cuiuslibet humoris aut excrementi, ex quacunque parte prodeat, & in quamcunque partem incidat: fluxionumque aliam esse à cerebro in partes subiectas, aliam verò ab hepate manare, aut vasis: aliam à quacunque parte onerata excrementorum copia, vel qualitate infestata. Atque ita Rheumatismus, Catarrhus, Destillatio sunt species fluxionis: quorum fons & origo est caput. Nulla est enim ferè pars, quæ non possit ῥευματίζεσθαι, fluxionéque tentari. Sed ad præsentis commentarij intelligentiam, satis erit monuisse, Catarrhum & Rheumatismum à recentiori medicina generali & communiori nomine usurpari pro qualibet humoris aut excrementi à cerebro & capite in partes quaslibet subiectas, destillatione, quæ Græcis etiam ῥέυμα, ῥευματισμός, κατάρρασμα, nostris fluxio, destillatio, excrementorum à capite decursus, decubitus, prolapsus dicitur.

istis
rentia
llatio

Defluxiones varias appellationes pro partium & symptomatum varietate recipiunt. Nam si fluxio fiat in oculi tunicam adnatam fiet ophthalmia, lippitudo Celsi, Chemosis, deterrima ophthalmia, hyposphagma, macula rubra Arab. Si in membranam corueam fiunt

φλύ-

φλόκταιναι varia. Si in vucam, fit Mydriasis, pupillæ dilatatio, suffusio, glaucoma, mutatio coloris cristalloïdis, nam apparet in foramine vucæ. Si in angulum magnum, fit Anchylops, abscessus inter angulum & nares, Ægylops seu fistula lachrymalis, enchantis, caro excrescens in angulo, epiphora, pituitæ cursus, Rhyas diminutio carnis lachrymalis. Si fluxio fiat in nares, Non à fit Coryza, grauedo, ozæna, polypus, sarcoma & la fluxio varia odoratus symptomata. Si in aures, phleg- ne ori- mone, modo interna, modo externa, otalgia, dor- tur. lor auris, surditas, difficultas auditus, grauis auditus, tinnitus, sibilus. Si in fauces antiades, tonsillæ, glandularum inflammatio, inflatio paristmia. In gargareonem staphylæ, vucæ, hodie partem & morbum significat, cyon, columella, erosio, putredo. In gingiuas paroulis, epoulis, erosio, putredo, fluor, fistula. In dentes odontalgia, dentium liuor, rubigo, erosio, perforatio, fœtor. In membranam vestientem partes oris aphthæ, alcola, pustulæ vlcera, vlcera putrida, sordida, cacoethe, vlcera erodentia, νόμα. In lingua musculos inflatio, inflammatio, paraly sis, Non à la fluxio spasmus, stupor, mogilalia, ancyloglossum, vitium linguæ paulo dictum ptyclismus. In laryngis musculos cynanche, angina, vocis læsiones, & vitia. In laryngis & asperæ arteriæ membranam branchos, raucedo, arteriæ asperæ asperitas, vlcus, vocis vitia & symptomata. Si in arteriæ ductum medium, tussicula multiplex. Si fluxio altius decumbat in bronchia arteriæ asperæ tussis modo sicca, modo humida, dyspnœa, vt

Tōsillæ
antia
nomina
sunt p
tis &
bi.

Non à
la fluxio
ue fluxio

gen^o, & vt species, asthma, orthopnœa. Si in pulmonum substantiam mollem, vasorum capillamentis oppletam, dyspnœa, anhelatio, asthma, tabes, hæmoptoe. Si in leues arterias, aut arterias venosas pulsus inæqualis, & tandem cordis palpitatio, mox dyspnœa & difficilis respiratio, hæmoptoe, si fluxio acris. Si in spinam & vertebrarum ligamenta tuberculum in spina, gibba, lordosis, scoliosis. Si in pericardion cordis tremor, vel palpitatio. Si in gulam, aut ventriculum, sitque fluxio frigida, fiunt cruditates, bradypepsia, tuctus acidi. Si calida fluxio, fiunt sitis, ructus nidorosi, aepsia, aliquando vlcus, febris, lienteria. Si in ceruicem, scapulas, musculos dorsi, & articulos ferè omnes, fiunt articulorum dolores, & arthritidos plures differentie, vt in mandibulis seu maxillis siagonagra, in collo trachelagra, in spina rachigagra, in scapulis omagra, in clauiculis cleisagra, in vlna pechyagra, in manibus cheiragra, in coxis ischias, in genu gonagra, in pedibus podagra.

In summa pauci sunt morbi, qui non excitentur, vel incrementum, vel foueantur ab aliqua defluxione humoris excrementitij à capite. Videmus enim febres plerumque ob destillationem in pectus, aut aliò, accendi: Et quasdam accessio nis initio, irritari, & desinente paroxysmo sedari. Quin & tumores, omnes præter naturam, à fluxione fieri proditum est à Galeno. Fiunt tamen illi à fluxione per vasa, aliunde sæpe, quàm à cerebro. Aliud enim est fluxio generatim sumpto nomine, aliud destillatio & rheumatismus,

vt suprà est dictum. Nam Rheuma in vniuersum est, à quacunque parte in quamuis seu infernam, seu supernam, seu ad latera sitam fluxus. Catarrhus verò de eo dici solet, qui in partes capite inferiores impetu quodam irruit.

Quisnam affectus sit Catarrhus & Rheumatismus.

CAP. II.

Immoderationis omnis in excreto causa est, actio quædam læsa. Catarrhi quæ? animalisne an naturalis? Nam cerebrum præter animales (quas habet, vt instrumentum) habet etiam naturales functiones, vt simile: nutritur enim, vt quæuis alia pars, naturæ suæ congenere, hoc est pituitoso sanguine: quem idcirco ad se trahit, retinet, assimilâtque: alimenti verò reliquias in sanis dum bene habet per patentes ductus atque etiam per futuras excreticis robore expellit, verùm si qua intemperie laboret, malè coquit, hinc prouentus excrementorum, quibus non potest facilè sese expedire, tandem grauatum quantitate, aut qualitate irritatum, retentricis imbecillitate, qua potest sese exonerat, catarrhum igitur producit actio naturalis læsæ, non animalis, quæ tantùm ex consequenti læditur, animales enim functiones solito peius obit cerebrum intemperatum, humoris alieni copia onustum naturæ functiones omnes lædit intemperies aliqua. Ergo Catarrhus & Rheu-

*Ad q
sympt
sit refe
da de
lacio &
Rheum
rism.*

Catarrh.

IO DEFINITIO CATARRHI.

recedus matismus referendi sunt ad illud symptoma,
classē quod exiens mutatum, & quod contra natu-
retorio ram, immodicēque excretum appellatur. Exit
modicē enim à capite humor excrementitius: qui homi-
contra ni sano exire non consuevit: & quod lienteria
uram. est ventriculo imbecilliori, & gonorrhœa vasis
spermaticis, diabetes renibus, id rheumatismus
& catarrhus sunt cerebro & capiti. Porro hic
humor excrementitius aggregatur, cumulatúr
que paulatim, cùm cerebrum alimentum pro-
prium non probè coquit, nec bene commutat
in secundos humores seu humilitates: vnde ex-
crementorum copia, præsertim pituitosorum,
crudiórque superfluitas. Nam vt plurimùm sa-
nè cerebri intemperies frigida est causa catar-
rebrum rhi, non semper. Cerebrum itaque fons est, & o-
isomnis rigo omnis rheumatismi, & destillationis, idque
stillatio vel vt pars est similis, cùm scilicet est intem-
peratum & imbecillum, vel vt pars est instru-
mentaria, dum plenitudine, & excrementorum
copia immodica, aut qualitate molestat. Ex
quibus facile est intelligere catarrhum non esse
morbum, non causam morbi, sed symptoma
exiens immutatum quod morbum sequitur, id
est ipsius cerebri, intemperiem frigidam vel ca-
lidam, nec non in catarrho cerebrum, vel vti
partem similem, vel vt partem instrumenta-
lem, vel per se, vel per consensum alterius par-
tis perpetuò laborare, adeo vt sine affecto cere-
bro nulla vnquam destillatio fieri possit: quod
pariter in Galeno traditum est i. de sympt. cau-
sis. Ex quo neque difficile est eam dubitationem

soluere, vtrum catarrhus inter morbos capitis, *An m*
 an aut thoracis debeat collocari, cum Medici *bus t*
 modo vni, modo alteri parti illum adscribant. *racis.*

Namque si ex vna parte catarrhus sine laborante cerebro esse non potest, ex altero autem ille propriè non magis ad thoracem, quàm ad alias partes pertinet, ad quas contingit excrementum defluere, satis debet cōstare omnem catarrhum ad cerebrum pertinere. Rhasimque summa cum ratione de illo inter morbos capitis tractare, ceteros autem præter rationem inter morbos thoracis eundem reponere, tamen catarrhus ad omnes ferè ægritudines in genere corpus humanum disponere potest, vt dictum est. Sunt qui dicant catarrhum esse morbum in numero, sicut lapis in vesica, & vermis in intestinis, quando scilicet eius materia immediatè & sensibilibiter aliquam impedit membrorum operationem, vt narium, aut faucium, aut pulmonis dilatationem, & constrictionem.

Causæ ad duo capita redigi debent: quando- *Causa*
 quidem aliæ sunt causæ propter quas vel auge- *tarrhi*
 tur, vel generatur materia: aliæ sunt causæ pro- *gidi.*
 pter quas genita & aucta ad subiectas partes mouetur. Loquemur primò de augmentibus, deinde de mouentibus.

Augetur materia in cerebro quatuor præci- *Causa*
 puis modis vel genita scilicet, vel retenta, vel *gentes*
 attracta, vel denique transmissa. Generatur au- *teriam*
 tem vel ex intemperie, vel ex obiecto. Ex intem- *Quana*
 perie quidem necessario frigida, quandoque ta- *sunt ca*
 men humida, aliquando autem sicca. Et quan- *sa hui*
destilla
nis.

quam Sebastianus Paparella vir sanè doctus lib. 1. de catarrho, cap. 20. minimè concedat ex sicca intemperie pituitam gigni, aliter tamen sentit Galen. lib. 2. de temperam. cap. vltim. & aliter etiam suadet ratio. Nam in omni defectu caloris innati, qui est alteratricis facultatis instrumentum, crudus humor generari potest. Sed sic est, quod in intemperie frigida & sicca adest defectus caloris innati. Ergo generatur crudus succus. Oportet tamen de frigida & sicca intemperie distinguere. Nam vt Gal. loc. cit. docet frigida & sicca naturalis pituitam generat: frigida & sicca ascititia, quæ sequitur intemperiem calidam & siccam, augent succum melancholicum, talis potius melancholiam auget. Adiuvant verò intemperiem frigidam & humidam ætas senilis, sexus muliebris, regio, constitutio & tempus anni frigidum & humidum, pluviosum & australe, vita sedentaria, v. ætus plenus, cibi pituitosi, frigidi & humidi, vt pisces, præcipuè crustali, testacci, cartilaginei, legumina, olera omnia humida, fructus horarij, lac & calib. hyē, seu recens, potio frigida quæ etiam sunt in ximè causa catarrhi ratione erroris externi: nam ex his alimentum generatur cerebro improporcionatum: de qua re Galen. libr. 9. de vsu part. af. cap. 1.

Aliquando autem augentur excrementa in capite, quia præter naturam retinentur: Sic obstructis illis canalibus pelui, seu infundibulo, atque aliis deferentibus excrementa ad propria expurgationis loca, ita deinde augetur, vt quasi flu-

si flumina in immensum aucta erumpant, & copiosa deinceps fiat effluxio. Obstructionis autem causa erit ipsa crassities, vel excrementorum copia. Ideo Gal. lib. 3. de caus. sympt. cap. 4. Catarrhos inquit fieri etiam ex morbo in intemperie, atque etiam ex morbo instrumentario. Tertio augetur catarrhus in capite per modum attractionis. Trahitur autem materia vel ex intemperie calida, siue sicca, siue humida cerebri, vel ex causis extrinsecus caput calefacientibus, vt insolatu, balneo laconico, graui pileo, frictione aut inunctione calida. Denique augetur per transmissionem: Transmittitur autem materia & à thorace, à ventriculo, iecore, liene, ab intestinis, ab utero, à vesica, & hæmorrhoidibus, denique à toto corpore: Et causæ propter quas transmittatur, sunt vel retentiones consuetorum excrementorum, vt sæpè à sola alui adstrictione. Aliis id fit ex oppresso consueto sudore, aut mensibus, vel hæmorrhoidibus, quanquam non desint etiam causæ impellentes vapores & humores in capite, vt sunt vinum generosum, omnia acria, omnia aromata, omnia denique vaporosa, exercitatio nimia à cibo, aut balneum, aut Venus, (hæc enim calorem innatum debilitat & spiritus resoluit) nam *Balnea, vina, Venus* *corrumpunt corpora nostra.* *Ad vitam faciunt, balnea, vina, Venus.* Omnia denique quæ corpus ipsum agitare possunt, & calefacere, potissimum à cibo, caput replere possunt, aucta igitur materia mittitur ad partes inferiores, & descendit, aut per propriam grauitatem aut vio-

lenter:& si violenter, aut attrahitur, aut impel-
litur, aut patitur vtrumque. Attrahitur à parti-
bus suscipientibus affectis, sic aliquando in i-
stis, qui laborant vlcere circa os, aut nares, fiunt
defluxus catarrhales, propter vlceris dolorem
attrahentem. Et si quis vtatur oleis calidis, vell
ex sulphure, vel calcantho, augebit fluxionem..
Impulsio autem fit tribus modis, vel à faculta-
te expultrice irritata, aut à multitudine, aut ab
acrimonia, seu mordacitate: vel fit à causa ex-
terna calida, colliquante humores cerebri: aut
tertiò fit à causa frigida externa exprimente eas-
dem cerebri humiditates. Et hæ sunt causæ ge-
neratrices.

causa ca-
rrhi ca-
di.
Hactenus dicta magna ex parte quæ ad frigidam
destillationem spectant. Iam calidæ, acris & a-
maræ, salsæque causas declarabo breuiter. Item
quæ causa motus continui & interpolati reci-
proci tamen. Ait igitur calida destillatio, vt &
frigida, in genere, vel ex morbo, vel ex obiecto
improportionato, & morbus vel intemperies
est, vel in mala compositione, vel in soluta vni-
tate. Intemperies autem est necessariò calida,
quandoque humiditati, quandoque siccitati
connexa. Potest enim fieri, vt cerebri tempera-
mentum naturaliter calidum & siccum extra-
neam deinde humiditatem contrahat. Morbus
instrumentarius erit, vel obstructio, vel inflama-
tio. Nam ex obstructione excrementum pu-
trescit diu in loco retentum, & consequente
fit caliditas acerrima. Morbus in soluta vnitatē
potest esse aut vlcus, aut abscessus. Etenim si u-

labo-

laboret vlcere, vel abscessu, & præcipuè ossis carie, vt in lue Venerea affectis, necessarium est acrem progignide stillationem. Denique auge-
tur ex obiecto improporcionado, nempe ex ali-
mento & humore vitioso ad cerebrum conflu-
te. Sic enim ex cibis salis, vsu aromatum, acri-
bus, vino generoso calidum alimentum capiti
suppeditatur à toto, iecore, vtero & alia parte.
Ex quo potestis facile colligere causas amari &
falsi saporis in catarrho. Nam amarus fit ex bilis
admissione: Idcirco omnis amarus catarrhus e-
rit calidus. Quod dico propter Valleriolam qui
2. enar. medic. 4. videtur probare exemplo opi-
dari corpora amara frigida. Opium enim est a-
marum, & tamen est frigidum in quarto: hoc in
viuentibus locum non habet: Inanimata possunt
quidem, etiam si frigida, fieri amara ex frigidi-
tate externa, exprimente humiditates aqueas &
congelantē terrestres. Sed in humano corpore
vehemens frigiditas congelans non datur, vnde
amaror semper sequitur caliditatem immodi-
cam. Salsus sapor Auicenna dicit fieri ex certa
quadam mistione aquei humoris cum sicco
terrestri amaro, definitio quæ coincidit cū Ari-
stotelica. Nam Aristoteles quoque censet false-
dinem fieri ex humido cum sicco terrestri per-
mixto: quod siccum terrestre non possit esse sa-
poris expers, & quod potius declinet ad ama-
rum: hæc vera causa. Nam quod dicit Gal. sal-
sam pituitam fieri ex admistione falsæ ferossæ
humiditatis, verum quidem, nondum tamen ex-
plicat causam. Pariter etiam dicit, falsedinem

Causa catarrhi amari.

Opium.

Num omnia amara sint calida.

Causa si immodiata.

causa
continui-
tis mo-
s in ca-
rrho.

interpo-
ti.

fieri ex putredine, hæc non est causa immediata falsedinis, quia multa dantur corpora putrida, non salsa, & multa salsa non putrida, imo falso præseruata putredine, potest tamen esse mediata, quando putridum corpus redditum fuerit siccius, & admisceatur cum humido. Causa igitur immediata est admistio humidi cum sicco terrestri, quantum ad motum pertinet. Causa continuitatis motus in catarrho tota pendet ex multitudine & crassitie humoris, & præterea ex primaria capitis affectione. Causa verò interpolati est vel paucitas, vel tenuitas humoris, vel affectio cerebri non essentialis, sed per cōsensum. Quia verò quædam destillatio magis mouetur, æstate quàm hyeme, alia potiùs hyeme quàm æstate, quæ mouetur potius æstate fit ex intemperie calida & humore calido, quæ hyeme potius ex intemperie frigida. Id ipsum contingit in destillatione diurna & nocturna: nam calidæ interdiu, frigidæ verò noctu exacerbantur.

Causæ antecedentes & internæ Rheumatismi, & quæ hominum faciliùs Catarrho & Rheumatismo afficiantur.

CAP. III.

Qui cerebro sunt calidiori, humidiori, faciliùs tentantur Rheumatismo: quia caput citò impletur excrementis. Nam vapores à visceribus & toto corpore transmissos promptè admittit,

mittit, imò etiam trahit, quia calidius, vnde grauat: & quia humidius, leatet excrementis, quæ scilicet gignit & fouet. Et quantò humidius, tantò maiore excrementorum prouentu abundat. Sanè homines tali cerebro nati, à causis humectantibus citò offenduntur, vt austro, balneo, hypocausto, vino copioso, victu humectante. Calor enim vndique vapores ad se trahit, caput figuram habet cucurbitulæ: si accedat flamma seu alienus calor, haud dubiè non aliter, quàm cucurbitulæ humores, ad se rapiet vapores, qui à cranio reflexi aquescunt, inde catarrhi materia. Auicenna ad figuram, & calorem cerebri adiungit intemperiem hepatis calidam, catarrho enim præ cæteris sunt obnoxij quicumque habent iecur præcalidum: Eiusmodi enim iecur, congenerem facit sanguinem proindeque vaporosum, qui quidem vapores siue attrahantur, siue calore & leuitate sponte sursum ferantur, materiam suggerant destillationi. Aristoteles idcirco hominem præ cæteris animantibus destillationi obnoxium esse scribit, quòd habeat rectum corporis situm, propterea enim vapores recta feruntur sursum.

Qui frigido humido sunt cerebro, etiam citò Rheumatismis & destillationibus capiuntur, nam destillatio nihil aliud est, nisi descensus pituitæ à capite ad partes infernas. Est inquam descensus pituitæ, quoniam caput, vt dicit Hipp. libro de glandulis, sit metropolis pituitæ, ita vt interdum vsque ad ò copiosa colligatur in cerebro pituita, vt minimè contineri possit.

Frigiditas enim functionibus naturæ aduersatur, diminutæque ac languidè coquit alimenta, nec benè resoluit vapores ad caput elatos: vnde multa excrementa colligit cruda & superuacanea, & hinc Rheumatismus. Huiusmodi hominibus caput perpetuo graue, facies subtumida, color albidior, aut ex albo liuidus, ingeniū hebetius, sensus parum vegeti, ὕπνηλοι, somniculosi.

Qui cerebro sunt frigido & sicco, incerta degunt valetudine. Nam modò bellè degunt ac leuissimum liberumque caput habent excrementis: rursus leui occasione destillationibus, catarrho, molestantur. Æstate caput habent leue excrementis & dum victu tenui aut moderato castigatòque vtuntur: Contra Hyeme, & quum parum cauta victus ratione degunt, promptissimè Rheumatismo tentantur, more senum, habent enim à primo ortu, senum temperamentū: Nec sanè alia est capitis intemperatura, quæ imbecillius, infirmiùsque iniuriis tum externis, tum internis resistat. Porro illud animaduersione dignum, huiusmodi homines frigido sicco cerebro à primo ortu, & si facultates naturales habeant imbecilliores, nec bellè alimenta concoquant, nec excrementa tam cerebri, quàm aliunde transmissa expellant, aut resoluant, vnde Rheumatismus, functiones tamen animi habere præstantissimas. Valent enim prudentia ac iudicio: illisque inest opinionum grauitas, ingenij acumen, memoriæ firmitas, quæ omnia siccitati moderate natiuæ adscribuntur, addita tamen pauca-

paucula frigiditate. Hi canescunt ante tempus & præmaturè, præsertim capillis potius quàm barba: & alia senectutis testimonia in capite citò ostendunt: habitu sunt emaciato, colore faciei nec florido, nec viuido, aspectu fixo.

Denique, qui cerebrum habent imbecillum siue à natura & mala conformatione, vel cursu ætatis, vel longa intempestiuâque cerebri defatigatione, aut à morbis, vt ictu, vulnere capitis, lue venerea, & illitu vnguenti ex hydrargyro, aut errore in rebus naturalibus, hi omnes Rheumatismo & destillationibus citius capiuntur, nisi diligenti cura capiti provide-
rint.

Auicenna dicit habentes caput calidum esse magis dispositos ad catarrhum à causa extrinseca, & præsertim à calido dissolvente, & frigido exprimente: & hoc quia eorum pori sunt magis aperti, vnde causa penetrare potest: habentes autem caput frigidum non ita patiuntur à causis externis, eorum enim pori sunt clausi & constipati, per quos non datur ingressus externis ledētibus, sunt tamen magis dispositi ad catarrhum à causis internis, eorum enim cerebrum est debile, ideo malæ humiditates in eo aggregantur, quæ à debili calore, neque resolui, neque discuti possunt. Sed catarrhus in corpore calido facilius curatur quàm in corpore frigido.

Quomodo à calida & sicca intemperie cerebri possit fieri destillatio, quæritur, siquidem Gal. in lib. art. medic. cap. de signis calidi, & sicci cerebri, inquit signa intemperiei calidæ & siccæ, vel

Quia
homin
facili
catarr
incurr
an hab
tes cap
calidu
an frig
dum?

ficcæ cerebri esse, vt huiusmodi cerebrum vacet excrementis: vnde colligi posse videtur has intemperies, minime destillationes producere? Respondeo hanc intemperiem, vel posse consistere intra terminos sanitatis, vel esse morbosā: si cōsistat in latitudine sanitatis, vt loquitur Gal. certē excrementa paucissima producit, & consequenter destillationes minime facit. Cæterum si morbosa sit, clarissimum est ab huiusmodi intemperie fieri copiosa excrementa, quol coctio mirum in modum vitatur. Sunt ergo morbi, à quibus vitatur facultas coctrix cerebri, omnes intemperies. Quibus pili sunt pingues & oleosi signum est eos minus destillationibus tentari, quoniam materia liberum exitum habet.

Cæterum temperamentorum dictorum differentias cognosces ex capitis cōformatione, proba, mala, capillis rectis, crispis, illi enim à frig. hi à cal. siccitat. robustis, gracilibus, illi à sicco, hi ab humido, flauis, nigris, hi à cal. siccit. A colore faciei viuido, ex albo roseo, fusco, obscuro, flauo, pallido, liuido. Ab excrementis palati, narium, aurium, oculorum, multis paucis, coctis, liquidis. A iuuantibus, nocentibus, alij enim leduntur facilè calidis, alij frigidis, à somnolentia, vigiliis, victu præcedente. A principum animi facultatum virtute vel vitio, ingenij scilicet, iudicij, & memoriæ.

An Rheu-

*An rheumatismus & destillationes fiant etiam vitio
viscerum & partium infe-
riorum.*

CAP. IIIL.

Fernelius nostre ætatis philosophus primi
nominis, & medicus doctissimus & exercita-
tissimus, negat calorem hepatis aliquid efficere
ad destillationes & catarrhos, immo hos potius
fieri ab intemperaturis frigidis, & frigidis & hu-
midis, quàm calidis. Ad eius opinionem confir-
mandam hoc etiam addi potest, Galenum cùm *de sa-*
loquitur de causis destillationum, fontem cuius- *tuent.*
libet rheumatismi constituere cerebrum, nun-
quam hepar: & in arte medica, temperaturas ce-
rebri destillationum causas recenseri, non hepa-
tis. Illud etiam addam, si iecoris caloris exupe-
rantia rheumatismos vel gigneret, aut foueret,
consequi, vt iuuenes biliosi destillationibus &
catarrhis magis essent obnoxij, quàm senes,
cuius contrarium experientia confirmat. At me- *Posteri-*
dicorum Arabum turba, posteriorque medicina *medic-*
putant à feruentiori iecinore Rheumatismum *contra-*
excitari & foueri: ratioque dictat, in huiusmodi *lenum*
intemperaturis, maximam vaporum copiam à *Ferneli*
viscere præcalido, & toto vasorum ambitu ad
caput ferri, dum scilicet in talibus sanguis cali-
dior & feruidior ad cerebrum euaporat, vnde ca-
pitis repletio & Rheumatismus: & qui huiusmo-
di temperamentum sunt nacti venas habent
ampas, sanguine abundant feruido, vaporali.

Verisimile est igitur, his citò caput impleri & destillationibus citò tentari. Iam experimentis quotidie obseruamus, calorem febrilem liquefacere humores, & diffundere in vapores: vnde sæpè in accessionibus febrium tussicula, & cephalalgia, à vaporibus eleuatis à febrili calore. Ad hunc modum ab hepate calidiore sanguis & vapores efferuescentes per vasa feruntur ad caput, præsertim imbecillum, aut intemperatum. Præterea qui sunt hepate præcalido, ferè contingit, vt sint ventriculo frigidiori, quod scilicet exuperantia caloris hepatis absumat pinguedinem omenti, & musculos abdominis graciliores reddat, vnde ventriculus imbecillius coquit: quòd non foueatur ab omento & carne musculorum. Adde etiam, quòd hepar præcalidum rapit à ventriculo cibos crudiores, trahitque præproperè ante perfectam ventriculi concoctionem: vnde magna copia crudorum vaporum, aut etiam mixtorum ad caput defertur.

An sympathia & consensu ventriculi fiat Rheumatismus & destillatio.

CAP. V.

Ventriculus est cibi & potus receptaculum, & velut promptuarium quoddam, cuius in œconomia naturali maxima est dignitas, sed necessitas multò maior. Dignitatem hæc inter cætera luculenter testantur, quòd maxima sit illius, in totius corporis alteratione & immutatione

rione facultas : propterea Quintus Serenus re-
 gē appellauit, & Hippocrates seēt. 4. lib. 6. epid.
 dicit: qui ventriculo sunt calido, carnes habent.
 frigidas, sunt venosi & iracundi: ventriculus e-
 nim exēstans chylum gignit nidorolentum &
 semiputrem, ex praua chylosi non fit laudabi-
 lis hæmatosis, impurum sanguinem carnes non
 trahunt, ita suo genio & viuifico nectare de-
 fraudatæ, refrigerantur, quia tantum habemus
 caloris, quantum sanguinis, venę autem impu-
 ro hoc sanguine oppletæ turgent, hinc iracun-
 dia, accensis & putrescentibus succis, prohibita
 transpiratione. Hęc ventriculi est dignitas: ne-
 cessitatem verò his verbis diuinus expressit
 Hippocrates. Qualis terra arboribus, talis ven-
 ter animalibus: vnde si vel minimum afficia-
 tur, aut diuturna officij vacuitate reddatur i-
 gnauior, tota corruiat statim atque labescit na-
 turalis œconomia. Sectione tertia lib. sexti Epi-
 dem. ventris segnities omnium confusio, va-
 forumque impuritas. Nam ventriculus est offi-
 cina primæ coctionis cuius errorem sequentes *Gal. ad*
 emendare non possunt, ventriculus frigidior, *nem de*
 aut imbecillior ad concoquenda alimenta, vel *nit. tue*
 si oneretur ciborum copia, laborētque sæpè *da.*
 cruditatibus) accersit destillationes, laceffit-
 que cerebrum, dum crassos, nebulososque va-
 pores sursum attollit: atq. ita catarrhi & rheu-
 matismi origo interdum fuerit, si non proxima
 & continens, saltem antecedens & corporea.
 Obseruamus quotidie ventriculi & partium
 naturalium imbecillitatem gignere defluxio-

nes in vinolentis, in senibus à cibo somniculosis, in quibus concoctrix ventriculi diminutè & languidè agens in cibos, creat flatus, & vapores crassos turbidosque: vnde rheumatismus: hac etiam ratione videmus litterarum studiosos, & qui pertinaci & improbo labore ad artes ingenuas contendunt *ρευματισμοῦ*, nam iis ventriculus destituitur suo calore, aberratque ab operatione naturali & ciborum concoctione: atque ita *φιλομύθῳ*, & litterarum cultoribus capita implentur sympathia stomachi, malè concoquentis. Sūntque omnes hi musis nimium sacra facientes, excrementosi more senum, propter frigiditatem cerebri accidentariam, qua tandem imbecillitatem contrahunt. Vnde paratiores ad recipiendos vapores è ventriculo: indèque fit in illis concursus ac circulus quidam causarum mutuarum ac symptomatum, inter cerebrum & ventriculum ad destillationis generationem. Nam ventriculi frigiditas dum caloris inopia, cruditates, flatus, & vapores nebulosos gignit cerebrum destillationibus opportunum reddit: Contrà à cerebro imbecilli & pleno destillant excrementa varia in ventriculum, vnde rursus coctiones læduntur: fitque causarum quædam velut circulatio.

An

*An lienosi sint destillationibus & catarrhis
obnoxij.*

CAP. V I.

Hippocrates, Mauritanus, omnesque ferè re- ^{6. epid.}
centiores existimant lienosos, quique ha-
bent splenem magnum, durum, inflatum, non
molestari rheumatismo ac destillationibus: &
contra *κατάρρεσις*, destillationibusque subie-
ctos, non incidere in tumorem lienis, hac ra-
tione, quòd Galeni auctoritate & experimentis ^{2. de fu-}
constet corporis excrementa ad partem imbe- ^{cult.}
cilliolem confluere, proinde *ὁπλυνέει* non ten-
tari destillationibus: quod superuacua ab om-
nibus corporis partibus ad lienem ferantur, nō
ad caput. Adde etiam quod in lienosis humo-
res sunt crassiores, quàm ut Rheumatismos à
cerebro creare possint, ut pote cum à tenui ex-
cremento & liquido ferè excitentur. Proin-
de destillationibus parati, non fiunt lienosi. A ^{Destilla-}
contrariis enim causis & humoribus excitantur, ^{ti & lie-}
destillatio, & lienis tumor. Scio tamen com- ^{nis tumo-}
plures lienosos, in quibus splen magnus, durus, ^{à causis}
siue ob imbecillitatem expultricis facultatis, ^{contrariis}
aut cōcoctricis, siue obstructionem emissario-
rum lienis ad intestina & mesaræum, & alios
ductus, assiduo molestari Rheumatismo, vel
quod splen excremento frigido & acido tume-
scens, ventriculum premat & refrigeret: unde
imbecillitas, & tarditas concoctionis, cruditas,
ructus molesti, vaporū crassorum copia. Nam

quemadmodum agricolę fecundas fegetes lupinis circandant, vt allecto terrę amarore lactius dulciúsque euadat triticum ex aduerso hepatis lienem construxit Natura, vt expurgato feculentis sordibus hepate, & crassa ac luculenta succorum illuue hausta, purior illustriórque reddatur sanguis. Hac ratione splenis organum dicitur apud Viaticum: & Plato lienis hunc agnouit vsum, vt hepatis speculi modo nitens, atque perspicuum ad imagines exprimendas redderet. Hoc depurandi sanguinis munere si frustretur lien, mirum dictu est, quàm graua inde emergant & suscitentur symptomata. Nam & spiritibus tenebrę offunduntur, & tetra ad cor cerebrúmque effertur anathymiasis, & liuet pallétque vniuersum corpus: vnde Stratonicus cytharædus in Caria dicebat ambulare mortuos, quòd lienosi essent omnes. Traianus Imperator comparabat fisco lieni, quia vt aucto fisco minuitur contrarium, ita aucto liene macrescit totum corpus, viuus color in plumbeum mutatur. Nec à ratione & vero alienum videri debet, si huiusmodi lienosi destillationibus molestentur, quia omnes splenici & melancholici sunt sputatores, siue saluatores propter copiosam quantitatem serositatis. Video quoque *σπλιμὲς* quosdam perpetuo querulos *ἀχρόες* & decolores, Rheumatismis & destillationibus adeo obnoxios, vt leuissima quaque occasione minimóque sensu frigoris derepentè occursantis capiti, aut pectori, grauedine, aut raucedine, aut alia destillatione:

ne corripiantur protinusque fiant rauci, & tussiculosi, ophthalmici & lippientes.

Cur tanta Excrementorum copia in capite humano congeratur : & cur animantium omnium homo destillationibus & Rheumatismis magis obnoxius, cum omnium animalium homo sit temperatissimus.

CAP. VII.

GAllinas in nostrum orbem inuectas gra- Oues pi
 uedine & Rheumatismo laborare audio. tuita
 Oues quoque destillatione coriza & grauedine stillatio
 molestari ex Aristotele & rusticorum obserua- in pulm
 tione, colligere licet. Et Columella oues pulmo- nes ten
 num vitiis à destillatione aliquando tentari scri- tur.
 pfit. At animalium omnium hominem Rheu- lib.7.
 matismis maximè esse obnoxium, omnes tum
 medici, tum philosophi scripserunt. Cuius rei
 variæ ab auctoribus causæ traduntur. Prima
 quod grandius cerebrum, corporis proportio-
 ne, quàm cætera animalia homo est fortitus. At
 cum cerebrum natura sua ut est pars similis,
 sit frigidissimum, humidissimumque, plurima
 colligat excrementa frigida necesse est : unde
 frequens rheumatismus in homine. Sed quærat
 hoc loco fortasse aliquis, cur cerebrum, partem
 omnium nobilissimam, functiones habens no-
 bilissimas, aded frigidum natura crearit & om-
 nino exangue, ut est pars *ὀρεομερής*, cum alias libr.2. de
 duas partes principes cor & hepar calidissi- par. ani.
 mas condiderit. Aristoteles factum putat, ut ca- cap.7.

lori cordis opponatur frigiditas cerebri suprapositi. Qua naturali frigiditate si fortè cerebrũ destituatur, videmus quotidie sequi deliria, maniam, vigilias, pertinaces mentis lēSIONES, & grauissima alia symptomata. Cerebrum etiam esse frigidum causa somni. Hic enim obrepit à frigiditate cerebri, quod tanquam capitellum stillatitium in sublimi sede est locatum, vt vapores à visceribus admittat. Nam quemadmodum vapor à terra calefacta exhalat, efferturque in sublime vi caloris, qui vbi superum aërem subierit frigidum, consistit, & in aquam propter refrigerationem commutatur, atque in terram defluit, ita à visceribus euaporatio plurima in caput fertur, quæ cerebri frigiditate densata refluit, caput grauat, calorēque ad intima refugiente, somnus obrepit, & quies sensuum: corpus tamen cerebri conditum & constructum est ad functiones animales, sensificas, motrices, principes edendas, & tot sinibus excavatur, tot plexibus intertextum est ad spiritus animalis generationem, cuius præparatio in superioribus fit ventriculis, elaboratio maior in medio, perfectio in posteriori, nerui autem organa sunt animalem spiritum & motricem, ac sensificam facultatem deferentia. Cerebrum igitur ad nobiliores & diuiniore vſus creatum & conditum est quàm ad cordis refrigerationē. Causa alia, cur homo animatium destillationi maximè sit obnoxius traditur ab Hippocrate: quod scilicet homini caput sit sublime cauum, & tanquam cucurbitula supra posita visceribus:

*erius ce-
bri vſus.*

bus: à quibus tanquam capitellum suprapos-
tum, vapores recipit, vt dictum est suprà: quos
tamen plerumque coquere & resoluerè nequit.
Huc accedit, quod homo solus animantium
erecta basi & spina, plantarum modo, rectus
stat & incedit: vnde fit, vt à visceribus calidis e-
uaporationes plurimè recta via in caput feran-
tur, secus quàm in aliis animalib. quæ ceruicè &
caput magna ex parte prona tenent. Tertia ra-
tio cur videamus inter animantia homines sæ-
pius laborare catarrho, erit quod terrestria &
volatilia animalia cibos capiant vt plurimum
ficcòs, homo verò humidis magis quàm aridis
vesci soleat, vnde excrementorum prouentus.
Præterea caput hominis pilosius est quàm re- *Arist.*
liquum corpus, in cæteris animantibus contrà:
Quod satis indicat, cerebrum hominis excre-
mentis impleri, vnde rheumatismus, in aliis ve-
rò animalibus excrementa absumi in corium,
pilos, setas, cornua. Denique inter causas, quæ
destillationes frequentius in homine cient, non
minimam esse puto, errorem in ratione victus,
circa vsum causarum salubrium. Nam quum
animantes reliquæ in capiendò cibo & potu
ducem naturam sequantur, declinèntque ali-
menta & alia, quæ nocitura videntur, in nobis
tam corruptus & effrænis est cibi & potionis
appetitus, vt nec sumèdorum qualitatem, mo-
dum, horam decernere constituerè possi-
mus: aut si intelligamus, videamùsque meliora
tamen deteriora scientes, prudentesque sequa-
mur: & ciborum & potuum lenociniis victi, &

blanditiis illecti, sæpè sine fame & siti, voluptuarij & liguritores, cibos frequenti patinariũ ordine appositos, capiamus: & cruda semicoctis sæpe adiiciamus: & his cupediis, ac generoso lenao, lætificoque semisepulti statim ab epulis, in veterinosos ac lethæos demergamur sapores: vnde vaporum & excrementorum in capite congeritur multitudo, exin cerebri imbecillitas, cephalalgia, Rheumatismus.

*rebrum
excre-
ntis a-
ndet.*

Ergo cerebrum substantia medullosum, nativo temperamento frigidum & humidum, cum pituitoso alatur sanguine, maximam insita vi & natura propria ex alimentis superfluis excrementorum copiam congerit. Sed & cum caminus sit vniversi, vt cucurbitulæ instar (cuius figuram refert ex amplo in angustum desinens) insideat trunco corporis, sorbens trahensque ab infernis expirationes omnis generis, vt docet Hipp. libello de Glandulis, non est dubium, quin vaporibus oppletum & assiduïs eorum haustibus velut inebriatum, superuacua multa in se contineat: adeò vt & per se, quia frigidum humidumque, & ex euentu ratione situs editissimi, excrementis abundet. Excrementa hæc cerebri, si Hippocrati & Galeno credimus, duorum sunt omnino generum, alia sunt tenuia, alia crassa: illa vaporis & fuliginis instar, per ductus ferè insensiles expirant sursum: hæc per patentés & conspicuos meatus deorsum expurgantur. Illis tenuioribus & vaporosis abundat cerebrum, ratione tantum situs: sursum enim conscendunt halitus, & vasa ad caput terminantur.

*Excremen-
ta cerebri
duorum
generis,
crassa &
tenuia.*

nantur. His crassioribus ob frigidam & humidam temperiem, scatet magis quàm reliqua viscera. Crassiorum autem quædam sunt pituitosa, aquea serosa, quædam biliosa, quædam melancholica ex terrena alimenti portione caloris vi tandem affata generantur, propterea amarescunt.

*Crassa
quos sint*

Causarum Externarum, Rheumatismi & destillationum paulo fusior Explicatio.

CAP. VIII.

OMnes concitant Rheumatismum, frigore & adstrictione, exprimendo: calore, fundendo, cliquando excrementa: Motu vehementi corporis vel animi, agitando humores. Aquilo & aër frigidior, inter causas excitantes rheumatismum & destillationes est potentissima, præsertim his, qui sunt rariori textura corporis. Tales enim per poros & spiracula corporis, & suturas capitis, & nares, rheumatismos & damnum valetudinis à flatu aquilonio occurrente capiti vel pectori, facile incurrunt. Quare qui partibus solidis sunt sicciores, excrementis tamen humidi, partesque quasdam habent imbecilliores. Aquilonis propinquantis vel iam spirantis noxas vix effugient. Hic auctor est grauedinis, raucitatis, odontalgias seu dentium doloris, destillationis in pulmones, phthoes, grauedinis anhelosæ, asthmatis, catarrhi suffocatis, orthopnœæ, & omnis generis arthritidos.

*Aquilo e.
omnibus
ventum
frequentis
sime spi
rat.*

al. in a-
bor.
quilonis
moda
incom-
moda. vi-
le lib. 3. a-
bor.

Mouet enim & deturbat humores à capite, ex-
primendo frigore impellitque in inferiores par-
tes imbecilliores. Nam quod manus prementis
est spongiæ humectata, id Aquilo est capiti ex-
cremen- is pleno. Aquilo saluberrimus est qui-
dem robustis, & qui bono & valido sunt habi-
tu, iuuenibus humidis, euchymis, & qui firmas
partes omnes corporis sunt sortiti: Contra in-
saluberrimus iis, qui sunt destillationib. oppor-
tunissimi. Illud hoc loco non omittendum, possit
austrum flare semper Aquilonem, non contra.
Quare qui destillationibus sunt obnoxii, facile
sibi cauere possunt, ab Aquilone flante austro,
& causa victus ratione damna instantis & fu-
turi Boreæ anteuertere.

Auster
indendo
liquan-
lo humo-
es destil-
ationes
facit.
Australi
latus no-
cas, lege-
apud Hip-
ocr. lib. 3.
aphor.

Auster mouet destillationes & rheumatiss-
mos, dum fundit & liquat excrementa &
humores capitis superuacuos. Aduersatur
autem maximè iis qui capite sunt calido hu-
mido. Hos reddit *καρφηρμῆς*, pigros, gra-
ues, languidos *πρόμαρτορμῆς*, quæ omnia
symptomata contingunt, ob adauctam & fu-
sam excrementorum capitis multitudinem. Mu-
tationes repentinæ Austri ad Aquilonem pa-
riunt morbos. Meridianus æstus, solque ferui-
dus, & ambulatio longa sub sole, præsertim à
cibo copioso, rheumatismos suscitatur in iis ma-
ximè, qui apriari non consueuerunt, nec fe-
runt insolatium, ob capitis imbecillitatem.

Scuphas
vapora-
tum vo-
cans.

Laconicum, siue hypocaustum, utrumque &
siccum, & humidum, si intempestiue adhibean-
tur, præterum in homine crudo, & ubi magna
subest

subest viscerum, aut partis alicuius imbecillitas est aduersissimum. Nam liquati humores, in partem debiliorem destillant.

Solium, siue balneum aquæ tepidæ aut calen- *Gal. 3.*
tis, interim etiam calidioris quali solent uti *nit. ruer*
puerperæ, si parum tempestiuè administratur, *& Met*
humores & excrementa liquefacta in partes
imbecilliores deturbat, caput vaporibus im-
plet, & destillationibus opportunum reddit.

Exercitatio quoque, aut potius labor & mo- *Motus*
tus statim à cibo copioso, pleno & crudo ven- *tempest*
triculo, destillationes, & cacochymiam parit. *saltatio*
Nam super calefactis visceribus, vapores in ca- *nes labo*
put feruntur. Vnde capitis repletio, & mox de- *riosa st*
stillatio, hinc etiam obstructio viscerum, icte- *tim a*
rus, & fœdus color. *bo.*

Crapula, frequens cruditas, vinolentia, cibo- *Crudita*
rum helluatio & ingurgitatio caput implent, *est mat*
debilitant, obnoxiumque rheumatismo red- *morbore*
dunt. Videmus enim vino & crapulæ assuetos,
lippientes, oculorum rubore suffusos, lachry- *vide Pli*
mosos, tremulos καὶ ρευματισμοδύους: in quibus *lib. 14.*
pallor, genæ pendulæ, caput graue βράγχος,
Coryza.

Vina generosa, vinosa, vaporosa, immodica,
meracia, capiti calido aut imbecilli aduersissi-
ma. Caput enim feriunt, ac implent vaporibus:
vnde Rheumatismi. Bibere etiam statim pri-
mis epulis, destillationes concitat, nam hepar
calfacit & caput citius implet, aromata, allia,
raphanus, cepæ, radices omnes, legumina tum
recentia, tum vetera, brassica, eruca, acetaria

cruda, hæc omnia negotium facessunt stomacho, & caput implent crassis & nebulosis exhalationibus. Vnde

Alimenta omnia, siue carnes, siue pisces, quæ ægrè coquuntur, pariunt cephalalgias & destillationes.

Somnus meridianus, aut aliàs statim à cibo copioso, & diuturnus, ac præter consuetudinē, caput vaporibus implet & graue reddit, destillationesque concitat.

Statim ab epulis, studio litterarum incumbere & pertinaci labore totas noctes libris immorari ventriculum refrigerat, concoctionem interturbat, caput vaporibus crudis, crassis, nebulosis implet. Hinc stomachi cruditates, rheumatismus & destillatio. Nam mentis perpetua cōtentione, & immodicis vigiliis cerebrum infirmatur: alimentum proprium deterius imbecilliusque coquit, plus excrementorum colligit quàm resolueri queat. Hinc sæpe videas φιλομαθεῖς καὶ φιλομέλους seu studiosos pallidos, tussientes, ἀχρόες πνευματιζομένους, & ante tempus venire ad canos, frigescentēque senectam.

Ita excandescencia, vociferatio magna, vehemens animi cōtentio, effrenatiores animi perturbationes, ac παθήματα quibus tanquā procellis mēs iactatur, caput ac cerebrū mirè ledunt, debilitant, ac vaporibus feriunt ac implent, vnde catarrhi & defluxiones. Vidi quosdam tam feroci excandescencia emotos, & raptos, vt in apoplexiam, alios in paraplegiam, aut paralytim, raucitatem, catarrhum suffocantem inciderint,

derint , deturbato scilicet & agitato humore
excrementitio cerebri in partes subiectas.

Ratio victus humidior , vt iusculorum & iu-
rulentorum: adhæc cerasorum, prunorum, ma-
lorum, & fugacium fructuum, lactucarum &
olerum, pisciumque immodicus vsus, potio
frequens vini vel aquæ & pitissatio rheumatif-
mos gignunt, quod sanguinem serosiores &
magis fluxilem efficiant, & superuacua excre-
menta frigida humida relinquât, quæ sunt ma-
teria & seminaria destillationis, vnde caput di-
cit ventriculo, Desine fundere, & ego desinam
fluere.

Versari diu sub dio in aëre serotino , die cre-
pusculascente, catarrhos & rheumatismos ac-
cersere à plerisque creditur. Tum enim nescio
quid rosidum è cælo decidit in aërem inferio-
rem, quod capiti aduersissimum. Et testimonio *Frigus /*
Aristotelis, die sero crepusculascente, & in au- *roris an-*
rora, frigus rorulentum fit amplius quàm no- *rorulenti*
cte intempesta: quoniam sole discedente & ma- *Arist. in*
ne die instante, ros tum cadit atque pruina, quæ *problem.*
frigida sunt.

De temperamento cerebri.

C A P. IX.

Consentiunt in hoc Medici & Peripatetici,
cerebrum in actiuis qualitatibus esse fri-
gidum, in passiuis humidum. Dissentiunt in eo,

quoddam Aristoteles 2. de partibus animal. cap. 7.
 & c. 5. de somno & vigilia, cerebrum actu frigi-
 dum statuat & refrigerandi cordis gratia con-
 structum. Medici contra, actu calidum esse ve-
 lint. Nam Galenus 8. de Placitis Hip. & Platon.
 Cerebrum quouis ambiente aëre etiam aëstivo
 calidius dixit. Sunt qui Aristotelem cum Gale-
 no ita concilient, ut duplex sit cerebri tempe-
 ramentum, alterum insitum, influens alterum.
 Insita temperie, propria compositione & sub-
 stantia medullari frigidissimum statui debet,
 influente vero calidum: est enim spiritibus per-
 fusum, & arteriis quamplurimis intertextum.
 Si innatam spectes temperiem, eadem est cere-
 bri & spinalis medullæ temperies, quia eadem
 substantia medullaris: si influentem, cerebrum
 spinali medulla calidius dicitur cap. 9. lib. 2. de
 temp. pertinentibus, quippe eò arteriis copio-
 sioribus, simulque attollentibus se eodem fu-
 midis exhalationibus. Dicunt quidam cerebrum
 absolute & simpliciter calidum esse, sed frigidum
 dici comparate: est namque viscerum omnium
 frigidissimum. Et Galenus in arte Medica cere-
 brum quantumvis calidum frigidissimo corde
 frigidius esse scribit. Qua ratione Hippocrates
 libello *Ἐπὶ τῆς ἐνυπνίου* cerebrum appellat *μυτρώπολιν*
τῆς ψυχῆς, hoc est, sedem frigidi. Verum non pro-
 batur nobis opinio hæc. Nam si cerebrum fri-
 gidius est cute, quæ medium obtinet extremo-
 rum, debet potius frigidum dici simpliciter,
 quàm calidum. Esse autem cute frigidius docet
 Galenus 2. de temp. obiciens nudatum cerebrum

ncilia-
Aristo-
15.

An cere-
brum cute
frigidius.

obiciens.

ab aëre statim refrigerari, cutem verò ab ambiente non affici. Dico alterari cerebrum, quia aëri non assuetum ut cuti, sic dentes aëri assueti non liuescunt ut reliqua ossa denudata: vel etiam cerebrum tactu cute esse calidius, quia calua tegitur & membranis arteriarumque plexus habet quamplurimos. Statuatur ergo cerebrum innata temperie cute frigidius, influente calidius. Frigidum autem esse decuit, ne accenderetur membrum perpetuæ cogitationi dicatum, ne spiritus animales tenuissimi evanescerent, & ne temerarij essent motus ac sensationes deliræ, quales sunt phreneticorum. Obiicies insuper si cerebrum frigidum est, quomodo animales gignit spiritus, & vitales attenuat: hæc enim valentissimi caloris sunt opera. Dico attenuari spiritum in plexibus arteriolarum, & in illis viarum angustis, animalem verò fieri non tam manifesta qualitate, quàm insita & latente proprietate. Cur autem cordis calidissimi spiritus crassiores sint, quàm cerebri frigidissimi, id non agentis caloris imbecillitatem, sed ad patientis, materiæ scilicet dispositionem, referendum putamus. Cor spiritus gignit vitales ex sanguine per venam cavam delato, cerebrum animales conficit ex vitali tenuissimo. Sic debiliior calor tenue & evanescens alimentum coquet, validior crassum vix conficiet. Sit ergo in actiuis qualitatibus cerebrum frigidum. In passivis humidum esse nemo dubitat, & insita & influente temperie, molle siquidem tangenti apparet. Creatum est au-

Solutio.

Cur frigidum esse decuit cerebrum

Obiecti.

Respon.

Cur spiritus calidissimi crassiores sint animales

Cur

n cren tem à natura humidum, tum ad perfectiorem
est sensationem, fit enim sensio passione: at humida
brum. facilius rerum imagines & spectra suscipiunt:
 tum ad exortum & propagationem neruorum,
 qui ob duritiem flexiles non fuissent, tum ne
 duritie & pondere nimium grauaret, postremò
 ne inflammaretur membrum perpetuæ motio-
 ni, sensationi & cogitationi dicatum. Est autem
 (si vtramque qualitatem inter se conferas) ce-
 rebrum humidius quàm frigidius: nam inter
 partes humidas tertius huic ordo debetur, inter
 frigidas ferè postremus.

*De natura causæ continentis, & excrementi fluentis
 in Rheumatismo.*

CAP. X.

iones *delij* *pro-* *nom-* *de flu-* *re seu* *illatio*
DE natura, qualitate, consisten^{tia h} umoris
 defluentis in catarrhis & rhe^{um} atismo,
 non vna eadèmq̃ue est inter medicos senten-
 tia. Nam Fernelius nostræ memoriæ acutissi-
 mus, celeberrimúsque medicus, destillatio-
 num ac rheumatismorum omnium causam
 vnicam continentem facit, humorem scilicet
 pituitosum tenuem: vel serosum, sed omnino
 frigidum. Opinionem suam verisimilem facit
 hac ratione, Cerebrum omne, vt est pars simila-
 ris, frigidum est & humidum: si spectes id, quod
 in mixtura pollet, & collatione facta ad partem
 temperatissimam, oportet autem excremētum
 cerebri respondere & imitari naturam & tem-
 p era-

peraturam partis, cuius est excrementum. Erit ^{ne huius} igitur cerebri excrementum pituitosum, aquo- ^{rem es} sum, liquidum, aut subdulce, vel modicè sero- ^{frigidu} sum. Adde etiam opinioni Fernelij, quod in ca- ^{tenuem} pitis dissectionibus nullum aliud in sinibus & ventriculis cerebri excrementum inuenias, præter dictum humorem serosum & tenuem, pituitosumque, atque hac argumentatione colligere possumus, cuiuscunque destillationis & rheumatismi causam continentem & proximam materiamque defluentem esse frigidam, aquosam, serosam, tenuem. At Galeni, Pauli, Aëtij ^{Galenus} scripta, sententiæ & opinioni Fernelij aperte ^{Arabum} repugnant. Nam Galenus sexto sanit. tuendæ, ^{opinio} destillationum à cerebro in partes subiectas, a- ^{tra Fer-} ^{lism.} liam frigidam facit: aliam calidam acrem & erodentem: & utramque ferri sæpè in fauces, gulam, ventriculum, vel guttur, laryngem, arteriam asperam, pulmones: & pro caliditate, aut frigiditate humoris defluentis, varia excitari symptomata. Nam si frigida sit defluxio, excitabit ^{δυσπεψία}, cruditates, ructus acidos: si calida, ructus creabit nidorosos, foetentes, appetentiâ deiciet. Eadem scribit Aëtius lib. octauo capite de catarrho, & Paulus lib. 3. Arabum etiam schola posteriôrque omnis medicina, in rheumatismis & catarrhis humorem destillantem, alium frigidum faciunt, alium calidum: & modò tenuem, modò crassum, viscidum, glutinosum. Nunc dulcem, insipidum, ^{ἀπύρον}, aquosum, acidum; Nunc salsum, amarum, acrem, erodentem.

Pro Galeni & Arabum opinione, illud obiter adiciam, in intemperaturis & morbis calidioribus gigni in cerebro excrementū calidius & acrius: & vapores à visceribus aliquando præcalidis & æstuantibus mitti feruidiores: qui misti recrementis superuacaneis cerebri ea reddunt calore, vel putredine, vel miscella, acriora, mordacia, salsa. Ad hæc si vrina, sanguinis ferū, in homine bellè valēte, sufflauerit est & moderatè subsalsa, calore tamen febrili, vel intemperatura calidiore hepatis, vel renum, aut generis venosi, fit acrior magisque nitrosa & amaricans, adeò ut mordaces sint vrinae, cur non excrementum serosum cerebri, à similibus causis non alleuabitur, qualitate, colore, & consistētia? Nec hac in parte per incuriam, illud omiserō, excrementa cerebri in ipsa defluxione ac decursu, longa viæ mora incrassari, & qualitate, consistētia, sapore mutari. Pituita enim frigida, tenuis, aquosa, in cerebri ventriculis, destillando sensim in arteriā asperam, & bronchia pulmonum, in ipso prolapso fit crassior, salsa & calidior, ad flauitiē, aut virorem mutata. Idem cōtingit mucō narium, & pulmonum excrementis. Putat Argenterius aqueum & mucosum humorem, qui per nares & palatū excernitur, proprium non esse cerebri excrementū, quod multi pituitā nec expuant nec emungāt: sed humore esse vult in hepate genitū, cum sanguine mixtū, & in venis contentū, qui non in cerebro ab alimentī coctione generationē habeat, sed eò feratur, & cum ob imbecillitatē coctricis, aut intēperiem frigidā à cerebro

affici

Ar-
gerij
pituita
cere-
bre-
is.

assimilari nequeat, tanquā redundans & superfluous per os & nares excernatur. Quæ si vera sunt, quousū in sella sphænoïdis substernitur glans carne porosa & bibula? an nō hæc illuiei excipiendæ à natura data, quæ in omni cerebro, quantumvis temperato reperitur? non solet sagax & prouidens Natura temerè quicquā constituere. Est mehercule in doctrina Argenterij nullus & infundibuli & glandulæ pituitariæ in cerebro téperatissimo vsus. Præterea falsò im-^{Falsa}ponit nobis, temperatos pituitam nec expuere, ^{struit} nec emungere vnquam: nam Galenus c. 13. Artis parux, docet in cerebro temperatissimo excrementa, quæ per nares & palatum expurgantur, (eiusmodi autē sunt aquea & mucosa) modicè se habere: nec sanè perfectæ sanitati tribuendū putamus, quod nihil vnquam per palatū & nares excernatur. Sunt igitur (quicquid dicat Argenterius) pituitosa hæc & mucosa, propria cerebri excrementa cūm proprios habeāt helices & canales, per quos expurgantur, huic soli euacuationi dicatos. His de excrementorum cerebri differentiis ita constitutis, videamus nunc per quos ductus singula expurgentur.

Quibus meatibus & viis destillet humor à capite in partes subiectas. CAP. XI.

IN rheumatismo excrementa & humor superuacaneus capitis, destillant aliquando à ventriculis cerebri, per choanē ac infundibulū ad foramē palati, in os, fauces, gulā, guttur, arteriā, pulmones: vnde symptomatū & morborū variæ

differētiæ ac genera paulò antè scripta. Aut de-
 currunt excrementa capitis & cerebri, à spatio
 intra cranium & meninges ex iis locis, quæ sub
 calua sunt: ferturque humor excrementitius
 defluens in interiores etiam corporis sedes, mo-
 dò in neruorum origines eas obstruēs, vel com-
 primens, irrigans, resoluens: vnde apoplexiæ,
 paraplegiæ, paralyse, tremor, stupor: modò
 in sensuum organa, hinc cecitas, hypochyma,
melius. surditas derepente, aut grauis auditus. Sepe ve-
 rò in summo capite extra caluam, sub cute ver-
 ticis, humor serosus multus colligitur, qui præ
 cutis densitate foras vaporare & difflari non
 potest. Hic à vertice per summa corporis, sub
 cute laxa modo ἡρόμα, modo ἀσπόμε in partes
 subiectas, dentes, ceruicem, scapulas & brachia,
 digitos, coxendicem, spinam, denique in om-
 nes articulos. Sunt qui etiam existimant humo-
 res & excrementa defluere à capite per ocul-
 tos cæcosque ductus in partes dictas. Corpus
 enim est confluxile. Hoc loco illud quoque at-
 texam, destillationem ac rheumatismum pro-
 priè verèque dici de excrementis cerebri de-
 fluentibus in loca supposita per vias amplas &
 laxas, vt per infundibulum ad foramen palati,
 per œsophagum in ventriculum, arteriam aspe-
 ram, in pulmones: aut per vias subcutaneas, aut
 cæcos meatus in articulos. Atque eiusmodi ex-
 crementa cerebri serosa, aut pituitosa, liquida,
 materiam scilicet destillationum, rarò aut nun-
 quam gignere tumores, præsertim qui suppu-
 rentur vt ex podagra, chyragra, aliisque arthri-
 tidibus:

ridibus intelligere licet. At fluxiones succorum & sanguinis, quæ fiunt per venas & arterias in partem imbecilliorē, faciuntque phlegmonas, & alios tumores præter naturam, non dicuntur rectè catarrhi nec rheumatismi, vt initio diximus, sed nomine cōmuni fluxiones: quæ differunt à rheumatismis, materia, loco & ortu, ac via, qua decurrunt. Galenus enim 13. methodi tumores omnes præter naturam fieri à fluxione sanguinis per vasa in particulas imbecilliores scriptum reliquit: at sexto sanit. tuendæ, fluxionem capit pro destillatione excrementorum à capite in partes subiectas.

Excrementa tenuia & fuliginosa cum sua leuitate superiora petāt, per meninges, craniū & cutim expirant: per meninges quidē & cutim non aspectabili, sed insensili ductu, est enim earum corpus in viuento multis foraminulis peruium. At ossis crassitiem & densitatē cū permeare non possent fuligines, futuris distinctum est cranium & cauernulis diploë sinuatū. Crassiora autē excremēta cum naturali forma deorsum ferri debeant, cōspicuos canales habuerūt: de quib. non satis constat inter Medicos. Hipp. libro de locis in homine, & libello de glādulis, septē agnoscit ductus, per quos fluit ē cerebro humor, per aures, oculos, nares, palatum, in guttur & gulā, per venas in medullam spinalem & in sanguinē. Galenus c. 13. Artis paruæ quatuor statuit canales, palatū, nares, aures, oculos. Idem sentit ca. 3. lib. 2. de loc. affect. & primo de sanit. tuenda. Sed commētariis in Aphor. 21. sect. 1. pa-

Tenuia excremēta, quomodo expirant per quos ductus expirant.

Crassiora, per quos ductus expirant purgantur.

Septem ductus a Hippocrate.

Galenus varia sentit.

latum & nares numerat tantum, ut & c. i. lib. 9. de usu part. Declives, inquit, cerebri meatus tū per palatum in os, tum per corpus narium conspicuis ac magis orificiis, crassa eructant excrementa. Primo de sympt. causis & 8. de usu part. solum palatum vult esse idoneū expurgationis locum, dum animal bellè coquit: nares autē ob aëris & odorum spirationem tantum. Com. ad Aphor. 24. sect. 3. expurgationē per aures alienā à natura scripsit, puerulis exceptis, quibus per aures cerebrū expurgatur com. ad Prog. 20. sect. 1. expurgationē per oculos nō vult esse naturalem. Ita varia videtur sensisse Galen. de ductib. excrementorum cerebri. Nos ut differentiētes locos conciliemus, & quid verē statuēdum sit liberē profiteamur, existimamus varia cerebri excrementa pituitosa, biliosa, melācholica, per varios ductus expurgari: eorū autē alios esse ordinarios, naturę maximē familiares & cōsuetos, alios extraordinarios, nec ita cōueniētes. Ordinarij ductus pituitę expurgadē dicati, sunt palatū & nares, magis tamē palatū quia nares primario ad odoratū cōstructę sunt. Docet Anatomē à tertio cerebri sinu ductum ferri cōspiciū ad anteriorem cerebri basin, in cuius extremo tenuis membranę portiuncula quedā primum latior, deinde angustior, infundibuli instar, conspicitur, *πυελὸν καὶ χοάνην* Græci, Latini peluim & infundibulū vocant, per quod sensim pituitosus humor, tāquam per Hippocratis manicā colatur: aqueum hunc humorē excipit glandula pituitaria spongię instar, quem tandem per cunei foramina pedetētim in palatū & os instil-

concilian
r Gale-
loci.

uatum
ij ordi-
arij, alij
traor-
inarij.

ista
ceta.

lat. Quod si aliquādo superiores cerebri ventri-
culi mucosa illuue affluat, stillat per tubercula
māmarū papillis simillima in ossa cribri forma
& nares. Biliosa per aures expurgat̃ cōtinuū. Phi-
losophatur aut̃ quidā idēd̃ reici biliosa per au-
res, vt calore & siccitate tucatur auriū ossa p̃ sic-
citate sonora, pituitosa verò p̃ os & nares expur-
gari, vt patuli illi meat⁹ ea humiditate phibeā-
tur siccari. Hi ergo canales sūt ordinarij & fami-
liares, p̃ quos cerebri excremēta naturaliter ex-
purgant̃. Sūt alij duct⁹ extraordinarij, per quos
cerebrū humoris copia oppressum interdū sese
exonerat: eiusmodi sunt oculi, spinalis medulla,
& nerui, vnde paraly sis: fit nōnunquā per venas
& arterias humorū decubitus in parotidas. Ve-
rū nō sunt hęc peculiaria cerebri, i. medullaris
substatiæ & ventriculorū excremēta, sed vasorū
potius, vt venarū & arteriarū, à quib. glandularū
tumores, ophthalmiæ, auriūmq. inflāmationes.
Cæterū excremēta hęc in cerebro tēperato mo-
deratē se habēt in substatiā, quātitate, qualitate
& excretionis tēpore. In substatiā, quia nec ni-
miū crassa, nec nimis fluida sunt: in quantitate,
quia sua copia nō luxuriant: in qualitate, nec a-
cria nec salia: in tēpore, si à coctione excernāt̃.
Vnicus superest nunc eximēdus scrupulus, per
quos ductus cerebelli & quarti sinus superflua
expurgentur. Dicamus quarti sinus & cerebelli
pauca esse excremēta, tum ob cerebelli duritiē,
tum quia in eo sinu spiritus tenuissimi, sinceri
& omnino expurgati continentur. Itaque pau-
ca quæ congeruntur superflua, facilē dige-
runtur. Anterius autem cerebrum quantitate

*Biliosa
per aures*

*Ductus e-
traordi-
nary.*

*Per quos
ductus c-
erebelli
& quarti
sinus supe-
rflua e-
purgentur*

maximum & temperie humidissimum superuacua multa congerit, quæ per conspicuos canales expurgari debent.

Differentia Catarrhi.

C A P. XII.

*differentia
causa.*

*copia,
steria.*

*qualitas
materie.*

*modo
generationis.*

*modo
generationis.*

Sequuntur differentia catarrhi, inter quas illæ sunt notandæ, quæ sumuntur ex causis: unde catarrhus calidus vel frigidus, secundo à copia & quantitate materiæ, etenim quædam est pauca, quædam mediocris, quædam multa, adeo ut quandoque periculum immineat suffocationis. Tertio sunt differentia ex qualitate destillantis materiæ, quæ multis modis potest considerari, nam alia est calida, alia est frigida, alia tenuis, alia crassa: ex colore alba, flaua, liuida, nigra, ex odore quædam foetet, quædam caret odore: ex sapore alia est dulcis, alia amara, alia salsa, alia nullum refert saporem: ex forma, alia rotunda, alia liquida. Quarto sunt differentia ex modo quo materia eiicitur: namque alia cum tussi, alia cum vomitu, alia cum scretu, alia cum simplici expuitione: qui quidem varius modus manifestè varios locos indicat, in quos cadit destillatio: siquidem quæcunque ore exeunt vomitione, ex gula & ventriculo, tussi ex partibus respirationi seruientibus: scretu ex faucibus & gurgulione, simplici expuitione, ex ore solent deduci, ut docet Gal. 4. de locis affect. 7. Quinto sunt differentia à modo generationis,

DIFFERENTIÆ CATARRHI.

tionis, destillatio alia fit cerebro primum laborante, alia per consensum aliarum partium. Cerebrum primario laborat intemperie sicut diximus, per consensum autem vel totius corporis, in quo sanguis vniuersus vitiosus continetur, vel per consensum determinatæ partis, ac potissimum ventriculi, iecoris, vteri in mulieribus, ex quibus frequenter plurimi humores & vapores in caput feruntur, & destillationes contingunt. Sexto sunt differentiæ à tempore. Catarrhus alius recens, alius antiquus. Potestremo sunt differentiæ à coniunctis, destillatio vel est cum febre, vel sine febre, in corpore vel boni habitus & robusto, vel extenuato & debili: in seniore, vel iuvene, & sic de cæteris, vel catarrhus est multiplex, materia quidem subtilis, crassus vel mediocris: qualitate acidus, acris, effusus, præfuffocans, vel mitis: temperamento calidus vel frigidus. Substantia simplex, vel mixtus, pro qua varietate, varios quoque & omnis generis morbos catarrhi pariunt. Quo loco notandum est, huiusmodi omnes differentias vel ad cognitionem vel ad prognosticum, vel ad curationem esse quàm maximè vtilis. Exempli gratia, si materia destillans fuerit tenuis & salsa, calidam cerebri intemperiem indicat, neque magno caret periculo: contra si ea crassa fuerit, insipida, intemperiem frigidam & longè minus periculum significat. Si catarrhus fuerit in valdè senibus, ex 2. Aphor. 40. nullā recipit curationem. Si fuerit cum febre, omnes secant venam: quod item de cæteris differentiis facile est

A tēpore.

A coniunctis.

His.

Catarrhus multiplex.

colligere & demonstrare.

Signa Catarrhi.

C A P. X I I I.

Signa catarrhum demonstrantia sunt patientis dispositio, sternutationes sæpius reiteratæ, pruritus & quædam titillatio sensata in naribus, vel gutture, secundum quod materia fluit ad vnâ, vel ad aliam partem.

Signa catarrhi calidi sunt, quia membra, quæ fluxionem suscipiunt, incalescunt: acris, tenuis-que humor destillat & per nares, & per os: facies rubescit & nasus, intumescitque (vt Paulus refert) interius etiam quandoque exulceratur: simul cum reliquis partibus ad quas calidior & acrior fluxio decumbit, patientem ferè semper febris comitatur, & ea minimè iuuatur: quod si fronti, capitique manum admoucas manifestum, extraneumque calorem senties, quare si ætas temperamentum, habitus, anni tempus, regio, aëris constitutio calidæ fuerint, tertium catarrhum esse calidum significabunt.

Signa catarrhi frigidi sunt capitis grauitas, extensio citra calorem, ac mordacitatem, citra oculorum & faciei rubedinem.

Item præcessere nonnulla à quibus facilè caput repleti frigidis humoribus potuit, vt nimia repletio, & præsertim frigidorum alimentorum, ac potuum, aut frequentes cruditates assumptorum ciborum, qui dum in ventre indigesti

gesti perseverant, malos ad caput mittunt vapores. Pariter signa sumuntur à sapore & odore ipsius catarrhi, nam si fuerit saporis amari, acuti, aut salsi, si fuerit fœtensis & mali odoris significat caliditatem. Si fuerit saporis acidi, insipidi, ac subdulcis significat frigiditatem. Item signa sumuntur à iuvantibus & nocentibus, ut si febris superueniens, & calida adhibita iuvant, est frigidus: sin contra est calidus.

Item à colore, nam si quod fluit, fuerit coloris lutei, aut subrubei arguit caliditatem, si vero albi absque falsedine aliqua, frigiditatem, si fuerit coloris nigri sine dolore frigiditatem, si cum dolore caliditatem, verum nigredo à frigidityte est opaca, à caliditate est lucida.

Vel catarrhus frigidus dignoscitur tum ex antecedentibus, temperie, ætate, regione, cæli constitutione, & vivendi ratione frigidioribus & humidioribus, tum ex consequentibus capitis gravitate, distentione & frigidityte, faciei pallore, sopore, ad motus voluntarios, pigritia, mentis torpore, visu solito caliginosiore, auditu hebetiore, voce obmurmurante, & urinis crudioribus.

Calidum contra catarrhum arguunt calida temperies, ætas, regio, cæli constitutio, victusque ratio: tum capitis calor & dolor, facies, oculique rubentes, decumbens humor acer fauces exasperans, ac interiores oris partes, naræque exulcerans, salsus sapor, inappetentia, sitis, febris & urinae magis coloratae.

Signa catarrhi idiopathici seu primitivi, vel

per propriam essentiam in capite sunt, quia continuò infestatur, neque cæterorum membrorum adsunt ægritudines, à quibus fomitem habere possit.

Signa catarrhi per sympathiam, vel per deuteropatheiam, seu per consensum à toto, sunt totius nocumenta vt febres, in quarum paroxysmis catarrhus augetur, ipsis recedentibus minuitur, ipsis ablatis remouetur. Per consensum à membro particulari, vt ventriculo, hepate, splene, matrice, signa sunt, quia talis membri aucta læsione, augetur catarrhus, diminuta diminuitur, & ablata aufertur.

De Catarrhi prognosi.

C A P. X I I I I.

SI ex capite in nares destillet humor, leue est: si in fauces peius: si verò in pulmones pessimum, nam exulceratio pulmonum periculosa est.

et sim. Cunctæ destillationes breues si neglectæ fuerint, longæ esse consueuerunt, nihilque pestiferum, nisi si quando pulmonem exulcerarint. Inde enim tabes, corporisque consumptio.

Raucedines & grauedines in valdè senibus coctionem non admittunt: ac propterea ipsos senes ferè comitantur ad mortem, vt alia morborum genera quæ ex frigidis humoribus ortum habent, quodd facultas eorum imbecilla materiam concoquere non valeat. Hipp. Aph.

40.lib.2. & Gal. Grauedini & raucedini febris superueniens, ad earum concoctionem non inutilis. Hipp. 6. epid.

Catarrhum sæpius incurrentes à periculo tuti non sunt. Variis enim obnoxij sunt ægritudinibus magna ex parte funestis. Destillatio quippe in neruorum originem affatim irruēs, minatur apoplexiam, & paralyfim aut conuulsionem, in neruos opticos & auditorios cecitatem & surditatem, in articulos arthritidem, ischiadem, chiragram, gonagram, podagram, in pulmones peripneumoniam, phthisim, asthma, dyspnoian, orthopnoian, suffocationem, in ventriculum cruditatem, lienteriam, dysenteriam, præsertim si salsa sit, in laryngem anginam, repentinamque suffocationem, in pleuram per venas affluens pleuritidem, in maiores venas putridam febrem. In dentes, scapulas, renes, vesicam, aliásque internas externásque partes decumbens ingentes sæpè illic dolores excitat.

Destillationibus ij magis expositi sunt, quibus cum iecore calidiori cerebrum, nimio perè frigidum, humidum, imbecillúmque est.

Graciles destillationibus magis obnoxios esse constat, & frequentem destillationem in corpore gracili & procero, tabem minari: nam post maximas destillationes tabes oritur, vt Celsus annotat.

Autumnale tempus destillationibus valde opportunum est, propter frequentes cœli mutationes.

Si æstas sicca fuerit, & aquilonia, autumnus

verò pluuiosus & australis, tusses, raucedines, atque grauedines; quibusdam autem tabes fiunt. Hipp. lib. 3. Aphor. 13.

Curatio vniuersalis Catarrhi, Rheumatismi ac defluxionis.

C A P. X V.

CUraturus Rheumatismum debet prius tollere morbum & causam, quam symptoma, nempe intemperiem, imbecillitatem, & repletionem cerebri & capitis, deinde ipsum humoris defluxum, ac excrementorum destillationem, tandem fluxionis symptomata. Nam symptoma, plerumque est causa alterius symptomatis, vel morbi. Præterea antequam manum admoveat rheumatismo, multa animo voluere debet. An sensim *ἢ ἁπλοῦς* defluxio fiat, an *ἀπὸ τοῦ κεφαλῆ* & affatim, magnoque impetu feratur & ruat humorum decursus? An grauis quædam noxa, & vitæ periculum immineat ei, qui rheumatismo conflictatur? ut in catarrho suffocante, in asthma, aut orthopnoea, in paraplegia repente inuadente. An defluxio sensim & leuiter fiat, idque in partem ignobilem, ut in articulos? An causæ omnes, præsertim euident & interna qualitate agente conueniant: id est, an vtraque calida, vel vtraque frigida, An potius inter se pugnent. Nam si humor destillans sit frigidus, & causa externa frigida, veluti Aquilo vel aër frigidior, tunc audacter causis salubribus calefacien-

cientibus vtendum: & si humor decurrens sit acris & mordax, causâque sit insolatio, vel æstus, confidenter refrigerantibus: at si causarum sit pugna & contrarietas, attentius videndum vtri maior cura sit adhibenda. Nam fit sæpè, vt destillatio calida ab Aquilone frigido excitetur: & frigidus humor à capite decurrat, qui ab æstu & sole meridiano, fluxionis initia acceperit.

His ita suppositis & perpense consideratis, causâque externa sublata medicus, studeat tollere causam internam antecedentem, & continentem, materiâque rheumatismi, quatenus est in fluxu, vel breui fluxura.

*Curationis Rheumatismi & Catarrhi Serioxi
& summa.*

Primum, euacuare corpus vniuersum oportet,

Dein particulatim vacuare caput. Id fiet

Reuulsione ad longinqua: Deriuatione ad propinqua & viciniora:

Adpositione topicorum, quæ exhauriant reliquias causæ continentis.

Cursus humoris destillantis sistatur, reprimaturque

Imbecillitas à longo morbo relicta, quæ facit vt fluxio perseueret, vel citò recurat, emendetur, corrigatur.

Caput & cerebrum siccantur, & firmentur topicis.

Partes subiectæ fluxionem recipientes, roborantur.

Explicatio Θεωριῶν & summa agendorum.

CVrationem methodicā medicus auspiciabitur ab euacuatione totius corporis, primū à missione sanguinis, si febris adsit, si corpus præcalidum, sanguine abundans, aut si metus adsit, ne fluxio ruat in partem nobilem, & faciat metum inflammationis, vt pleuritidos, peripneumoniæ, anginæ, aut grauioris alicuius alterius morbi.

Amissione sanguinis, aut ea amissa, si non videatur necessaria, purgetur conueniente medicamento, idque statim initio. Nec enim valde probo in hoc affectu, zupia, syrupos, decocta Mauritanorum, recentiorūque penè omnium medicorum, quibus putant se multis diebus præparare, coquere, adquare (sic enim loquuntur) materiam rheumatismi. Cum enim destillationis & Rheumatismi causa continens, & materia sit ferè pituita, serosa, liquida, tenuis, aquosa, vel acris, biliosa: humôrque sit fluxilis & turgens, è loco in alium decurrens, ac metus sit periculūque, ne in partem aliquam nobilem ruat ac prolabatur, quis medicus non videt ex sententia Hippocratis & Galeni huiusmodi humores tenues & turgentes statim è corpore vacuandos? Loquor hîc de purgatione materiæ rheumatismi habita ratione fluxionis, & materiæ fluxilis, & turgentis.

Agimus

Agimus enim hîc de destillationibus quæ vacuari debent per aluum ope medicamenti cathartici. Nec enim existimant materiam & causam proximam rheumatismi esse pituitam, lentam, crassam, viscidam, quæ hæret in bronchiis pulmonû, cum hæc sit potius symptoma rheumatismi. Symptoma enim, aliquando causa est morbi vel alterius symptomatis. Scimus autem hanc pituitam viscidam, hærentem debere apparari, attenuari, incidi ad faciliorem expectorationem. At cum nunc agatur de purgatione totius corporis, in rheumatismo, ad humoris serosi & tenuis educationem, nulla præparatione, attenuatione, aut incrassatione, vt per aluû educatur, opus esse putamus. Purgabitur itaque humor, qui rheumatismi est causa, medicamento consentaneo, habita semper ratione temperamentis, habitus corporis, copię humoris & eius qualitatis, cœli & consuetudinis, & virium, quæ omnia perpendenda medici prudentiæ relinquo, qui pharmacum concinnabit forma potionis, apozematis, opiatae, vel pilularum, indicationibus sumptis à rebus paulò antè commemoratis.

Reuulsio à capite ad longinquas partes fiet frictione valenti partium inferiorum, supernè deorsum ductis frictionibus, vt ab inguinibus ad imos pedes, à ceruice & dorso ad nates. Vinculis & ligaturis extremorum dolorificis: Cucurbitulis admotis dorso; natibus, cruribus: lotionem pedum decocto rosmarini, lauri, pulegij, floris anethi, & similium. Clystere acriori mul-

triplici. Prouocatione vrinarum. Nam materia est serosa & tenuis, atque ita per vrinas potest reuelli & vacuari. Prouocatione sudoris, & cutanea transpiratione per diaphoresim & insensilem transpirationem, qua materia rheumatismi ad circumferentiam reuollitur. Prouocatione hæmorrhoidum, & mensium.

Deriuatur humor excrementitius à capite ad loca viciniora & propinqua errhinis, hæc trahunt excrementa cerebri, & per nares expurgant. Hæc conferunt, si destillatio fluat in fauces, & pulmones. Gargarismatis, apophlegmatismis, hæc varia instituuntur pro scopis & indicationibus diuersis. In quatuor casibus tamen suspecta sunt in rheumatismis, vide Scholiast. in Rhasim. Cucurbitulis ceruici & scapulis admotis. Prouocatione lachrymarum cepa, oleo, aceto, vino, corpore tamen prius exquisitè purgato. Sternutatione, corpore accuratè prius vacuato: alioqui sternutationes in rheumatismo, præsertim initio sunt suspectæ, vt signum, & vt causa. Sectione venarum sub lingua, vt in paralyfi linguæ, angina. Sectione venarum, temporum, frontis, post aures, in affectu inueterato capitis. Appositione sanguisugarum, capiti raso, fronti, post aures.

Reliquiæ humoris à capite extrahuntur, & à loco discutiuntur per diaphoresim seu insensilem transpirationem lotionem capitis tonsi, ex decocto cephalicorum, vt maioranæ, rorismarini, florum anthos, stæchados, agarici, addito paucò vino albo. Pulvere cephalico discutiète,

ex maiorana, melissa, bethonic. cort. citri, florum stœchad. anthos, saluiæ, gran. kermes, garyophillis, macis, nuce moschata, santal. licebit & addere puluerem capiti tonso, vel raso superaddita cannabe molli, carpta & siccata. Poterit hic puluis etiam concinnari in cucuffam vocatam. Suffitu & hypothymiamate, ex thure, gummi, iuniperi, styrace, gummi hederæ, calamo aromatico, caryophillis, sem. nigellæ, puluerantur omnia, puluis aspergitur cineribus calidis, suffiuntur ornamenta capitis.

Dropace ℥. Picis ꝑiii. j. piperis, nucis mosc. an. *Dropax.*
3 j. olei chamæm. parum fiat dropax, super pannum lineum, admoueatur capiti raso, vel

℥. Semin. sinapis pulu. 3 ij. stercoris colum. *Sinapis-
mus.*
bini, gummi, rutæ ana 3. j. β. castorei 3. β. olei rutæ q. s. fac vnguentum, capiti raso admoue. Phœnigmo, rubrificante medicamento, quod ruborem in cute facit, bullas excitat, pustulas ciet, & exulcerat. Porro materia ex qua fiunt phœnigmi, (vesicatoria vocant) sunt lepidium, sinapi, flammula, nasturtium hortense, fimus columbinus frequens Galeno, stercus palumbinum & caprillum, stercora diluuntur aceto & admouentur capiti raso, trahunt calore & acrimonia, à putredine ortis, vrtica ranunculo- rum genera, thapsia, euphorbium, fex vsta, cantharides. Ex his quædam trahunt ferè ex albo, alia ruborem in cute faciunt, alia bullas excitant, alia vlcerant.

Qui medicinam faciunt radunt caput ad suturam coronalem, qua parte iungitur cum sa-

gittali: dein fricant pāno aspero, vel cāpa: mox
admovent, emplastrum de sinapi, scriptum à
Mesue ex Democrito, hic sinapismus, breui fit
phœnigmos & rubrificatio, tādē ampullas &
bullas excitat, præsertim si sinapi augeas, aut
addas seminis nasturtij quantitatem, aut ster-
cus columborum agrestium. Sinapi tritum &
per se admotum, valentius vlcerat.

lem. 3.
2p.

œnig-
is.

℥. Cantharidum duas vel tres, pro quantita-
te pyrotici, phœnigmi, excipe fermento & ace-
to acri, imponatur capiti ad futuram corona-
lem. Breui mora rubor fiet, horis decem bullæ
excitabuntur, vlcus etiam, si valens sit phœni-
gmus, ampullæ configuntur, relinquitur vlcus
diutius manare, quod vt felicius fiat admovent
folia brassicæ modicè calfactæ vlceri, vt ad
multos dies sit apertile & fluens. Sunt qui quin-
to quoque die renouant phœnigmm, vsque
ad dies quadraginta.

esicato-
m.

℥. Folia lepidij vel ranunculi cuiuslibet, vel
urticæ, vel nasturtij hortensis, aut alterius simi-
lis facultatis igneæ, contundantur, imponan-
tur loco dicto, cum ligatura premente, tribus,
aut quatuor horis ampullas excitabit, vlcera-
bitque vel saltem breui mora.

Matthæus
radensis

Sunt qui admovent non supra futuram co-
ronalem, sed post aures infra tuberculum ossis
occipitij, ea parte, quæ magis excarnis est, &
libera à musculorum insertionibus & exor-
tibus.

Sunt qui reformidant vsum phœnigmi, in
quo cantharidum est quantitas magna, si vten-
tur

tur sequenti.

℞. Pulueris piperis, euphorbij, pyrethri, sina- *Phœnig-*
pis an. ʒ.ß. cantharidum ʒj. excipiantur fer- *mus,*
mento & aceto acri.

Oportet accuratè obseruare phœnigmi affe-
ctum, ne plus quàm expedit, in partem agat.
Corpora enim mollia, delicatiora, vt puero-
rum, fœminarum citò pyroticis offendun-
tur.

Si horum vsu Rheumatismus non curetur, *Hæc ma-*
sunt qui in catarrho & destillationibus perti- *gis conue-*
nacibus, periculosisque minantibus tabem, fo- *niunt in*
uentibusque asthma & orthopnœam, adhi- *destillatio*
bent cauterium ignitum, & vstionem, in loco, *nibus ac*
vbi sagittalis corona copulatur cum coronali: *intempe-*
imprimuntque cauterium vsque ad ipsum os, *raturis*
vt excrementa cerebri, præsertim vapores a- *cerebri frî-*
cres & fuliginosi, per has suturas euocentur, *gidis. Gal.*
foras exhalent. Parabuntur globuli ex elleboro *9. de vsur*
vt attrahatur humor melancholicus. *part.*

℞. Ellebori nigri ʒj. excipiatur ceræ nouæ *Globuli*
ʒj. fiant globuli pro cauterio, vel ex her- *pro caute-*
modactyl. turbith, mechoac. brion *rio.*
radice, vel hederæ ad attrahen-
dam pituitam, vel ex rheo
ad bilem.

Rationes eorum, qui in Rheumatismis & destillationibus periculosis, ut in infantibus & dolo & tabem, & asthma terrificum, cauterio ferroque candenti utendum censent.

CAP. XVI.

destillationibus **H**ippocrates in arte medica, citra controuersiam primas tenens, & de quo dicere *rigis* & licet, *av' t' s' e' p' a'*, in destillationibus & Rheumatismo ad pulmones decurrentibus, ut humor in contrarium auertatur, & foras per futuras trahatur, consulit vitionem vsque ad os.

um cauterii admodum. Idem 4. de morbis in catarrhis & defluxionibus censet tutum & salubre esse vrere caput, antequam febris, & vlcus, & pus accedant. Idemque censent Mauritanii medici, praesertim antiquiores, ut Rhasis, Halyabas, Mesues, capite de catarrho.

a frigida defluxione. Trallianus etiam capite de sputi cruenti reiectione, ob destillationem in pectus, cauterium ignitum capiti inurit.

Ex recentioribus, Herculanius, & Montagnana in actiuosa medicina exercitatissimi, locum bregmatis, in quo committuntur coronalis & sagittalis rubrificant, & ferro candenti inurunt: ut euocent foras excrementa à cerebro, siccent, & robovent caput, fluxionis impetum retineant.

Praeter sanguinis missionem, sunt cucurbitulae scarificatae, quae in magnis destillationibus solent esse vtilissimae, sed praeter ceteris in genere chirurgur-

chirurgorum auxiliorum solemus maximè cogitare de cauteriis faciendis, & si vllus est morbus, in quo hoc auxilium requiratur, certè destillatio est. Solemus autem parare plerunque in brachiis, quod & citius & tutius deflectatur materia à capite. Sed aliis non conferentibus in graui destillatione solemus quoque deuenire ad cauteria, vel super commissuram coronalem, vel in occipite, inter primam & secundam vertebam. Mercurial. libr. i. cap. de catarrho.

Albucasis lib. i. membrum patiens, & caput longis & pertinacibus fluxionibus molestatum cauterio inurit, ad euocandos & reuocandos humores sensim & perpetuò destillantes, & ad roborandam partem affectam.

Rhasis vbi agit de cauteriis, hoc generale axioma ponit, vt in omni loco fontium, id est à quo fluxus humorum oritur, decurrítque ad alias partes, cauterium adhibeatur ad interceptum, & à centro ad circumferentiam euocandum, roborandumque.

Rationes quorundam, qui damnant omnino vsum πυρτρίκων, πυρρυσσών, cauteriorumque in capite, & circa vicina capiti.

CAP. XVII.

Galenus nono de vsu partium, duplicia facit excrementa cerebri, alia vaporosa & fuliginosa, quæ quotidie per futuras vacuantur

suo impetu, expultrice adiuuante, alia aquosa, serosa, mucosa, pituitosa: quæ per choanem, in fundibulumque & palatum, per os, nares, oculos, emissaria à natura destinata assidue vacuantur tanquam per regiones conuenientes. Quam obrem cum ipsa excrementa tot habeant meatus & canales, quibus commodè expurgentur, quorsum, opus uti cauteriis ferroque ignito, in parte nobili, & maximè sensibili, magno ægri metu & dolore acerbissimo?

Deinde cum venæ à pericranio excidant per futuras in interiora periculum ne cauterio loco suturarum admoto fiat læsio duræ meningis.

Satius est & tutius vacuare materiam rheumatismi medicamentis, ac reuellere, deriuare, intercipere remediis supra numeratis, quàm causticis, phœnigmis, pyroticis, & ferro ardentibus parti nobilissimæ admotis, ægros languentes cum periculo excarnificare.

Matthæus de Gradi medicus, improbat cauteriorum usum ad futuras quod periculum sit, ne calore & dolore excrementa à corpore vniuerso euocentur, ruantque ad cerebrum, impendeatque metus læsionis membranæ, vel spasmus. Sunt alij recentiores, inter quos Baptista Montanus Veronensis medicus doctrina & experimentis clarus, à cauteriis bregmati adhibendis abhorret. Nam rarè commodè fieri posse scribit, & ut bellè fiant, magnum semper afferre periculum, & Galenum in curandis catarthis & rheumatismis, nunquam uti ferro igni

ignito, aut cauterio, sed phœnigmis ex stercore columbino aut thapsia cum cerato. Idem Montanus ridet Arabas, & Mauritanos, ut ignaros anatomes, & proinde audaciores in cauteriis adhibendis bregmati, & commissuris futurarum. Horum loco mauult uti phœnigmis, aut helcotidis vesicas excitantibus sub osse petroso, in ceruice, in brachij musculo deltoide, inter radiū & cubitum ad brachiale, vitatis venis & neruo, quo opere chirurgico aiūt se uti in reuulsione diuturna, ad longinqua. Sed ut controuersiæ virorum celebrium componantur, dicemus in rheumatismo & defluxione periculosa, ut quæ minatur tabem, & quæ gignit asthma, frequens & terroris plenum, utilem esse ac salubrem phœnigmi & cauterij vsum, si commodè & tempestiuè in bregmate adhibeantur. Commodè dixi, id est, ut per chirurgum anatomes peritum, & in artis operibus exercitatissimum. Tempestiuè etiam ut priusquam pul- *Si vstio i*
mones vitium in substantia senserint, febrisque *capite ra*
hectica & vlcus adsint adhibeantur. Alioqui v- *dus fiat*
bi salus desperata est, imprudentis consilij fo- *infamat*
ret apud vulgus infamare remedia præclara à *artificem*
diuino Hippocrate celebrata. Siquidem deplo- *et non cor*
ratos non oportet aggredi curare, sed relinque-
re, & morbi finem tantum modò prænunciare.
In quo enim deplorata omnino salus est, im-
prudentis consilij fuerit apud vulgum infama-
re præsidia, quæ multis fuere saluti. Est igitur
prudens hominis cum qui seruare non po-
test, non attingere, ne videatur occidisse, quem

sors ipsius peremit. Vbi verò grauis metus est, sine tamen desperatione, indicare necessarium periclitantis in difficili rem esse, vt si victa ars malo fuerit, vel ignorasse vel fefellisse non videatur. Quocirca ad medicinam recta via & ratione faciendam, affectus qui proponitur, Diagnosim imprimis habenda, dein exitus prognosim assidentibus prædicenda, tum aggredienda eius therapia est. Scio enim hominem illustrissimum nostra memoria præstantissimum, defluxione in pulmone sensim tabescentem, vntione & cauterio in bregmate adhibito conualuisse. Illud obiter dicam quosdam esse, qui cauterium ardens abhorrentes, malint patii ἡλωτικά, φοινιγμῆς, & ἰσχαρωτικά. Sed ferrum & ignis citiusque & melius operatur.

Ceterum Trallianus reprehendit Galenum, quòd etiam in destillatione calida vesicatorium admouerit capiti, quia calefaciunt quæcunque vesicas excitant, augentque intemperiem calidam. Verum Galenus non vt alterans præscribit, sed vt vacuans. Nos & vesicatoria & cauteria iuxta futuras ad eundem finem applicamus. Recentiores annotarunt, quando iecur est primus fons catarrhi, aut ventriculus malè coquens, ad reuulsionem, vtiliter admoueri cauterium cruribus, vt fontanelle ad vacuationem: brachiis ad diuersionem quoties à cerebro originem habet.

Catar-

*Catarrhum sistentia, id est impetum humoris fluentis
& ruentis retinentia, incrassantia,
intercipientia.*

CAP. XVIII.

INirio Rheumatismi, non est tutum aggredi
curationem per ea quæ sistunt humoris de-
stillantis cursum & impetum. Nam horum usu
materia catarrhi repulsa & retenta, caput ma-
gis impleret: quæ sua copia turgescens, à spicis
& magno impetu in partes subiectas & forsan
nobiles præcipitaretur. Ergo incipiendum est
à sanguinis missione, si catarrhus calidus sit. At
in frigido, & pituitoso catarrho, abstinendum
missione sanguinis, nisi, aut febris fuerit con-
iuncta, aut insignis plenitudo, purgandum fre-
quenter phlegmagogis quæ materiam catar-
rhi vacuent, vt pilulis cocciis, de agarico. In
materia calida ad ℥.j. cassiæ adde rhabarbari
℥.iiij. Purgabis enim astringendo. Deinde in-
stituendæ sunt reuulsiones. At corpore pri-
mum commodè purgato, materiæque per re-
uulsiones & deriuationes auersa, tandem reli-
quus humor adhuc defluens sistetur, & increas-
sabitur, vt commodius periculum suffocatio-
nis, aut erosionis pulmonum & aliarum par-
tium vitetur: tussisque ac vigilæ minùs mole-
stent. Porro humor defluens sistetur, garisma-
tis, vel ore contentis, pilulis (hypoglottidas vo-
cant) medicamentis quæ deglutiuntur, & sen-
sim lambuntur. His quæ odorantur, vel suf-

fiuntur. Gargarismata retinentia fluxum fiant ex adstringentibus modo. Calidis, modo frigidis, pro natura humoris destillantis : Calidis quidem, vt cypero, calamo aromatico, myrtis, vt

Gargarif- ℥. Cyperi, calami aromatici, liquirit. an. ʒ ij.
mus. folior. lentisci, vel myrtillorum an. m. ʒ. cortic. thuris ʒ. ʒ. fiat decoctio in lb. j. colat. dissolue: diamoroni ʒ ij. mellis rosati colati ʒ ʒ. fiat gargarismus, teneat in ore frequenter calidiusculè sine vlla agitatione. Frigidis, vt rosis, plantagine, foliis rubi, foliis arborum adstringentium, vt pyri, quercus, corni, &c.

Gargarif- ℥. Aquæ rosarum & plantaginis an. lb. ʒ. sy-
mus. rupi de papauere ʒ iij. fiat gargarismus, vel

Gargar. ℥. Cydoniorum, malorum granatorum, & rosarum rubr. an. ʒ j. semin. papau. albi ʒ j. fiat decoctio ad lb. j. in qua dissolue syrupi de papauere ʒ iij. fiat gargarismus. Gargarismata, quæ fiunt cum multa agitatione, ac gargarizatu, sunt suspecta in quatuor casibus scriptis, à Mesue & Arculano, cap. de Catarrho, scilicet ad *ῥόλον*, tabem, asthma, & morbos pulmonum. Ergo vitanda sunt in præparatis ad prædictos morbos.

Ad sistendas fluxiones quod fiet patientiores vias claudendo, & tenuiorem humorem incrassando datur quotidie hora somni cochlearia duo, plus minus syrupi rosarum siccarum, & iuiubini. Prior adstringit, posterior incrassat, aut præscribet tantundem diacodij. Si placet veterem, & liquidam, conseruam rosarum: ad-

AD SISTENDVM CATARRHV. 67

de boli, terræ sigillatæ, vel coralli rubri præp.
tantillum, de qua capiat quantitatem nucis iu-
glandis hora somni, quo tempore catarrhus
solet commoueri. Formulæ vel trochisci de
bolo continentur etiam in ore ad retinendum
rheumatismum, electuariū diapapauer, ecleg-
ma, linctus papauerinus in catarrho acri, te-
nui, salso, est efficax, vel syr. de papau. erratic. ad
℥ j. aut ℥ ij. vel aqua papau. erratic. Diacodium
Galenī datur dormituris in catarrho acri & te-
nui. Ad eosdē vsus, dantur omnia verè narcoti-
ca, quæ scil. opiū recipiunt. Nam hæc fluxiones
sistunt duplici ratione, quod scilicet incrassent
humores, qui eludunt tusses, & quod somnos
concilient, cuiusmodi sunt theriaca recens,
ante sex menses, hæc enim sistit, incrassat rheu-
matismos, & somnum conciliat. Philonium
Romanum ante annum sistit destillationes.
Syrupus papaueris incrassat, & somnum con-
ciliat. Syrupus iuiubinus incrassat, lenit. Syru-
pus violaceus refrigerando, humorem acrem
frænat & lenit. Syrupus de rosis siccis. Thus,
myrrha per se deglutita rheumatismum frigi-
dum sistunt. Pilulæ bechicæ ad tussim ex catar-
rho acri. Paratur autem ex gummi tra-
gacanthæ albiss. in aqua rosa-
rum soluto, & saccha-
ro albo.

*Formula varia hypoglottidon sistentium humores
destillantes quæ lupini figura ef-
formantur.*

Formula. ℞. Amyli ℥.β. seminis papaveris albi, boli ar-
meni ℥j. penidiarum ℥vij. incorporentur cum
mucagine tragacanthæ, vel seminis cydonior.
& fiant formulæ, contineatur vna in ore assi-
duè, vel

*ypoglot-
des.* ℞. Mastich. thuris ana ℥.β. opij ℥ij. peni-
diarum ℥.β. fiant pilulæ hypoglottides, for-
ma lupinari, contineatur vna in ore assidue,
vel

piata. ℞. Conseruæ rosar. & symphyti maior. ana
℥j. coralli rubr. boli armeni, terræ sigillatæ
ana ℥j. cum syrupo rosarum siccarum fiat o-
piata, de qua capiat dormiturus ℥j. pro dosi,
vel

abella. ℞. Coralli rubr. terræ sigillat. boli armeni an.
℥j. excipiantur saccharo in aqua rosar. soluto,
fiant parvæ tabellæ, quarum vnâ sæpè conti-
neat in ore, vel

℞. Seminis papauer. albi, lactuc. & portula-
cæ, sacchari candi, penidior. diatragacanthi an.
℥.β. opij ℥ij. cum syrupo iuiubino fiant pilulæ
tenendæ sub lingua, quæ inde hypoglottides,
seu epiglottia nominantur, vel

Formula. ℞. Pul. diapap. albi ℥j. semin. papau. leuiter
conquassati ℥.β. boli arm. terræ sigillat. an. ℥ij.
sacchari candi, penidiar. an. ℥ij. succi glycyrr.
℥j. fiant formulæ cum syr. iuiubar. vel cum a-
qua infusionis gummi tragacant. teneat in ore.

In

In catarrho perseverante optimum est dare pi- *In cata-*
 lulas de styrace ad sistendum fluxum quæ tam- *rho per-*
 etsi opium recipiunt, non sunt vituperandæ. *uerante*
 Recipiunt enim styracem, & alia quæ frigidi- *quid age-*
 tatem eius reprimūt. Pilulæ Mesuæ vel de arna- *dum.*
 glossa, vulgò cynoglossa ad omnes catarrhos
 magis conueniunt in materia calida, quàm fri-
 gida. Nam opium & hyoscyamus superant. Pi-
 lulæ ad omnes catarrhos & Scribonio & Mau-
 ritanis, & Gal. κατὰ τόπους sic scribunt.

℞. Thuris, mastich. styrac. calamitæ, myrrhæ, *Pilula na-*
 opij, croci an. ʒ j. fiat massa ex qua formentur *corica.*
 pilulæ sex pro 3. sumat vnam, vel duas hora so-
 mni. Laudanum ad eandem intentionē præstan-
 tissimum est remedium & præsentaneum.

Ad eundem finem excipiat naribus (si coryza *De suffitu-*
 molesta fuerit) vel ore si brachus, vel catarrhus *pro catar-*
 calidus, vaporem aceti proiecti in tegulam ar- *rho cali-*
 dentem, vt *do.*

℞. Fumigij aceti demissi supra lapidem igni- *suffitus.*
 tum, vel ferrum, vel tegulam ardentem, vel pul-
 ueris sequentis

℞. Rosarum rubr. mastich. succini an. ʒ ij. fiat
 puluis ad eundem vsum. Auicenna sandaracæ
 seu vernici magnam vim tribuit in sistendis o-
 mnibus destillationibus: est autem sandaraca
 Arabum vernix vulgaris, cuius poteris addere
 ʒ ij. superiori pulueri, vel

℞. Rosar. rubr. coriandri præparati an. ʒ j.
 gummi hedere, sandaracæ, mastich. olibani an.
 ʒ ij. trochiscor. de caphura ʒ. ʒ. seminis papau.
 albi ʒ ij. conquassentur, & fiat suffimigium

70 AD SISTENDVM CATARRHV M.

quo suffimigantur cooperimenta capitis, & recipiat aliquem fumum.

*ratia
a ca-* Rheumatismus calidus rarò & difficilius sistitur per suffitus, quod scilicet odor & odorata omnia, quibus fiunt hypothymiamata, gignantur à calore agente in substantia sicca, diluta humore aëreo vel aqueo: nisi fortè dicas coryzas & grauedines curari suffitu & vapore aceti aspersi, super laminam ferream igni candentem, sed hæc vaporatio ratione ferri & aceti siccat & sistit fluxionem sine calore.

In catarrho frigido.

*catarrho
frigi-* ℞. Thuris mastiches, cyperi an. ʒ. j. succi liquiritiæ, boli armeni præp. ʒ. ij. sacchari candi, penidiar. an. ʒ. iiij. gummi tragacanthi, arabici an. ʒ. ij. carnis passerum cum aliis contusarum ʒ. ʒ. formentur cum syrupo violato vel de iuiub. formulæ instar lupinorum, contineatur vna in ore assiduè. Suffimigium

*frigus in
catarrho
frigido.* ℞. Nigellæ Romanæ, gummi iuniperi, thuris, mastiches, gummi hederæ, granorum myrthi an. ʒ. ʒ. fiat puluis pro suffitu, vel

℞. Rosarum rubrarum, nigellæ torrefactæ, gummi hederæ, borracis an. ʒ. j. coriandri ʒ. ij. auripigmenti cuiuslibet ʒ. j. contundantur, fiat fumigium, quo fumigentur panni, & cooperimenta capitis. Et si tussis non adsit, potest aliquid fumi per os recipere. Possunt adhiberi ligni aloës ʒ. iiij. galliæ & aliptæ moschata, styrac. calamit. an. ʒ. iiij. pro ditioribus, vel ad catarrhos

tarrhos sistendos, & siccandos sic paramus,

℥. Coriandri præp. rosar. rubr. gummi hederæ torrefactæ an. ʒ j. nigellæ torrefactæ in aceto ʒ. j. s. mastiches, thuris, corticis thuris an. ʒ iij. gummi iuniperi ʒ ij. fiat puluis non admodum tenuis, quo supra carbones imposito suffimigentur capitis operimenta. Potest etiam excipi muccagine gummi tragacanthi & fiant formulæ lupinares pro suffitu.

Remedia alia firmantia ac roborantia caput.

Lotio capitis decocto cephalicorum, ut
 ℥. Melissæ, maior. bethonic. rosar. ferpilli an. M. j. florum chamæmeli P. ij. rosar. rubr. P. j. bulliant in lixiuio cineris sarmento-
 rum vel quercus addendo in fine coctionis vi-
 ni ʒ. v. lauetur caput ante prandium vel dua-
 bus horis ante cœnam, bis aut ter in mense ca-
 pite sollicitè exiccato. Videndum tamen ne ni-
 mia frictio dolorem capitis adferat.

Si calida intemperies imbecillitatem capiti
 adfert, expedit balneo aquæ dulcis frequenter
 uti, ut capitis temperamentum emendes & ro-
 bores, & caput æstuans, oleo rosaceo perunge,
 coque crudo, & omphacino.

Facies abluatur vino albo, in quo bullierint
 rosmarinus, saluia, rosæ, nec facies vnquam ab-
 luatur frigida.

Teneantur in auribus guttulæ olei terebin-
 thinæ, vel de ladano, vel rosarum pro intempe-
 rie relictæ in cerebro, & occludantur aures

bombace, vel xylo, quod diu asseruarit amborum. In frigida intemperie ol. salu. rosmar. maior. arte chymica extract.

frigida

stillario

que ore

inuen-

Destillationibus frigidis obnoxij contineant sæpe in ore mane ieiuni & sero dormituri, conseruam florum rosmarini, saluie, corticem citri & arantij conditum, conseruam stœchados, nucem moschatam conditam.

alida.

In calidis temperamentis & defluxionib. magis conuenit conserua rosarum humida, vel sicca, & manus christi cum perlic.

e na-

is ad-

uenda

calido

maris

Admoueatur sæpe naribus ea, quæ suauem & iucundum spirant odorem, vt rosæ recentes, benethonicum altile, mala cydonea vtrâque benè matura, mala omnia suaueolentia, vt curtipendula vocata, santala etiam & violæ recentes.

Si cerebrum imbecillum à frigido humido, etiam calidiora iucundè spirantia naribus admouenda, modò non impleant, aut feriant caput, vt maiorana, origanum, hyssopum, saluia, botrys tota herba suaueolens, radix iridis siccata, radix cyperi, aromatum suauiora, & quæ minùs tentant caput odore, vt cinnamomum, calamus aromaticus, agallochum seu lignum aloës.

uis d-

is pul-

Puluis odoratus, vt violaceus dictus cypri Mōspelliensis includitur sacculis, & ita naribus sæpè admoueatur, vel

℞. Maioranæ siccæ & rosarum rubr. ana ʒ ij. garyophyllor. & nucis moschatæ an. ʒ j. ambræ griseæ ḡ. iij. inuoluantur nodulo quem frequenter odoretur.

Poma,

Poma, aut pileę instar pomum arte parate, o- *In frigi*
 dorate, sæpè olfactandę, vt *destillar*

℥. Benjoni, styrac. calamit. an. ʒ. ʒ. pulu. ma- *Pomum*
 ior. sicca ʒ ij. nucis moschat. garyophyllorum, *doratum*
 ligni aloës an. ʒ j. ambre griseę ʒ. vj. moschi *pro cer*
 ʒ. iij. excipiantur ladano agitato in mortario *bro.*
 cum oleo de spica, vel costino, & fiat pomum
 odoriferum, ad sistendum catarrhum post eua-
 cuationem & reuulsionem humorum, vel

℥. Nigellę torrefactę ʒ ij. nucis cupressi, ga-
 ryophyllor. sampsuci sicci an. ʒ j. ligni aloës,
 galliæ moschatę an. ʒ ij. ladani ʒ iij. cum cera
 fiat pomum odoriferum, vel

℥. Styrac. calamitę, ladani puriss. an. ʒ. ʒ. san- *Pomum*
 tali moscatelini, ligni aloës, ligni Rodij an. ʒ ʒ. *dorum.*
 garyophyllor. myrrhę, thuris an. ʒ j. ambre o-
 doratę pro ditioribus ʒ j. Excipiantur omnia
 aqua melissę, & ex arte formetur globulus ma-
 nu gestandus, & sæpè naribus admouendus, vel
 fiat byretrum sequens

℥. Meliss. bethonic. ocymi, sampsuci ana M. *Byretrum*
 ʒ. salis torrefacti, thuris, mastiches ana ʒ iij. ra- *sem cucuf*
 dic. cyperi ʒ ij. nucis moschat. garyophyllor. *sa.*
 styracis calamit. ladani ana ʒ. j. ʒ. ros. rubr. p. ʒ.
 cum syndonerubro fiat byretrum.

Pilea, ex tela serica, fiunt intertexta, additis *Pileus.*
 pulueribus cephalicis odoratis, cucuffas vo-
 cant, qui medicinam quotidie factitant,
 vt

℥. Maioranę sicca, florum bethonicę, an- *Cucuffa.*
 thos, stœchad. arab. an. p. j. nucis moschi. garyo-

phillor. pul. iridis Florent. an. 3 j. ambr. griseæ
 ḡ. iij. fiat puluis cuius 3 ij. excipiantur cotone,
 inuoluantur syndone, vel duplici linteo inter-
 suatur, fiat cucufa ad formam datam. Possis
 eodem puluere caput detonsum conspergere,
 absterfo priore subinde nouus aspergatur. Fa-
 miliaris est in longis, præsertim morbis quales
 solent esse frigidi, vt resoluas simul & robores.
 Puluis paratur ex maiorana sicca, floribus be-
 thonicæ, anthos, stœchados, nuçe moschata,
 garyophillis, ambra grisea, qui excipitur coto-
 ne, tegitur linteo, & intersuitur, fit byretrum,
 ad formam datam, puluis non excedat 3 ij.

variant Pulueres ex sylua simplicium cephalicorum
natu- admoueantur capiti tonso vel raso, calidi aut
humo- frigidi, pro natura humoris destillationes fa-
in destil- cientis, & intemperatura cerebri vitiosa, vt in
ntis. frigida destillatione.

stus in ℞. Cyperi, cortic. citri sicci ana 3 j. garyo-
gido ca- phillor. cardamomi an. 3 j. β. nigellæ torrefa-
rrho. ctæ, granorum tinctorum, coriandri præp. ana
 3 iij. macis 3 j. melissæ siccæ, sampsoci ana
 3 ij. β. stœchados arab. ros. rub. an. 3 ij. fiat pul-
 uis, quo sinapizetur pars anterior capitis sero
 in lecti ingressu, & manè.

Vulgare est topicum, sacculus plenus milio
 & sale pro frictione capitis matutina, quibus
 addi possunt pulueres cephalici, ex maiorana,
 saluia, rosmarino, stœchade, vel

sacculi. ℞. Milij vel auenæ M. ij. salis M. β. frigrantur
 in sartagine, deinde impleantur sacculi, quo
 caput perfricetur. Notabis non esse vtendum
 frictio-

frictionibus capitis nisi abundè corpus fuerit repurgatum, ne frictiones attrahant vapores ad caput, & morbum augeant.

Fit etiam capitis ex decocto cephalico in ca- *Forus.*
tarrho frigido. Agaricum aut sennam inco-
quendo, hoc modo

℞. Bethonic. serpilli, verbenæ an. M. j. s. flo- *Lorio cap*
rum chamomillæ, anthos, stæchados an. Pug. j. *ris.*
femin. anisi & fœniculi contusor. ana ʒ ij. fo-
lior. sennæ mundat. ʒ vj. aut agarici tantun-
dem, fiat decoctio, addendo sub finem vini
quartam partem, hoc decocto manè caput fo-
ueatur, & lauetur cum sponsia noua. Areteus
caput fouet tepida, vt cerebrum liberius per-
spiret.

Emplastrum ex tacamahaca est etiam singu- *Tacama-*
lare topicum pro roborando cerebro, vel em- *haca.*
plastrum de bethonica.

℞. Tacamahaca, vel emplastri de bethonica *Empla-*
ʒ ij. remolliatur cum aliquo oleo cephalico, vt *strum.*
lauri, anethi, extendatur super aluta, & applice-
tur in modum pileoli.

Huc pertinet dropax, emplastrum ex pice:
foras enim attrahit humorem noxium.

℞. Picis naualis ʒ ij. extendatur super aluta, *Dropax.*
& applicetur capiti raso.

Vesicatorium etiam in topicis remediis nu-
merari potest, præsentius sanè remedium, quin
etiam cauterio longè præsentius

℞. Fermenti aeris ʒ ij. cantharidar. & euphor *Vesicato-*
bij ana ʒ j. fiat vesicatorium: obseruabis sæpè, *rium.*
num excitatæ sint vesicæ, vt remoueas, alio-

quin exulceraret. Subortæ verò vesicæ traiciantur filo, superponatur folium brassicæ, cum siccare voles, vtere vnguento albo rhasis capthurato, potest parari pauperibus vesicatorium quacunque in parte ex aliis mediocriter contusis.

frontalia Frontalia sunt in vsu frequenti: calidis verò ad frigidos, frigidis ad calidos affectus vtimur. Parantur ex conseruis, aut herbis contusis, aut ex pulueribus, hæc anacolemata sicca nominantur, illa humida: calidi sit hoc vnum pro multis exemplum.

alfaciēs. humidum. ℞. Conseruæ bethonic. anthos, stœchados, acori, cuiusuis ℥ ij. mithridatij, vel theriac. veteris ℥. ss. misce, inuoluantur duplici linteo fiat frontale admouendum fronti & temporibus hora somni.

ecum alfaciēs. ℞. Maioranæ siccæ, florum anthos, stœchados arab. bethonic. ana p. j. anisi, fœniculi, coriandri, granor. kermes an. ℥ ij. fiat puluis, qui excipiat cotone, tegatur duplici linteo, fiat frontale interpunctum.

Refrigerans verò hoc exemplar esto
efrige- ans hu- idum, ℞. Conseruæ violar. rosar. nenupharis cuiusuis ℥. j. ss. populei ℥. ss. fiat frontale. Possis prædictas conseruas permiscere dummodò totum uncias duas non excedat. Humidum delicatiores, præsertim nobiles mulierculę refugiunt, proinde sicci frontalis subiiciam exempla pro affectibus calidis.

rontale ecum refrigerans. ℞. Florum viol. rosar. nenuphar. an. p. j. semin. lact. & papauer. albi an. ℥ ij. fiat puluis, ex quo frontale.

In catarho frigido ℞. Piperis & castorei an. *Sternutatoria.*
 ʒ j. fiat pulvis: per arūdinem aut calamum insuffletur. Si placet idem pulvis excipiatur digito intincto in oleo irino, quo nares perfricentur: nocēt tamē vertiginosis & epilepticis, quia commouent cerebrum & paroxysmū excitant.

Calidis morbis cerebri errhyna non admodū *Errhyna nocent culis propter Sympthiam.*
 conueniunt, multò minùs sternutatoria, nisi placeat refrigerantia quibus exarsio contemperetur in errhinis recēdere: vt lintēum aqua rosar. caphurata imbutū, quod æger subinde odoretur, aut ℞. Olei nenuph aut papauer. ʒ. ʒ. quo imbuatur digitus eoque nares fricētur. Si optares fortius, adderes granum vnum, aut duo opij, sicque conciliares somnum.

Masticatoria leuiora sūt mastiche, saluia, pafule exacinate: vehemētiora radix pyrethri, cubebē, staphis-agriæ. Radix pyrethri inciditur *Masticatoria, scilicet Apophlegmatismo.*
 per talleōlas, maceratur in aceto, vt acrimoniā perdat, quotidie manē frustulum vnum masticeatur. Si vis artificialiūs.

℞. Pyrethri, cubeb. & staphisagrie an. ʒ j. excipiantur mastiche & cera simul liquatis: fiant globuli masticatorij, vel pulvis referatur in nodulos masticatorios, modò angina, aut tabes non sint in metu.

Gargar. parentur ex syrupis incidentibus, iis- *Gargarismi.*
 que acrib. vt pituita crassior incidatur, eadēque opera excretrix stimuletur, eiusmodi sunt syrupi capilli veneris, de bizantiis, de marrubio, de duab. radicibus, vel de quinque, oxymel simplex, dyureticū, scylliticum, quę diluuntur aquis cephal. vt bethonice, saluie, calendule, aut

eorum decocto: poterunt incoqui turbith, sen-
na, agaricus, non colocynthis, quia est ingratus
admodum saporis.

Gargaris-
mus.

℥. Turbith ℥.β. bulliat in aquis stillatitiis,
bethonicæ, vel calendulæ. Si malis in eorum
decocto, vel in decocto hyssopi, thymi, origa-
ni, calamenti, pulegij. In ℥.β. colat. dissol. syr.
capilli veneris, vel oxymellitis Galeni ℥. ij. fiat
gargarismus, quo tepidè quotidie vtatur ieiun-
nus, vide tamen ne æger sit obnoxius destilla-
tioni in pulmōnes, quandoquidem attractus
humor, impetu eò rueret, grauissimūque a-
liquem morbum induceret, neque bonum esset
illis assuescere, ne nobis dormientibus destilla-
tio ruat in pectus.

Clysteres.

Clysteres in morbis cerebri nunquam sunt
prætermittendi ante omnia, quia non tantū
fumos reuellunt, sed etiam de cerebro ipso cornu-
secutione attrahunt, primus clyster sit com-
munis ad feces deturbandas, reliqui constent
decocto cephalico, hoc modo

Clyster.

℥. Bethonic. saluæ, maioranæ, serpilli, cha-
mæm. melil. an. M. j. seminum anisi & fœniculi
ana ℥. ij. fiat decoctio. In colaturæ ℥. j. dissolu-
benedictæ laxatiuæ, aut hyeræ colocynthidos
℥.β. vel ℥. vj. mellis anthos ℥. j. fiat clyster sine o-
leis: nam pingua retundunt vim purgatricem
alioquin possis addere oleum aliquod cepha-
licum, vt chamæmeli, liliorum, anethi, lau-
rini.

Pilula.

In morbis à bile præscribes pilulas aureas
vel sine quibus, vel diapruni solutiui ℥. vj. au-
confec

confectionis hamech cum $\mathfrak{z}$ iiii. aquæ bethonica, vel

$\mathcal{R}$. Rhabarb. elect. $\mathfrak{z}$ ij. santali citrini $\mathfrak{z}$ ij. in- Purga
funde in $\mathfrak{z}$ iiii. aquæ cichorij & bethonica, in in cat.
expressione dissolue syr. ros. solut. $\mathfrak{z}$ j. diapruni rho ca
solutiui $\mathfrak{z}$ ij. aut iij. fiat potio, vel do.

$\mathcal{R}$. Diaphœnici, diapruni, vel conf. hamech
 $\mathfrak{z}$. β . vel diacarth. vel elect. de succo rosar. tan-
tundem cum saccharo fiat bolus, vel cum $\mathfrak{z}$ iiii.
aquæ beth. potio.

In catarrho frigido.

$\mathcal{R}$. Mass. interior. pilul. coclear. & indarum In cata
ana $\mathfrak{z}$. β . cum syrupo de stœch. fiant pilulæ v. rho frigi
quas deglutiat post primum somnum, vel pilula.

$\mathcal{R}$. Pilul. de agarico & aurearum an. $\mathfrak{z}$ ij. cum Pilula.
aqua bethonica, vel saluiæ, infusionis trium
granorum diacridij, fiant pilulæ sex molles,
deurentur, sumendæ hora somni, vel diaphœ-
nici $\mathfrak{z}$ vj. cum aqua saluiæ, vel calendulæ, vel

$\mathcal{R}$. Quinque radic. aperientium in aceto ma- Apozema
cerat. an. $\mathfrak{z}$ iij. bethonic. saluiæ, maioranę, ser-
pilli an. M. β . florum anthos, stœch. ana p. j. se-
min. anisi & fœnic. an. $\mathfrak{z}$ j. folior. sennæ mun-
dat. $\mathfrak{z}$ j. β . fiat decoctio. In colaturæ $\mathfrak{z}$ viij. dis-
solue syr. rosar. pallidar. compositi cum agari-
co $\mathfrak{z}$ ij. syrupi de stœchade $\mathfrak{z}$ j. fiat apozema in
duas doses aromatizetur cinnamomo. Ex ea- Syrupus
dem materia poteris comparare syrupum so- magistra
lemnem aucta dosi purgantium & alteran- lis.
tium, exempli loco,

℞. Quinque radic. aperientium, radic. & seminis pæoniæ an. ʒ. β. beth. verb. serpilli, saluie maioranæ an. M. j. flor. anth. stœch. an. p. ij. sem. anisi & fœnic. an. ʒ ij. folior. fennæ mundator. ʒ iiij. turbith electi gummosi & agarici ana ʒ j. zinziber. ʒ j. fiat decoctio. In colaturæ lb. ij. dissolu. sacchari q. s. fiat syrupus mediocriter coctus, quo vtatur bis in mense cum aqua bethonica, aut saluie, dosis ʒ. j. β. Quod si prima non satis purgarit, augeantur reliquæ ad ʒ ij. aut infunde ʒ j. rhabarb. in aqua beth. in expressione dissolue syrupi præscripti ʒ. i. β. Si placet ex eodem syrupo conficies opiata laxatiua addendo trochiscor. alandaal, lapidis lazuli, aut diacridij ʒ ij. conseruæ alicuius cephalicæ ʒ ij. diamoschi dulcis, vel diambra, vel latificantis Galeni ʒ j. fiat opiata, de qua capiat semel, aut bis in mense ʒ j. pro dosi, adde vt ista cathartica indefinita respiciant partem affectam, atque etiam vt sint gratiora conseruæ alicuius cephalicæ, vt bethonicæ, acori, anthos, stœchados duas, aut iiij. drachmas pro dosi. Diamoschi, aut diambra ʒ j. cum syrupo conseruationis citrii fiat bolus.

opiata
laxatiua.

roboran-
tia in fri-
gida de-
stillatio-
ne.

Antidota exiccantia & roborantia cerebrum vt theriaca, mithridatum, aurea Alexandrina in frigido rheumatismo. Electuaria recreantia cerebrum, vt diambra, diamoschi dulcis. Aqua theriacalis dicta, sumpta & capiti admota, excrementa cerebri siccant & partem roborat, in destillatione frigida, vel confect. alkermes & de hyacintho, vel,

℞. Aquæ

℞. Aquæ vitæ rectificat. q. s. infunde florum *Aqua*
 & summit. rorismar. ʒvj. cinnam. elect. ʒj. nu- *perialis*
 cis moschat. garyophyllor. granorum iuniperi,
 corticis citri, florum saluix ana ʒj. ʒ. radic. an-
 gelic. & imperator. ana ʒij. theriac. vel mithri-
 datij an. ʒj. confect. alkermes ʒ. ʒ. radic. pæo-
 niæ ʒj. distillentur lento igne baln. Mariæ, &
 feruetur aqua in vase vitreo bene obturato tan-
 quam pretiosa, quæ sumpta semel, aut bis in
 hebdomada ieiuno stomacho ad cochlear j.
 per se, vel cum iusculo horis tribus ante pran-
 dium confert ad imbecillitatem cerebri & ven-
 triculi, refocillat spiritus, auget memoriam, &
 colico dolori à flatibus mirificè confert nec nō
 omnibus affectibus à causa frigida ortis. Se-
 quens aqua Imperialis iisdem pollet viribus,
 paratur tamen facilior.

℞. Folior. saluix, maioranę, pulegij, summit. *Alia*
 rorismar. thymi, fœniculi, & lauendul. an. M. j.
 cinnamomi, nucis moschatæ an. ʒj. garyophil-
 lor. contusor. ʒj. pomum granatorum ponde-
 ris ʒiiij. radic. imperator. & gentianæ an. ʒj.
 angelic. ʒ. ʒ. ligni aloës ʒj. sacchari ʒiiij. mellis
 lb. ʒ. aquæ vitæ lb. j. vini albi lb. ij. distillentur
 in balneo Mariæ, aqua feruetur in vase vitreo
 ad vsum supradictum. Ad idem laudatur & ef-
 ficacissimus est liquor quem balsamum vitæ
 vocant, magnatibus familiaris, descript.

℞. Flor. saluix exsiccat. lb. j. cinnamomi ele- *Balsamum*
 cti, garyophyllorum, nucis moschatæ, piperis, *vita.*
 zinziberis, cubeborum, cardamomi ana ʒiiij.
 pulueretur omnia & simul misceatur in alem.

bico vitreo cæco, affundendo aquam vitæ vt quatuor digitos superemineat, & alembici pileus cum bocia exactè lutetur ne quid expiret aut exhalet, digerantur octo diebus in fimo equino, vel balneo Mariæ, deinde ablato pileo cæco, adhibeatur bocia pileus seu operculum rostratum, distillantur super cineres moderatè calidos ad siccitatem vsque: serua aquam primam tanquam pretiosam, fœcibus superaffunde aquam pluuialem, digerantur vt supra, duorum dierum spatio, deinde iterum distillantur igne lentò cineribus calidis, inuenies oleum paucissimum cum aqua: oleum confert paralyticis, apoplecticis, lethargicis, catarrho suffocante, oppressis ad guttam j. aut duas ex paucis suffusculo, aut aqua accommodata exhibitum: a qua verò prima confert mulieribus difficilè & laboriosè patientibus, ad cochlear j. vel dimidium sumpta, cruditatibus ventriculi, & colicis affectibus. Ex capite mortuo sal extrahi potest, vel

Ad catarrhū præsusceptam.
Opiata roborans. ℞. Conseruæ florum saluiæ, anthos, acori, stœchados an. ʒ. vj. mythrid. veteris, vel theriac. veter. an. ʒ. ij. diambra, vel diamoschi ʒ. ij. cum syr. de stœch. fiat opiata, de qua capiat manè & serò, quantitatem auellanae superbibendo parum aque saluiæ.

Deambulatio per viridaria & hortos blandè flagrantēs. Roborat etiam caput & cerebrum deambulatio per loca amœna, vt viridaria, hortos, in quibus flores varij longè, latèque blandos & fragrantēs habitus spirant, qui spiritus animales & cerebrum refocillant.

Iuuat.

Iuuabit quoque audire sonos ac concentus
suaues fistulæ, tibiæ, testudinis & puerorū con-
cinnentium symphonias, quia lætitia animi est
mater sanitatis corporis.

Roboratio cerebri & capitis per victus rationem.

CAP. XIX.

VLtimus scopus curationis rheumatismi,
erit firmare caput, daréque operam, vt
αὐτὸ δέξεται, imbecillitas, ac habilitas quædam, &
procliuitas ad patiendum, tollatur, vel sic e-
mendetur, vt in posterum, caput non tam faci-
lè excrementa colligat. Et sanè capitis infirmi-
tas gignit, fouet, rediuiuósque facit rheumatif-
mos. Porrò caput imbecillum est, vel statim à
prima origine, vitio, intemperaturæ nativæ, vel
malæ conformationis, vel ex accidēti, vt, quum
studio intempestiuo cerebrū est defatigatum:
laboribúsq; immodicis spiritus & facultas
animalis exhausta. Nam in actionibus vehe-
mentioribus, pars illa, quæ diutius quàm par
fit laborat, tandem imbecillior redditur ac in-
ualida fatiscit. Hinc sequitur huiusmodi ho-
mines excrementoso esse cerebro, humorésque
crudiores ac putrescentes accumulare. Quos
haud dubiè accurata *προφυλακτικὴ* ac precau-
tione, vincere oportet. Alioqui si illis nulla vi-
ctus sui cura adfuerit, assidua capitis destilla-
tione conflictabuntur.

*Pars qua
vehemen-
tius &
diutius
laborauit
fit imbecil-
lior.*

Firmabitur itaque caput & cerebrum opti-

ma castigatâque viuendi formula sequens.

Aër & cubiculum in omni rheumatismo, ad siccum vergat. Vitetur aër ventosus, fumosus, pluuiosus, flatus aquilonius, præsertim qui per rimas aut loca angusta spirat.

Vitetur etiam statio longa sub æstu, radiis solis & lunæ. Manè antequam à lecto surgat, vitatur frictionibus apotherapeuticis, hæ enim reuellunt à capite, & excrementa vacuant per cutim, & partes firmant.

caput imbecillū cādum quomodo Si caput est valde imbecillum, præstat partes inferiores à superioribus, deorsum versus, fricare. Caput autem postremum leuiter tantum fricabitur, & peccetur sine curiosa & valida longâque frictione, molles enim frictiones & blandæ roborant, modò imbecillitas sola absit sine dolore.

Manè qui destillationes vitare volet, procurabit omnes superfluitates noctu collectas excernere per ductus naturales & emissaria cōsuetæ.

exercitatio. Exercitatio quotidiana cibum præcedat, ab exercitatione euitabit aëris excessum iniuriâsque, præsertim flatus Aquilonios, mutabitque indusia, si sudore madescant.

Victus ratio. Victus sit tenuis, quia repletio est nutritrix catarrhi, cœnandum parcè ut sis noctu levis, sit tibi cœna breuis, quia copiosiori alimenti vapores suggerunt pabulum catarrho, & distrahitur calor à coctione catarrhi occupatus in alimento concoquendo, esuriant, sitiant, vigilent, qui rheumata curant. Abstinentum vino, *Vinum* *ex capite* saltem mero, quia vinum carebaricon est seu

grauans

grauans caput, & si vtatur, modico vtendum est. Profuerit etiam loco vini in epulis exhibere decoctum zarzæ parillæ vel chynæ.

Declinabit frequentiore vsum iusculorum & iurulentorum, victumque humidiorē. Cum enim causa catarrhi & destillationis sit humor ferofus, aquosus & tenuis, fluxilis, ad causæ ablationem opus est victu siccante. Hac etiam ratione vitabuntur fructus horæi, cucumeres, mora, pruna, mala, acetaria, imò & piscium frequentior vsum, quæ omnia etsi pichrocholis & biliosis conferant: tamen quia superuacanea & excrementa frigida humida copiosè gignunt, scilicet materiam & causam continentem destillationis, fugienda sunt. Vitabuntur etiam alimenta omnia excrementosa, dura, pertinacia coctu, vaporosa quoque, vt legumina, radices, allia, cepæ, fungi.

Tempore rheumatismi potus erit decoctio hordei, addito pauco aniso vel cinnamomo, saccharata aqua, hydromeli cum cinnamomo, nisi stomachus, vel consuetudo, viriumque imbecillitas reclamarint. Tum enim modico vino vtendum, vt diximus.

Vitabit potum aquæ frigidæ, imò omnem potionem frigidam, nisi fortè catarrhus & eius causæ sint calidiora. Bibere statim primis epulis, vel inchoare cœnam aut prandium à potu multo, ciet rheumatismum, & auget.

In fine mensæ sumantur bellaria claudentia os ventriculi, vt cydoniatum, pyrum accuratè decoctum cum saccharo, vel puluis pepticus roborans.

destil-
ionibus
2a sit
ior prae
Cœna sit leuior, & minor prandio in rheumatismo, præsertim frigido quanquam in bene valentibus Galenus & Veteres cœnam prandio largiorem esse velint. Nam alimenta copiosa in cœna sumpta augent rheumatismum in propensis ad destillationes, non solum quod multum euaporent ob cruditatem stomachi, sed etiam quod plus alimenti transmittant ad cerebrum, quàm sit ex usu.

cibo vi-
da ani
vehe-
ns con-
itio.
A cibo multa cogitatio & vehemens animi contentio debilitat cerebrum: atque ita causæ sunt copię & aggregationis excrementorum in cerebro, infirmantque coctricem & retentricem, excrementa liquant, agitant, & deturbant, adde etiam quod vapores à visceribus ad superiora rapiunt.

mnus.
Somnus meridianus statim à cibo copioso, & præter consuetudinem, caput implet & graue reddit, coctionemque alimentorum magis turbat, & corrumpit, quàm iuuat: solis enim senibus conceditur: Ita enim Homerus de Neptore

Vt lauit sumpsitque cibum dat membra sopori,
Namque hæc iusta seni.

Somnus etiam matutinus nimius & in altum diem productus caput implet, ita non assuetis, fugiat aërem frigidum & humidum, ne diu dormiat, quia longior somnus humectat, & fumis replet caput. Vigiliæ verò desiccant.

Nocet supinus decubitus, quia calefacit renes, vnde per spinam multi vapores assurgunt ad cerebrum, dormiant erecto capite, præsertim

tim qui sunt obnoxij destillationi in pulmo-
nes. Dormiant capite eleuato in latus alterum
declinante.

A cœna, qui sunt obnoxij destillationibus,
vitabunt somnum duabus aut tribus horis. Fal-
lent tempus molli deambulatione, & collo-
quiis iucundis. Vitabunt meditationes longas
& peruigilia nocturna, lucubrationes, nam ca-
put implent.

Nihil pestilentius rheumatismo quàm si dor-
mituri bibant.

Profunt etiam laconicum & stuphe sicce, ni-
si catarrhus manifestè sit calidus, & iecur plus
satis incaluerit, benefacit hydroticum guaya-
cum, chyna, sarsaparilla, quinetiam pro or-
dinario potu vtantur per aliquot dies secundo
decocto in catarrho frigido.

Gestandus pilleolus (vt sis diu senex, sis citò
senex) qui caput frigidum defendat ab aëris in-
iuriis, poterit infarciri puluere cephalico. Ca-
put operiatur ita, vt non nimis æstuet, nec fri-
geat: cauendūque ne operimentum capitis
arctius stringat caput, quia hoc implet calfa-
ciendo & trahendo, aut laxius, mobiléque flui-
tet, vtile tamen fuerit procurare, vt caput no-
ctu calidius paulò habeatur, vt vapores tran-
spiret, præsertim spirante Aquilone.

Quemadmodum cūm retentricis imbecilli-
tate, aut excretrice à causa morbifica laccessita,
exeunt de cerebro, retinenda, quia intempesti-
uè fluunt & maiore impetu: infiniti morbi in
toto, & in subiectis partibus oriuntur: Ita

quando in cerebro ipso retinentur excernenda, in ipsomet cerebro tanquam in subiecto nascuntur iam commemorati affectus, apoplexia, epilepsia, &c. Retinentur verò, vel obstructis viis, vel excreticis impotentia. Quibus causis opposuimus errhyna, & masticatoria, quæ vim haberent detergendi & aperiendi: Topica quoque resoluentia, quæ naturam onustam per suturas liberarent, cerebrumque ipsum roborarent, generalibus præmissis purgatione & venæ sectione. Sanè qui ex retentorum & excretorum ametria non tantum cerebri, sed omnium ferè morborum causas repetiuerit tanquam ex primo fonte, ille cum ratione fecerit: Nam à retentis fiunt in cerebro, in toto, vel in subiectis partibus ferè omnes morbi. Si cerebro humido sicca sunt nares, destillationes capitisque morbi ingruunt, quique foris splendent, intus sæpè sordent secundum Fernelium libr. 5. pathol. cap. 4.

De Coryza & Grauedine.

C A P. X X.

Coryza di-
o equi-
ca.
Coryza, grauedo Latinis dicta, fuit Veteribus, etiam Hippocrati, ex autoritate Celsi, genus ad omnes destillationes: at post tempora Hippocratis cepit usurpari pro illa destillationis specie, quæ priuatim & particulari nomine, nobis grauedo dicitur. Ea est autem mucosa defluxio, in qua humor tenuis, crudior

αἰσχροῦς

αἰσποῶν, & confertim per nares defluit. Catullus in suo epigrammate, Coryzam magis significare, quàm nominare videtur, dum scribit,

*A te sudor abest, abest salina,
Mucûsque & mala pituita nasi.*

Signa Coryzæ & Grauedinis.

EMphraxis, & stipatio membranæ crassæ foraminulentæ, & ossis spongiosi adest. Meninx enim foraminulenta, prima fluxionem in coryza admittit: deinde ossa spongiosa, tandem nares à defluxione confertim irruente imbuuntur & tumescunt. Sed hic quærat fortassis aliquis, quî fiat, ut meatus dictæ meningis, & ossis spongiæ æmuli, stipentur & conniueant in grauedine, cum humor sit tenuis, & serosior. An quia humoris fluxio in coryza, ruat affatim in ossa spongiosa, unde obstructio? An quod spiritus flatuosi misceantur cum excrementis crudis? Videntur enim plerumque foramina alia reddi angustiora ab humorû fluxione, ut cum pupillæ foramen fit angustius à phlegmone, aut humorum decubitu: & fauces sic redduntur arctæ, & cōniuentes, ut cibus deuorari nequeat. *In angin*
Idem quotidie obseruamus in panno aut tela: quæ sicca poros habent patêtes & permeabiles in madefactis verò meatus cōniuent, fiuntque arctiores. Aliud signum & symptoma coryzæ, *Noxa odoratus.*
est noxa odoratus. Nam ob stipationem ossis spongiosi & membranæ foraminulentæ odores non feruntur ad organa olfactus.

*x insis-
ta per
res eli-
ur.* Vox obtunditur, ex sententia Celsi, & quoti-
diana obseruatione, imò sermo ac loquela in-
fufcant, etiam magis quàm vox. Narium enim
foramina, sermoni magis quàm voci famulan-
tur, hoc symptoma (Nasitatem) Arabes medici
vocant, quod vox & sermo velut è cineribus sti-
patis, obscurior grauior elidatur.

*obus na
ubet,
ffescit,
rit.* Sonāt aures ex testimonio Celsi, etiam si ner-
uus, qui fertur ad organum auditus, non explā-
tetur à coniugatione, quæ mittit ramum ad
membranam internam narium. Globus nasi
ruber & crassescit cum calore & pruritu.

*res stil
in gra-
dina.* Nares, ἀρρώς stillant tenuem ac liquidam,
crudamque pituitam, vt pueris contingit. Hye-
me sæua aquilonēque flante.

Fluxiones in coryza affatim ruentes in nares,
ferè sunt serosæ, frigida, liquidiores, insipida,
interim tamen acres & salsa, idque initio flu-
xionis. In progressu tamen mali, materia cocta,
fit crassior, μύκωδης, & mucosa.

*ernuta-
enta fre
sentia.* Sternutamenta frequentia, ob flatuosi spiri-
tus cum excrementis pituitosis commixtionē,
nam qui grauedine laborant, ij multam humi-
ditatem, ac spiritum flatuosum, vaporēmque
in cerebri sinibus, ac partibus cauis colligunt:
qui proritat facultatem expultricem, ad humi-
ditatis flatuosæ exclusionem. Hinc sternutamē-
tum de cuius ratione, causis, & natura, & quæ
sternutamenta mala sint, at quæ salubria, vide
Mercurial. Duret. Iacot. & Francisc. Alpin. in
prognosim Hippocrat.

Priusquam ad coryzē, grauedinisque cura-
tionem

tionem veniam, illud queri potest an in graue-
dine, pituita illa tenuis, confertim per nares
destillans, ab iisdem locis promanet, à qui-
bus mucus & excrementum *μυξώδες* in homi-
nibus sanis quotidie defluit. Galenus sanè &
Mauritanorum familia, recentiorésque ferè o-
mnes existimant, & in sanis & laborantibus
grauedine, ab anterioribus cerebri ventriculis,
& tuberculis, papillarum mammarum æmu-
lis, ab anteriorique parte cerebri, & spatio in-
ter meninges & cerebrum, per meningem fo-
raminulentam, hinc per organa olfactus, ossa-
que spongoide excrementa cerebri transcolari
in nares: Sed in sanis ea excrementa esse pau-
ciora ac in transitu, longa mora coqui, in cras-
sari fierique *myxode* seu mucosa. At in labo-
rantibus grauedine à cerebro per eosdem mea-
tus, stillare affatim calidam & aquosam pitui-
tam, aut acrem, mordacémque, sed tenuem hu-
morem, huncque fluxum esse non naturalem,
quod scilicet sit symptoma morbi: intempera-
turæ cerebri, cum humore redundante, hanc-
que destillationem respondere lenterix ac
fluori alui.

Contra recentiorum nonnulli negant à ven-
triculis cerebri, excrementa per meningem fo-
ratam, aut ossa cribri, aut spongiæ æmula, pos-
se expurgari in nares: propterea quòd à dictis
ventriculis via nulla pateat ad olfactus organa,
nec ad tubercula mammillaria quodque om-
nes cerebri ventriculi, per decliues meatus in
choanem, dein glandulam & subdita foramina

*Galenus
Arabum
opinio
probat*

*Ratio
anatomica
indicant
Galenum
lucinat*

stillent excrementa in palatum, tandem ad na-
res & os. At in laborantibus coryza & grauedi-
ne, quoniam cerebrum intemperie & subita
refrigeratione ferè laborat, cum humore excre-
mentitio, fit non sanè à ventriculis, sed vel à tu-
berculis mammillaribus, aut anteriori periph-
eria cerebri, aut spatiis inter cranium &
membranas, per olfactus organa in ossa spon-
giæ æmula, tandem in nares, sed præter statum
naturæ ordinem, & vi morbi. Nam in be-
nè valentibus hi etiam negant excrementa mu-
cosa à tuberculis mammillaribus transcolari
per membranam foraminulentam & olfactus
organa in nares: tantum abest, vt à ventriculis
aliquid destillet per dictos meatus. Porro ex-
crementa cerebri, quæ vacuationem per nares
βλένας καὶ βλέννας antiqui, atque etiam Hippo-
crates vocat, scilicet humorem excrementi-
tium pituitosum, lentum, album. Hinc homo
μυζώδης, mucosus dicitur βλέννος, qui etiam al-
legoricè sumitur pro ignauo & stupido. Λήμνη
eiusdem est naturæ cum βλέννα, sed de excre-
mento pituitoso & sorde, quæ in oculis collig-
itur, ferè dicitur: Latinis autem lippitudo, id
est pituita crassior, semicocta, circa oculorum
membranas concrescens ob partium oculi
imbecillitatem. Μύξα excrementum est illud
naturale mucosum, quod in sanis quotidie va-
cuatur per nares, modò coctum, crassum, mo-
do crudum, liquidum. Sumitur etiam sæpè pro
muco vel mucore illo lento, albo, pituitoso: qui
in partibus exanguibus colligitur, vt in articu-
lis

un pi-
ta cras
in cir-
oculorū
mbra-
s.

lis ossium circum ossa, cartilagines, membranas, omnesque partes neruaceas, præsertim cum alimentum suum nequeunt probè concoquere. *Μύξα* aliquando contra naturam est, ut *Μύξα*. cum in articulis nimium succrescens claudicationem & dolores creat, unde dictum ab Hippocrate, Quibuscumque à coxendicum dolore molestatis, excidit coxa, iis mucrores superueniunt: fitque exarticulatio, & laxatio, ab articulorum immodica humectatione ac lentitia. Et in utero cum acetabula, quæ sunt ora vasorum, quibus secundæ alligantur utero, *μύξας* mucoribusque opplentur, fit abortus.

Curatio Coryzæ & Grauedinis.

Curationem grauedinis auspicamur à vacuatione plenitudinis, aut cacochymia *Ordo in curandis morbis diligenter observandus.* totius corporis. Dein particulatim à vacuatione capitis & cerebri. Tandè veniendum ad expediendā obstructionē meatuum narium & meningis. Quod si primū velis inceptare curam recludentib. *ἐμπραξιν* narium & ossium *απορροειδων*, coryzam & grauedinem auxeris geminabisque. Proinde ultimo loco humorem inhaerentem meatibus ossis spongiosi, & narium exhauries topicis remediis, per suturas capitis resoluentibus, & siccantibus: per os diaphanatis, per nares suffitu, per scapulas cucurbitulis admotis: victu siccante, capite firmato. Quorum remediorum materia, formulæ, & schemata, utendique ratio petenda, ab his, quæ paulò

ante sunt fusissimè prodita in methodo vniuersali. Purgatio autem in hoc affectu per infernas partes est facienda. Vomitus enim grauedini aduersissimus.

Remedia topica quæ faciendo medicinam efficacissima comperi, sunt suffitus vsu comprobatus, post corporis purgationem. Lamina ferrea igni subiiciatur, donec candescat, aut rutillet, mox calfacta aceto rosato irrigetur. Vaporemque ex ea sublatum per nares recipiat æger, hoc enim calfacit, siccatur, repellit, roborat. Aliud remedium.

dulus. ℞. Seminis nigellæ Romanæ ℥ j. seminis anisi, cymini an. ℥ ij. conquassentur & nodulo includantur, naribusque sæpè apponantur olfactanda.

De Catarrho veterum particulatim, id est, destillatione in partes oris.

C A P. X X I.

A Quatuor cerebri ventriculis redundantibus nimia pituita, vel serosis excrementis, excrementa defluunt per decliues meatus ad infundibulum, quod Choane dicitur & $\pi\upsilon\epsilon\lambda\omicron\varsigma$, dein glândulam, quæ sub dura cerebri membrana in basi cranij, proprio sinu locatur, è glandula, excrementa decumbunt in palatum, per omnia foramina in caluariæ basi, venis, arteriis, nervisque transmittentibus aptata & exculpta, & à superna parte palati, vel feruntur in oris

oris amplitudinem, vel in narium meatus. Itaque à ventriculis cerebri, si fluxio feratur ad oris partes, plerumque occupat antiades, quæ & paristhmia, Latinis tōsillæ, Arabibus amygdalæ. Sūt qui distinguunt paristhmia à tonsillis, tamen sæpius pro re eadem vsurpantur. Porro tonsillæ ac dictæ glandulæ tument inflanturque faciliè, primum ratione substantiæ, quia glandulæ: & ratione muneris & vsus, quia trahunt, & faciliè admittunt à vicinis partibus aquosa excrementa, vnde glandulæ, βιλιαχοί, id est saliuatrices, quod pituitam linguæ, faucibus, & toti ori impertiuntur. De hoc vide infra in ptyelismo. Inflantur, inflammanturque etiam faciliè tonsillæ, ratione loci: quia multis venis & arteriis oblitæ, velut in quadriuio, vbi multa vasa concurrunt, locantur.

Tonsillæ tumentes aliquando celerrimè suppurantur, solo naturæ, & loci calentis beneficio, aliquando biduo, aut triduo, ob positionem & situm in loco calido, humido. Adnotatione dignum & illud, humorem qui à cerebri ventriculis aut locis aliis vicinis cerebri defluit in antiadas, si mediocris fuerit quantitate & qualitate, saliuam efficere, qua humectantur lingua, fauces, & aliæ corporis partes. Sin abundantior humor fluxerit, quam sit ex vsu, sigaturque & inhæreat glandulis, tumorem generare pituitosum vel phlegmonodem, qui faciliè suppurat aut in scyrrhosam duritiem degenerat. Vidi enim tonsillas aliquando sic intumuisse, ac induruisse, vt nullis remediis e-

molliri potuerint. Quod & contingit nonnunquam in testium scyrrhosa, faxeaque duritie relictæ ob immodicam & intempestiuam resolutionem, vel refrigerationem per imperitos aut imprudentes chirurgos. Remedia consillarum tumentium aut inflammatarum mox videbis.

De destillatione in Gurgulionem & vuam.

C A P. X X I I.

GArgareon, Gurgulio, particula est oblonga, fungosa, carnea, propendula in fine palati, vbi narium foramina obliquè descendunt, latior, in basi, vbi palato continuatur, inferius verò acutior, pyramidis instar. Laxatur autem facilè, dum imbecillior imbuitur largiori pituita, & plerunque ad eò laxatur, vt ad mediam linguam aut anteriores dentes protendatur, instar caudæ muris, aut pyramidis paruæ. Cùm autem laxatur, superiorem œsophagi partem tangit, & nauseam parit: ægerque perpetuò aliquid deglutire velle videtur, & his notis potest id vitij cognosci etiam sine inspectione. Itaque si à defluxione frigidæ pituitæ laxatur sine inflammatione, corpore purgato, curabitur contactu piperis puluerati, & subleuatione per caudam cochlearis, aut specilli, in quo sit puluis calfaciens, siccans, adstringens, ex pipere, sidiis, balauistiis, alumine, rosis rubris, licebit etiam vti gargarismate admodum adstringente. Col-

te. Collutiones tamen oris fiant in hoc affectu sine multo gargarismate, collutione seu agitatione. Abstinendum à vino in omni viscerum & partium inflammatione in cephalalgica, catarrhi defluxu & in paralyfi, quia in hac potissimum accessit, & est κατὰ Capicόν.

Ad inflammationes columellæ, tonsillarum, & aliarum partium oris.

Inflammationes omnium oris partium curantur, ut angina à missione sanguinis & purgatione. Utendum collutionibus & gargarismatis, deinde digerentibus. Et si ad suppurationem spectare videantur, suppurantibus, rupto tandem abscessu, tergentibus.

Porrò collutiones, & gargarismata adstringentia ad fluxiones in os, trium sunt generum, nempe mitiorum, valentium & valentissimorum & summè adstringentium. Gargarismata sint sapore & odore non ingrata, ut quæ parantur ex succis fructuum acidorum & austeriorum, ut malorum punicorum, oxyacathæ, id est berberis, cerasorum acidorum, sorborum, cotoneorum. Succis possunt seruari in phiala, superinfuso oleo. Posca dilutione, & oxygerato. Ex succis, vel decoctis foliorum plantaginis, vulgaris acerbæ, omphacis, polygoni, rubi, rubi camini, agrimonix, summitatum vitis, capreolorum, foliorum pyri agrestis, & reliquarum arborum adstringentium.

Ex aquis stillatitiis herbarum, & simplicium

Succi mitiora repellentia.

Aqua stillatitia.

adstringentium, vt rosarum, peculi, vel pediculi rosarum, plantaginis, solani, myrti, myrtorum.

*de re-
ntia.* Gargarismata & collutiones quæ valentius adstringunt, repellunt, parantur ex austeris, & acerbis, vt ex malis cotoneis adhuc acerbis, decoctionibus vel succis cymarum, furculorum, summitatum arbuti, smilacis, fagi, foliorum teneriorum quercus, foliorum rosar. rubrarum, rubi, glandium, mespillorum, cornorum, forborum.

*maris-
repel-
at.* Valentissima & acerbiora fient ex plerisque supradictis, sed austeriusculis & acerbioribus, qualia sunt, mala cotonea longè ante maturitatem, galliæ, & harum decoctum, hypocystis, rhu opsoniorum, fructus spinæ Ægyptiæ acacia dictus, balauſtia, cytinus, malicorium, alumina omnia, calcanthum, æris squamma.

Initio mitioribus & simpliciter adstringentibus vtemur, defendentibus fauces & oris partes à fluxione. Sed medicus rationalis, & longo usu exercitatus stomachica modò mitiora, modò valentius adstringentia, sed commodiora, gratioraque deliget, pro ægri natura, sensu, temperamento, & anni parte. Exempli gratia,

maris- ℞. Aquarum plantag. pediculi rosar. maris-
sylvæ an. quart. j. syrup. de rosis siccis, vel de granatis acidis ℥ ij. vel rob. diamoronis ℥ j. fiat gargarismus quæ teneat in ore calidè, frequenter sine agitatione.

*ug-
o.* In augmento miscebit adstringentibus re-
soluen-

soluentia: qualia sunt passulæ, ficus, liquiritia, hordeum integrum, cicera rubra, cremor hordei, passum tepida.

In statu, solis vteris digerentibus. Digerentia *in stat.* valentius sunt decoctum hyssopi cum mulsa, decoctum origani, calaminthæ, hyssopi cum mulsa, succus caulium brassicæ cum melle, sinapi tritum mulsæ mixtum. Vbi imminet periculum suffocationis. Galenus vtitur valentissimè digerentibus ex sinapi, gentiana, aristolochia, &c. cum aceto. Galenus omnibus temporibus inflammationis oris, præsertim in angina & tonsillis, vtitur diacaryon, dianucum, scilicet initio, syncero ex succo nucum viridum cum melle cocto, in fine augmenti & in statu, dianucum medicamento aliquid croci & myrrhæ ad coquendum tandem in declinatione miscebat sulphur viuum, aut nitrum, aut acre aliud digerens quod parti impactum fuerat, vel præmissis euacuantibus, reuellentibus & deriuantibus.

℞. Hordei integri P. j. chamom. & anethi an. M. j. decoquantur, & in colat. ℞. j. dissolue mellis ros. colati, vel sacchari rosati ℥ ij. fiat gargarismus. Ad hoc confert litio ex oleis chamom. liliacei, amygdalarum dulcium, & similibus, vel

℞. Mellis optimi ℥ iiij. nidi hyrundinum ℥ ij. *Catapla.* iridis Florent. ℥. s. stercoris canis, ossibus per *ma reso.* biduum nutriti ℥ ij. spicæ nardi ℥ iiij. croci ℥. *uens.* s. concorporentur cum pauco vino albo, fiat cataplasma faucibus extrinsecus, & tepidè ap-

plicandum bis in die. Potest etiam ex solo nido cocto in oleo chamomelino efficacissima cataplasma concinnari. A tota substantia, & tacita proprietate conferunt anginae & inflammationibus partium oris resoluendis, rumpendis, dissipandis stercus & cinis hyrundinum, stercus canis nutriti diu ossibus, stercus pueri diu nutriti lupinis, vel pane è farina lupinorum, stercus gallinaceorum, poterit vtiliter misceri cum melle, nam desperatas iuuat anginas Aëtio, filum lixiui incoctum, filum laneum, purpura tinctum.

Si angina aut alia inflammatio in quauis parte oris tendat ad maturationem iuuetur, & acceleretur suppuratio collutione emolliente, & suppurante ex decocto radicis althææ, caricarum, liliorum, passular. dactylorum, seminis lini, Item cataplasmate è farina seminis lini, fœnugræci, frumenti, ficubus, radice liliorum, cucumeris agrestis, mica panis albi cum axungis porci & gallinacei addito oleo de lilio foris admoto circa fauces & collum, exempli gratia.

cataplasma ℞. Caricar. ping. par. quatuor, passular. purgatar. par. decem, florum chamomillæ, sambuci an. P. j. Coquantur, & ex residua contusa, & cum mucilagibus mixta radic. althææ, lilior. vitellor. ouor. pollinæ farinæ triticeæ, & croco fiat cataplasma suppurans, & pariter ex decoctionis liquore gargarisma. Suppuratus abscessus rumpatur digito in os immisso, vel vnguibus vellicantibus, sed id fiat ab experto chi-

chirurgo, vel Bacillo, cuius extremitas sit crassior, & rotunda instar pruni, vel frustulo panis duriori & asperiore, vel compressione gutturis exterioris, vel scalpello per mediam cannam immisso adactoque: sed prono interim capite, oréque hianté, ut sanies defluat foras, neque in pulmones deriuetur ægrum suffocatura. Cum abscessus vel vomica rupta fuerit sponte vel arte: deinceps eluatur aqua hordei, hydromelite, vel oxymelite simplici, vel scyllitico syr. rosarum laxat. vel ex detergentibus gargarismis pus eluendum, vlcusque percurandum est. Non est autem ea apertio diutius protrahenda, quia suppuratio ea oris parte calida, humidaque, multisque perflata vaporibus citius expeditur, ad rumpendam vomicam.

℞. Stercoris hyrundinum, vel cinis combustarum ʒ. ss. croci, myrrhæ, salis ana ʒ j. mellis q. s. fiat opiata, de qua teneat in ore paulatim deglutendo.

Si æger versetur in periculo suffocationis, malumque videatur desperatum, extremum remedium fuerit, arteriam asperam aperire, non in circulo cartilagineo, sed carneo, paulò inferiùs, quàm sit vomica & abscessus, post diuersiones & reuulsionés per clysteres acriores, cucurbitulas maiores & cū maiori flamma, per phœnigium syncipiti, per gargarismos magis detergentes, &c.

Quod ad victus rationem attinet, bibant aquam hordei cum saccharo, aut hydromeli, aut aquam saccharatam.

Vtantur iusculis, sorbitionibus, alimentis li-
quidioribus, sine masticatione.

Dormiant capite eleuato, in latus modicè in-
clinato.

Non loquantur, non fricetur eorum caput,
sed partes inferiores. Alius sit mollis, & fluida.

*De Aphthis, Vlcusculis partium oris quæ alcola
Auicenna dicuntur.*

C A P. X X I I I.

SVnt vlcuscula superficialia in quâuis oris
partem serpentina, in palati tunicam, in gin-
giuas, linguæ latera eiusque radicem, fauces,
columellam, paristhmia, denique in quamlibet
partem membranæ succingentis partes oris,
quæ cum sint molliores & tenellæ facilè vlce-
rantur.

sa
ha-
Causæ aphtharum sunt defluxio humoris
acris, mordacis, vt biliosi, vel serosæ falsæque
pituitæ, halitus calidior, & vapor missus à cere-
bro, per œsophagum & vasa, cæcósque mea-
tus, vt sit sæpè in febribus, euaporatio à visce-
ribus æstuantibus elata, à ventriculo, hepate,
venosóque genere, summa petens, alimenta, vi
igneæ, & erodente prædita, vt allium, cepe, salsa
omnia, acria, panis à muribus erosus, fructus à
venenato animali infecti & illati, lac vitiosum,
acrius, à nutrice cacochymica & mali habitus,
vapor teter & acrior, ab illitu vnguenti Neapo-
litani.

Diffé-

Differentiæ aphtharum aliæ sunt mitiores, *Differ-*
 superficialiæ, sine depastione, ut in infantibus, *ria ap-*
 aliæ malignæ, putres, serpentes cum depastio- *tharum*
 ne, proinde *νόμας* & *κακονθεῖς* dicuntur, aliæ in
 medio albæ, in ambitu rubicundæ, aut contra,
 aliæ faciles curatu, aliæ contumaces, & diffi-
 ciles, quæ degenerant in vlcera putrida, & à de-
 pascendo *νόμας* dicuntur. A lue venerea ferè
 sunt malignæ & cacoethes, quæ sæpè occupant
 non solum membranam vestientem oris par-
 tes, sed & fauces, paristhmia, columellamque
 erodunt, & ulcerant: imò nonnunquam oper-
 culum laryngis & epiglottidem sic afficiunt, ut
 potus, & liquida, sorbitionesque deuorari ne-
 queant, sed deerrent in tracheam arteriam, vel per
 nares reiiciantur. Memini me vidisse quendam, *Cur a-*
 qui epiglottide, & columella valdè arrosis, ni- *quando*
 hil liquidi, aut potionis, iusculi, aut sorbitionis *liquida*
 multis mensibus assumeret, sed buccellas & *difficili*
 bolos carnis & panis crassiores deuoraret faci- *deuora-*
 lius, quàm liquidiora alimenta. Sed cur liqui- *mus.*
 da plerumque deuoramus non ita facilè ut so-
 lida. Obseruauimus enim in multis, solida li-
 cet corpulentiora faciliùs deglutiri, liquida
 autem, & potulenta in nares repelli. Varias ego
 huius symptomatis causas agnosco, erosionem
 scilicet epiglottidis, paralytim seu resolutio-
 nem musculorum hyoïdis, tumorem & inflam-
 mationem glandularum quæ & in faucibus, &
 in œsophago sunt, carunculas molles & fungo-
 sas quæ in interiore œsophagi parte sæpe ad- *Epiglott-*
 nascuntur. Primum si erosa sit epiglottidis por- *dis erosio*

*solutio
in
esculo-*

tiuncula, solidi quidem alimenti pondere facile deprimetur, atque ita illis in œsophagum patebit aditus, sed liquida per rimam in asperam arteriam, quæ tota ob solutam epiglottidis continuitatem occludi non potest, decurrant & fumidi vaporis sursum viam affectantis occursum impulsæ, in nares repellentur. Si hyoïdis & laryngis muscoli resolutionem, aut conuulsionem patiantur, solida facilius quàm liquida deuorabuntur: quia solida præ pondere & grauitate vim aliquam musculis inferunt, liquida non item.

Aphtharum curatio.

Aphthæ mitiores, vt in infantibus & pueris, à lacte, aut etiam alia ætate, curantur modicè adstringentibus sine rosione & morfu, vt in esculo vel decocto oxalidis, portulacæ, plantaginis cum pauco succo vucæ acerbæ. Item decocto lenticularum, addito tantillo aceti, sic tamen, vt non mordicat decoctum. Gargarismate & collutione oris ex decocto plantaginis, foliorum rubi, rosarum, polygoni, lentium. Collutione oris è succo malorum punicorum, oxyacanthæ, cerasorum, vucæ acerbæ, id est omphacij, syrupo conseruationis cerasorum acid. conseruatione granorum oxyacanthæ, & acinorum vucæ omphacis conditorum. Syrupo aliquo adstringente, vt de granatis, de berberi & oxyacantha retento in ore, postea dilutione, vel
℞. Hordei integri, florum rosarum & violarum,

rum an. p. j. prunor. dulcium par. iij. seminis a- *Clyster*
nisi ʒ j. coquant. In colat. ℥. ss. dissolue mellis
rosati colati, sacchari rubri & olei violati ana
ʒ ij. vitellum oui j. fiat clyster. Quo reiecto affi-
gantur cucurbitulæ scapulis.

℥. Mellis rosati colati ʒ j. lambat sensim ex
digitis nutricis per horas duas ante & post la-
ctationem, vel

℥. Mannæ granatæ ʒ j. capiat cum pauco
lacte nutricis, vel

℥. Rhei pul. ʒ j. aut ʒ. ss. capiat cum lacte, vel

℥. Syrupi rosati solutiui, vel de cichor. cum
rheo ʒ j. capiat per se ex cochleari vel cum pau-
co iusculo, si ex cerebri sympathia.

℥. Gummi ammoniaci ʒ j. spicæ nardi, cala- *Empla-*
mi aromatici, granorum kermes an. ʒ j. semin. *stram.*
pæoniæ, nucis moschatæ, macis, garyophyllor.
an. ʒ. ss. cum terebinthina magdaleon concin-
netur, ex quo emplastra prædicta duo super a-
lutam bene rasam extendantur, admoneatur v-
num syncipiti capillis prius rasis, alterum oc-
cipitio inter primam & secundam verte-
bram.

℥. Mastich. cortic. thuris, semin. coriandri *Suffitus.*
præp. an. ʒ. ss. gummi hederæ, rosar. rubr. balau-
stior. sandali citrini, granorum kermes an. ʒ. ij.
benjoini & ladani puri an. ʒ. j. fiat pulvis, exci-
piatur mucilagine gummi tragacanthi extra-
cta cum aqua rosar. fiântque trochisci ad suffi-
tum.

℥. Aquæ pedunculi rosar. plant. caprifolij
an. quart. j. mellis rosati colati ʒ iiij. fiat gar-
garism.

℞. Aquarum plantag. & acetos. an. ℥ iiij. roboram.
diamoronis ℥ ij.

℞. Vini albi ℥ iiij. sacchari rosati ℥ j. alumini
nis vsti ℥. s. misce.

Aqua iuglandium immaturarum in acetomaceratarum, & destillatarum, cum melle rosato mixta hic quoque singularis est & eximia.

Claudentur tandem aphthæ cicatrice, aqua aluminoſa, vel decocto austeriusculo, ut malicorij, balauſtiorum, rubi, polygoni, piloselle, rosar. rub. rhu, opſonior. id est ſumach, lentium, alumine, tamen validiora ex adſtringentium decocto gargarismata reſpuit tenella ætas.

Porro aphthæ malignæ, quæ tempore, vel cacochymia, vel aſſidua & pertinaci fluxione, latentis vitio, ut à lue venerea ſiunt κακονδεῖα, malignæ & δουδεραπνευσαι validioribus remediis indigent (quæ miſtæ ſint facultatis) id eſt acrioribus ſimul & valdè adſtringentibus. Ærugo bulliat cum vino, dein penicillo vel bacillo involuto linteo admoue aphthiſ. Gallam puluerato, & aceto acriterito, admoue & illine, alumen uſtum cum ſidia terito ac pauco aceto: & penicillo tange aphthas muria cum aceto miſta, admoueatur aphthiſ. Chalcytis trita & oleo miſta. pinna, vel penicillo illinatur. Chalcanthum ſeu vitriolum uſtum cum melle miſtum, illinatur aphthiſ. Omphacium cum vino aſtero, ſquama æris puluerata & trita, melle commiſta.

Si vlceris & aphtharum κακονδεῖα, & malignitas,

gnitas adsit aqua Chymistarum, vel sublimatam, vel collyrium Lanfranci quod constat ex contrariis adstringentibus, & acrioribus, ut

℞. Vini albi ℥.j. aquæ plantaginis, & aquæ rosarum an. quart. j. auripigmenti ʒ ij. floris æris ʒ j. terantur subtilissimè, & misceantur cum aliis, bulliant parum simul, & fiat collyrium: hoc enim mortificat, desiccet & sanat vlcus.

*Collyrium
Lanfranci.*

Sed ea non est vsurpanda gargarizatu, ne aliquid deerret in ventriculum & œsophagum, sed vlcera blandè & cautè specillo vel baccillo inuoluto bombace vel linteolo, attingenda. Rarò etiam vtimur aqua Chymistarum siue aurificum pura & sola, sed ea diluta aqua rosarum, aut plantaginis, aut secunda vocata, quæ frequenti vsu mitior est reddita. Hac contingimus aphthas penicillo, vel bacillo obuoluto linteo.

Cautio.

Postquam Chirurgus hac aqua tetigit aphthas semel, iterum, & tertio, expuuntur multa pituitosa longo ptyelismo. Dein os abluitur aqua rosarum, plantag. aut aqua hordei ad deterfionem & ardorem mitigandum. In aphtharum progressu, repellētibus miscemus aliquid detergens, ut decoctum hordei & cicerum rubror. mel rosatum, decoctum lupinorum, nam à partibus vlceratis, semper aliquid resudat quod detergendum est. Illud obiter dicendum, in vlceribus oris, vtendum deterforiis, desiccantibus, & modicè refrigerantibus, præsertim cum huiusmodi vlcera vix absque inflammatione aut phlogosi videas. Conueniet igitur

huiusmodi gargarismus.

℞. Agrimonie, plantaginis, ceterach, summit. rubi sylvestris, folior. polygoni, folior. mali cotoneæ an. M. ij. fiat decoctio. Cui adde syrup. rosarum siccarum ℥ iiij. In ℥ j. colat. pro gargarism.

Tandem ad claudendas aphthas & vlcera oris cicatrice, vtendum gargarismate, vel collutione valdè siccante & adstringente: quale est quod sequitur

℞. Agrimon. polygoni, folior. rubi, pilosellæ, pyri sylvestris, sumach, balaustiorum an. M. ij. rosarum p. j. fiat decoctio in aqua chalybeata & paucò vino rubro. Cui adde aluminis roche ℥ j. Licebit etiam addere aliquid diamoron, vel succi alicuius adstringentis, & vini rubri valdè adstringentis.

Illud obiter monendum, post illitum corporis ab vnguento recipiente hydrargyrum, si aphthæ excitentur semel, nunquam cessare defluxionem in os, donec vlcera curata fuerint integrè, & dentes deterfi: proinde vtile fuerit confricare dentes aqua Chymistarum, vel oleo vitrioli, vel de sulphure vel aqua forti diluta & emollita aqua plantaginis vel rosar.

*aph-
as cum
uturno
tyelismo.* Si aphthæ & vlcuscula contumacius vel vitio hepatis aut totius perseuerarint, & assiduo ptyelismo ac saluatione ægrum molestarint, vtendum purgatione per inferiora. Hac ratione suppressimus sæpè defluxionem in os & ptyelismum.

Si his defluxio in os & aphthæ non tollantur,

cucur-

cucurbitule admoucantur scapulis cum scarificatu, longa mora, vt tandem pustulæ excitentur, quibus apertis humor sinatur aliquot dies stillare & vacuari. Si malum sit pertinax, recur-
re ad methodum vniuersalem supra traditam: vbi varios modos reuulsionis, & deriuationis dedimus.

Ginguiarum affectus.

C A P. X X I I I I.

Ginguiarum affectus ferè omnes à fluxione oriuntur & rheumatismo.

Parouilis est inflammatio ginguiarum cum *Parouilis.* tumore: Epouilis caro gingiue excrescens & tumens. Ginguiarum nimia mollities & teneritudo, vnde sæpè in quibusdam fiunt cruentæ, aut excrementitio humore prægnantes, molliusculæ, & fluidæ. *Mollities.* Ginguiarum corrosio, vlcus, fistula. *ginguiarum.* Carnis ginguiarum absumptio, defectus, à siccitate & nutrimenti proprii inopia, vt in senibus aliquando à defluxione acri erodente vt in scorbuto. Ginguiarum ratione vlcis, erosionis & putredinis carnis ginguiarum.

Parouilis, ginguiarum inflammatio curatur *Parouilis.* gargarismate ex aqua plantaginis, succis & decoctis modicè adstringentibus, qualis succus granatorum, aqua rosarum, matrisylvæ, succ. ortulac. semperuiui, lactuc. cum pauco succo amphaci. Memineris tamen gingiuis inflam-
matis esse aduersissima, acetum, acida, acria, *Quæ gin- giva in-*

inma-
aduer-
itur. amara, falsa, dura. Si paroulis & gingiuae in-
flammatiō ad suppurationem spectet, iuuat
cremor hordei, decoctum radicis ac seminis
altheae, maluae, passulae, seminis lini, ore reten-
tum, vel ficuum & passul. exacinat. Hic absces-
sus sponte, vel arte rumpatur, curetur methodo
tradita de angina & consillis.

consilis. Epoulis, gingiuarum caro excrecens sine in-
flammatione, curabitur muria oliuarum, rasu-
ra linteoli, lino carpto diu admoto gingiuis, a-
lumine vsto, galla, chalcitide pulueratis & af-
frictis, admotis gingiuis, decocto malicorij, ba-
laustiorum, gallarum, squama æris puluerata,
& in aceto aliquot diebus macerata, sale torre-
facto, trito, dentibus affricto.

Gingiuae molliores, teneriores, flaccidae, hu-
mores assidue prægnantes. Curantur muria o-
liuarum, vel oxymelite, cum pauco alumine
vsto, si nulla fuerit inflammatio, teneat sæpè
in ore ad latera gingiuarum, conserue rosarum
aliquid vel frustulum carnis cydonij conditū
ore verset.

rasio,
cus, si-
la. Gingiuae malum habitum & imbecillitatem
gingiua-
m de-
fectio. à natura vel aliunde contractam nocte tentan-
tur sæpè fluxione acri & diuturna: vnde erosio,
vlcus, carnis depastio, denudatio, materiae pu-
tridae collectio, fœtor oris. Pro horū curatione

Corpus vniuersum purgetur, deinde caput
priuatim vacuetur, vt dictum est.

Si gingiua sit plena sorde, pituita, limo pu-
rulento, Chirurgus repurgabit scalpello blando
quicquid erit corruptum & vitiosum.

Dein-

DE AFFECTIBVS GINGIVARVM. III

Deinde fricabit gingiuas oxymelite scyllitico, vel addito pauco alumine vsto, vel specillo obuolato bombace vel linteo. Tanget gingiuas collyrio Lanfranci, aut aqua fortis diluta pauca aqua rosar. aut plantaginis, vel oleo, aut spiritu vitrioli diluto, vel

℞. Aluminis vsti ʒ ij. mellis rosati colati ʒ iij. misce, hac mistura illinantur dentes liuentes, subiginosi, denigrati pituita aut pure limoso leni. Radix altheæ blandè emollit dentium subiginem, & terget sine dolore, si ea fricentur.

Qui studet dentium candori & tutelæ, quodbet mane dentes fricabit tergebítque radice altheæ, vel alceæ prius maceratis in aqua aluminosa, vel folio saluæ cum vino albo, vel urina pueri, vel panno coccineo madefacto vino albo, vel mistura mellis cum momento salis aluerati, alumine vsti, vel

℞. Cornu cerui vsti, salis communis torrefacti, tartari, ossis sapiæ, coralli vtriusque ana ʒ iij. fiat pulvis tenuissimus, quo blandè fricentur dentes dein abluantur vino. Licebit dictum aluerem excipere melle cum pauco oxymeliscyllitico & reducere in opiatam. Dentifricium.

Si vlcus sit in gingiuis serpens & depascens, e alumen, & extingue vino rubro austero.

℞. Mastich. thuris, radicis cyperi an. ʒ iij. aluminis vsti, vt dictum est ʒ. s. fiat pulvis, quo gingiuas perfricabis, vel melle rosato excipe, illine gingiuas.

Vel bombacem, aut linteolum circumuo-

lutum bacillo aut specillo , imbutum oleo
chalcitidos, vel oleo de calcantho seu vitriolo,
vel de sulphure, admoue gingivis toties, donec
exæquentur & albescant, hoc enim *nanos & c.*
ulceris compescet, rosionem & ambulationem
sistet, & vi adstrictoria vlcus cicatrice clau-
det.

Ad restorationem carnis gingivarum erose
& depaste.

iat. ℞. Radic. iridis Florentiæ, calami aromatici,
radic. cyperi ana ʒ ij. cornu cerui vsti, antheræ
vel seminis rosarum, thuris, mastich. an. ʒ j. fiat
puluis qui melle rosato excipiatur, fiat opiata
qua fricentur dentes, serò & noctu maneat su-
per gingiuas, mane abluatur aqua hordei, dein
vinò rubro.

℞. Folior. oleæ, vel rubi, plantag. nucum cu-
pressi ana M. j. balauſtiorum ꝑ. s. rosarum rub.
p. ij. aluminis rochæ ꝑ. ij. fiat decoctio in aqua
ferrata, qua dentes abluantur mane, & ante
cœnam, & longè à cœna vt tota nocte
vis eius maneat super
gingiuis.

De den-

De dentium affectibus.

CAP. XXV.

Dolor & stupor, proprij affectus sunt den-^{Dente}
tium : qui ossium soli, sentiunt. At sunt^{sium}
dentium alij communes affectus, cum reliquis^{sensu}
ossibus, vt erosio, caries, perforatio, liuor, rubi-
go, denigratio, limus vel limositas, vacillatio,
verminatio, superadditio, fœtor, densitas &
strictura nimia, lithiasis & velut gypsea, aut
saxea durities à sorde concreta. Cum dens ali-
quis dolet, videndum an causa doloris queren-
da in dentis substantia. Nam dentes prothopa-
theia laborare posse vult Galenus quinto ca-
tatopœus & sexto de vsu partium : tamen ratio
dictat non posse dolere, nisi ope nerui substra-
ti. Si dolor dentis sit à neruo substrato, digno-
sces his notis, quia dens erit illæsus, nec fora-
tus, nec erosus. Si dolor per vniuersam man-
dibulam diffunditur, gingiue illæ sæ, nec tumi-
dæ nec inflammatæ. Si dolor est à gingiuis, con-
iectabis, quia tument, inflantur, exeduntur. Ero-
sæ apparent, aut fistulosæ, malè habitæ, humore
assiduo fluentes.

De dolore dentis sedando.

IN primis studendum ac laborandum, vt in-
telligas causam doloris. Nam si ab intem-
perie aut à fluxu humoris in neruum, aut gin-
giuam, sine perforatione, aut erosionè dentis,

cognosces propriis signis, vt colore gingiuarum & faciei, tactus partis & mandibulae, calidioris, aut frigidioris, à iuuantibus & nocentibus, à temperamento & praecedentibus quae omnia medicus exercitatus perpendet.

Statim atroci dolore urgente, corpus vniuersum purgandum, hic neglecta humorum praeparatione Arabum. Nam odontalgia ferè omnis, & dolor dentis, ac gingivarum, est à destillatione. A purgatione eaque, si opus sit, saepe iterata, reliquus humor reuellendus, & deriuandus, methodo supradicta, vt clystere, cucurbitulis in scapulis, frictione extremorum. Utendum tenuissimo victu. Gingivae colluendae decocto contrario intemperaturae, & humori efficiendi dolorem.

ad causam frigidam. Collutiones oris, ad causam frigidam fiant ex incidentibus, calfacientibus, qualia sunt origanum, calaminthe, hyssopum, nasturtium, maiorana, salvia, pulegium, thymum, pyrethrum, galanga & similia. Calidistamen ad iunges quaedam adstringentia ad fluxionem inhibenda, vt rosas, balaustia, malicorium. Decoctio fiat in aceto, vel vino rubro styptico. Decoctum ore continebitur tepidum, vel paulò calidius. Aliquando dentes & gingivae colluuntur, & vapor ore hiante excipietur.

argaris. ℞. Salviae, maior. hyssopi, thymi an. M. j. radic. pyrethri, galangae, pentaphylli ana ʒ. ss. fiat decoctio in vino rubro. Contineatur ore tepidum, tollit dolorem & sistit fluxionem. Decoctum pyrethri, staphisagriae, zinziberis, piperis,

ris, aristolochiæ rotundæ ex aceto, ore retentum. Pyrethrum confert, decocto manso & masticatione, impositione in dentem. Castoreum denti cauo impositum, aut supra dentem. Decoctum nucis pineæ, cum aceto ore retentum. Opos Cyrenaicus, id est assa fœtida immissa denti cauo, sedat dolorem. Gummi iuniperi bulliat in aceto, aut vino rubro, & eo decocto colluetur os: sistit enim fluxionem, & roborat gingiuas.

℞. Theriac. ʒ j. opij ḡ. j. β. misce & denti imponatur, vel dens totus operiatur.

*Opiata
sedanda
dolorem*

Ad causam doloris calidam.

ACetum ore retentum, vbi abest inflammatio. Suffitus seminis hyoscyami, in dentem cauum exceptus per cannulam, aut fistulam. Semen vel folia hyoscyami, bulliant in aceto, & vapor excipiat in os per fistulam aut cannulam, vel

*Placanda
dolorem
causa
calida.*

℞. Seminis hyoscyami, myrrhæ, styracis calamitæ, galbani, piper. opij ana ʒ j. excipiantur cera, pice, vel theriaca, & pars denti imponatur. Lactepidum retentum in ore ad anodynum, etiam si gingiue sint inflammate, Actius. Acetum indiscriminatim vsurpatur vtiliter in decoquendis simplicibus ὀδοντοῖς tum calidis, tum frigidis.

Oleum rosatum, violatum, amygdalinum, tepida ore retenta, sunt anodyna, etiam si gingiue afficiantur calore, aut inflammatione.

*Quada
foris ad
mora,
anodyna.*

Decoctum passularum, semin. lini, radicis altheæ, semin. maluæ retentum ore, est paregoricum, chalasticum & resoluens etiam si gingivæ intemperie calida, aut phlogosi laborent.

Dolor dentis etiam sedatur foris admotis, ut sacco ex milio & sale calfactis. Sacco ex floribus chamæmeli, meliloti, anethi, sambuci mandibulæ admoto. Emplastrum admoueat temporibus, præsertim si fluxio fiat per partes capitis extra cranium, ex pice sola, vel emplastrum de mastiche, contra rupturam, vel comitissæ, vel aliud eiusmodi ex thure, ladano, bolo armeno, exceptum pice, mastiche, & pauco oleo myrthaceo, vel mastichino, ut

℞. Thuris, hypocystidis, ladani an. ʒ iij. picis, mastiches an. ʒ ij. olei lentisci parum, fiat emplastrum, admouendum temporibus, & hoc confert, quando dolor fit ab influxu materiæ crassæ & frigida. Quod si perseveret, & materia calida, acrisque sentiatur, adde sem. papaveris albi ʒ j. vel opij ʒ j.

Sunt qui scribant dolorem dentis etiam sedari instillationibus in aurem, paulò calidioribus, aut frigidiusculis, pro natura humoris gignentis dolorem, ut oleo rutæ, amygdalar. dulcium, amararum, castorei, laurini, salviæ, rosmar. thymi arte chymica extracti, in causa frigida, aut rosarum, violarum, in causa calida.

Vaporatio etiam decoctionis frigidorum, aut calidorum, pro scopo quæsito, potest commodissimè recipi in aurem per infundibulum, corpore

pore diligenter purgato. Collutiones, vapora-
 tiones, quę per tubulum, aut fistulam recipiunt
 in dentem cauum. Linimenta, opiata, quę den-
 ti cauo imponuntur. Obturatio foraminis den-
 tis erosio, ne mandendo aliquid cibi, aut potus
 deerret in neruum, Instillationes in aurem, fo-
 ris admota, vt sacculi, lana succida, olea, vn-
 guenta, emplastra, admota temporibus.

Si dolor dentis est à corruptela, erosione & *Dens*
 perforatione euellenda est. Dentes rarò dolent *risa.*
 præsertim diu, nisi adrosi fuerint, erosioque ad
 neruulum substratum, internamque capacita-
 tem penetrarit. Dentium molares, inæquali su-
 perficie conformati, promptiùs admittant hu-
 mores erodentes. Erodunt autem & perforatur
 vt stillæ aquarum sensim cadendo cauant lapi-
 des durissimos, sic à longa fluxione humoris a-
 cris, vel à negligentia repurgationis, vel à lon-
 ga mora excrementorum, & reliquiarum cibi
 in commissura dentium, & ab vsu frequentio- *Causa*
 ri dulcium, viscidorum, durorum, fractu contu- *rosionis*
 macium, ab alteratione subita calidorum, post *dentium*
 frigidiora, aut contra, à fucò frequenti, cerusæ,
 sublimati, vnctione vnguenti Neapolitani. Sūt
 qui ferro candenti cauum dentem inurunt, vel
 oleo calenti, vel oleo vitriolo, de sulphure,
 de caphura, vel de garyophillis, vel cum aqua
 forti seu aurifica. Sic enim neruus sensum il-
 lum exactiorem amittet.

*De rubigine, liuore, limone & sorditie
dentium.*

Dentes liuent, & rubiginosi, limosique euadunt, aliquando fiunt sublutei, à limo & forde, tamen sine corruptione: vel ab influxu vitiosorum humorum, à negligentia repurgationis, à tetro habitu & euaporatione missis à ventriculo & visceribus, ab usu frequenti ciborum acidorum, dulcium, viscidorum, lactis, datylis, &c.

*ibis
stent
fricia
siuua* Post purgationem, dentes verò fricabuntur melle selecto: cui aliquid salis torrefacti sit admistum, vel dentifricia fiunt ex detergentibus moderatè siccantibus, roborantibus, cuiusmodi sunt sales torrefacti, cornu cerui vstum, lapis pumicis, tartarum, sæx vini, corallum vtrumque, lana succida vsta cum sale torrefacto, rasura eboris, marmor tritum, myrrha, mastiches, sandalum citrinum, cortex ouorum vstus, ossa myrabolanor. testa omnium testaceorum, margaritæ, ossa dactylorum, & oliuarum vsta, theriaca, mithridatum, quia tergent & siccant, opiata guidonis ad pestem, radix iridis Florentiæ, panis hordeaceus, cinnamomum. Ex his læuigatis & pulueratis, parantur dentifricia, forma pulueris, trochiscorum, pyramidis oblongæ, excipiendo muccagine gummi Arabici, vel tragacanthæ, vt digitis teneri possint ad commodiorem confriCTIONem. Remedium probatum.

$\mathcal{R}$. Oxymelitis scyllitici $\mathfrak{z}$ iiii. fricentur den-

tes

tes quolibet mane, tergit enim potentissimè & incidit limum, & sordes dentium, imò & gingivarum vitia, vel

℞. Aluminis vsti ʒ ij. oxymel. scyllitici, & mellis an. ʒ ij. misce, illine dentes liuidos, sordidos, limosos.

Qui studet læuori, candorique dentium, quolibet mane repurgabit dentes à limo & rubigine, pituita viscida, situ & colore fædo, fricando aceto, vel oxymelite scyllitico. Oxymelitis huius vires miras infra videbis, macerabit radices multas altheæ, vel alceæ in aqua aluminosa, & his siccatis dentes mane fricabit. Nam emolliunt rubiginem & limum, sorditiemque tergent. Sunt, qui quolibet mane tergunt dentes foliis saluæ cum vino albo, aut vrina pueri. Item panno cæruleo, vel coccineo madefacto, aceto scyllitico vel oxymelite scyllitico. (vbi gingiuæ non sunt inflammatae) vel soluto in vino albo, aut vrina pueri, vel

℞. Salis ammoniaci & gemmæ an. ʒ iiij. aluminis rochæ ʒ ij. β. sulphuris lutei pinguioris ʒ ij. leuigentur simul in mortario, destillentur, & mane hac aqua stillatitia fricentur dentes, vel

℞. Coralli vtriusque, salis torrefacti ana ʒ ij. aluminis vsti ʒ. β. rasuræ eboris, cornu cerui vsti an. ʒ. β. iridis Florent. ʒ. β. sacchari candi ʒ j. fiat pulvis, quo fricentur dentes, vel

℞. Salis communis ʒ iiij. aluminis rochæ ʒ. iiij. rad. iridis Florentiæ ʒ. v. & fac aquam sublimationis, qua dentes quolibet mane fricentur.

Dentibus amica & conferentia.

isum
lumi-
quib.
ter.

AD dentium incolumitatem quæritur candor, læuor, ossæ soliditas, firma statio in alueolis, gingiuarum caro integra, firma, dura, adstricta, nec cruenta, nec fluida.

A cibo repurgare oportet dentes cuspide lentisci, myrti, rosmarini, cupressi. Nam purgando roborat, propter leuem adstrictionem. Cauendum à nimis curiosa & diuturna fodicatione, præsertim in præparatis ad destillationes. Sunt qui ab epulis dentes mundat, ac reliquias ciborum tollunt à dentibus cuspide penæ scriptoriæ attenuata, aut palea fecalis tenuissima, sed firmiori, idque commodius quàm dentiscalpio argenteo vel aureo, quod non ignorauit Martialis, cum ait

Lentisco melius. Sed si tibi frondea cuspis

Defuerit, dentes penna leuare potest.

A purgatione abluantur dentes vino adstringente, mero, aut diluto aqua formata, pro natura cerebri aut ventriculi eius, qui dentium incolumitati studet.

Fricentur quolibet mane, aut ex interuallis dentes, puluere synectico, ad ablationem præsentis, aut inhibitionem futuri limi, sordities, calli, gypsei coloris fœdi. Materiâ huius pulueris quære ex capite superiori.

Cura stomachi & probæ concoctionis facit plurimum ad dentium tutelam.

Excre-

Excrementa corporis, sed praesertim capitis quotidie vacuanda, ad quod prestandum plurimum faciet lotio capitis, ex decocto simplicium cephalicorum.

SI dentes committuntur densius pressiusque, *Commisura & interstitia dentium sint parua & laetiora.* proderit limula interterere, vt rarioribus interuallis iungantur, sic enim facilius repurgabuntur, & erosio, vitiũque vnus, alteri nõ incommodabit. Audio Mauros id facere in seruis adolescentulis, ne destillationibus in dentes sint obnoxij, assiduoque dentium dolori.

Pro tegmine capitis multis sufficit in nocte *Tegmen capitis.* ascolphalia, quidam vtuntur densiori, vt cucululo cum calantica, sed interdum birro, vel pileo.

Vtrumque tamen vitandum immodicum capitis tegmen. Id enim caput infirmit, vt asserit Auicenna l. tertij can. Nec alia ratione apud Herodotum lib. 3. & Synesium in caluitio Persarum capita adeo fragilia sunt, vt si velis ferire, vel solo calculo perforare possis. Egyptiorũ autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis elidas. Isti enim statim à pueris radere capita incipiunt. Et sic os capitis ad Solem redditur cõpactum. Illi contra à principiis imbuuntur cooperire capita, gestantes pilea, tiarásque. In summa sicut in plerisque omnibus mediocritas est ratio optima, sic in vestitu. Cultus enim concessus atque magnificus addit hominibus (vt Græco versus testatum est) auctoritatem. At muliebris & luxuriosus non corpus exornat, sed detegit mentem. Inde videtur natum apud Lucianum comma,

Iam ver adest, & vndenam Pauo?

Aduersa & noxia dentibus.

CRuditus & omnis noxa cōcoctionis (indigestionem Mauriana medicina vocat) ructus & vapores sursum attollit, dentibus & capiti aduersissimos.

Somnus à crapula, caput vaporibus implet: vnde colligere licet, omnia capiti contraria, dentibus quoque aduersaria.

Dulcia, pingua, viscida, quia diu inhærent dentibus, & horum interstitiis sic dentes sordidos, illosd' eîs & limosos relinquunt.

*ida cur
nribus
uersa
cur flu-
em in-
unt.*

Acidorum quoque frequens vsus, stuporem enim dentibus inferunt, propter aspredinem & inæqualitatem in superficie; aut quia sua tenuitate frigida altius in substantiam dentis & nerui penetrant.

Duriora & fractu contumacia, si dentibus mandantur, frangantur, atterantur, hæc enim dentes agitant, conuellunt, lancinant.

Lactis vsus quotidianus multorum dentes labefactat. Gal. 5. sanit. tuendæ.

Omne opus pistorum, vt thyemata, & quæ ex lacte, caseo, & similagine parantur. Nam diu inhærent dentibus, & dentium interuallis.

Vsus assiduus calidorum, & frigidorum alternatim.

Longa, curiosaque repurgatio dentium, præsertim per aciculam, aut dentifricium argenteum, aut aciem mucronemque scalpelli acuti: hæc enim soluunt ligamenta dentium: vnde

rosio,

rosio, vacillatio.

Mandere cibos altera tantum parte: Nam dentes otiosi citius marcescunt & corrumpuntur, limoque & sorditie obducuntur: saccharum dentibus siquid aliud aduersissimum obseruauit, adfert enim rubiginem & nigredinem, quare ab eius usu, & omnium bellariorum pistoris dulciarij abstinendum, os vino collui satius fuerit.

De stupore dentium.

Dentes stupefcunt à subita intemperie frigidiori, vt flante sæuo Borea dentes sæpe rigent & gelascunt. Nam frigidum dentibus inimicum. Idem contingit ab usu rerum acidarum, austeriorum, si diu ore contineantur. A destillatione acidæ pituitæ in dentes, aut neruium denti insertum, & huiusmodi stupor cum dolore præcedit sæpè liuorem & corruptelam dentis. Imaginatio, vt cùm videmus aliquem mandere acida, aut atterere aliquid limacum stridore, dentes nobis obstupefcunt.

Stupor à destillatione acidæ pituitæ præcedit aliquando dentis corruptionem.

Vomitibus acidæ pituitæ, aut humoris melancholici, quibusdam dentium acorem excitauit, id obseruauit in melancholicis & lienosis. Obstructio nerui ad radicem dentis pertingentis parit stuporem dentibus, sed tunc obstructio solet esse diuturnior: & tamen est sine dolore in mandendo. Atque ita dentium stupor est duplex alius cum dolore inter mandendum, alius sine dolore. Rursus stupor dentium vnus

Stupor dentium duplex.

est actio diminuta, alius actio deprauata. Illud obiter dicam, frigidissima, vt aquam niualet aut glaciale, non facere, aut rarò stuporem cum tamen acida minus frigida stuporem facile inferant. Hoc autem contingit propter aspredinem & inæqualitatem in superficie: aut quia sua frigida tenuitate altius in dentis substantiam penetrant, ac id quotidie obseruamus in acie & mucrone cultrorum post incisionem mali citrei & aliarum rerum, ad sectionem ineptarum.

Cura stuporis dentium. Confert mandere, & continere diu in ore portulacam, butyrum, medullam panis albi aqua infusam, medullam panis recentis etiam adhuc à furno modicè calentis, caseum recentem, vitellum oui coctione induratum, colluere diu os lacte, ptyzana, oleo amygdalarum dulcium.

De lingue affectibus, vitiis, & symptomatis.

C A P. X X V I.

Motus lingvæ læditur trifariam, vel aboletur omni modo, fit ἀλαλία, vel diminuitur, cum difficulter, & tardè mouetur, vel deprauatur, variis modis, vt mox dicam. Cum lingua expedite mouetur & pronuntiatio fit recta, motus ille lingvæ & oris, dicitur εὐλαλία, καὶ ὁρσοπερία.

Deprauatio motus lingvæ. Pronuntiationis & sermonis multa sunt vitia quæ à fluxione magna ex parte oriuntur.

Mogi-

Mogilalia, vitium commune est multis symptomatis. *Μογίλαλις* sunt quidam à prima origine, quidam morbo. A natiuitate, quum lingue vinculum aut ligamentum durius, aut breuius à natura est productum. A morbo verò fit lingua *ἀγκύλωσις* à cicatrice duriori relictà ab affectu aliquo, vnde *ἀγκυλόζλωσις*.

Traulos, *μογίλαλος* est, cui lingua breuior, quàm vt possit anteriores dentes premere ad prolationem litteræ, *τ*, & *θ*, vnde *τραυλός*, *τραυλισμός*, quo vitio laborabat Demosthenes, qui *ῥητορικῶν* pro *ρητορικῶν* pronuntiabat. Traulos autem circa ynam certam litteram hæsitat & offensat præsertim *τ*, *ρ*.

Simili vitio laborat fere *βλαβός*, Blasus, *βλαμνύς* *πὺ γλῶττιν*, qui litteram aliquam exprimere vix potest. Hoc vitium nonnullis inest à natura, vt Demostheni: qui artis suæ primam litteram sonare nequibat. Eodem vitio laborabat Metellus Pontifex. Alcibiades quoque pronuntiando certam litteram obscurabat, sed delitiis potius, quàm naturæ illius tolerique tribuebant. In hoc sermonis vitium etiam Lutetianæ fœminæ quotidie incidunt, dum Masiam pro Maria, Masitum pro Marito sonant, vt blandius loqui videantur. In Probis. Hæc lingvæ & oris vitia, Gasa apud Aristotelem vertit blæsitatem, balbutiem, hæsitatem, ca litteram certam. Balbus litteram vel syllabam prætermittit.

quod illa ob debilitatem imaginationi & intelligentiæ loquentis obsequi subministrareeque nequeant. At medici non soli imbecillitati, sed etiam linguæ & aliorum instrumentorum malæ conformationi, morbis ac vitiis, hæc symptomata adscribunt.

*Inter Aristot. & A-
brodisan
non conue
iunt de
ansa bla-
itatis.
σχνοφωνία
hesitantia
Ciceroni.* *Ισχοφωνία* vitium linguæ & sermonis, quo syllaba syllabæ copulari citò non potest. Cicero *ισχοφωνίαν*, linguæ hæsitantiam vocat. Budæus *ισχοφωνίαν* mavult legere, quod *ισχοφώνος* finit, quibus vox supprimatur & sistatur inter loquendum, Galenus *ισχοφώνος* legit quasi *λεπτοφώνος* etiam si hos ab illis distinguat, commentariis in Epidem.

*A nonnul-
lis hoc vi-
tium affe-
ctatur, ut
blandiores
videantur
in sermo-
ne.* *Ψελλισμός*, linguæ vitium à quo *ψελλός*, qui inter pronuntiandum litteram vel syllabam vnam elidit vel obscurat, ut cum pronuntiamus plurimui, audet pro plurimum audet, animui, agit. pro animam agit. Sunt pleræque alia pronuntiationis deprauata symptomata, ut linguæ titubantia, & oris tremor, sermonis confusio, linguæ *ἀγκύλωσις*, parit *μογιλαλίαν* vitio vinculi breuioris.

*ἀγκύλωσις
lingua.* *Ισχύότης*, exilitas est & angustia oris in pronuntiando. Sunt enim qui semiclausis labiis, oreque ferè conniunkte loquuntur. Quod symptoma si à primo ortu vel à cicatrice in labiis contingat, difficilior curatur. Sin vitium sit accersitum & affectatum, ut in blandis & blandiloquis, arte & diligentia emendari tollique potest.

*πλατυασ-
μός* *Πλατυασμός*, cum ore patulo, & labiis diductis

sermo

sermo profertur. Id vitij Germanis est familiarē, quī ab imo thorace, & pectore verba, velut ē specu euocant, buccis inflatis.

Βαττολογία, Βαττερισμός linguæ hæsitantia, offensatio. Iteratio earūdem syllabarum cum deformi linguæ hæsitantia. Id aliis contingit initio sermonis, aliis in fine, vt cum pronuntiare student. Cæsar, turpi & indecora offensatione, dicunt Cεεε Cæsar, & pro Tullio, tutullius, rursum, pro fama, famama. Quod vitium si est à mala conformatione instrumentorum sermonis, aut inueterata consuetudine pertinacius inoleuerit, vix emendatur. Hoc malum grauius efficitur ira, pudore, vehementi animi pathemate. Nonnulli loquendo sonant coruinum quiddam, alij crassum & pinguius, alij stridulum, senile: qualis est edentulorum & decrepitorum oratio. Sunt nonnulli, quibus sonus pronuntiationis per nasum erumpit potiùs, quàm per os. Id vitij sunt qui nasitatem vocent.

Peculiaris est sua cuique genti, patriæ & nationi sermonis & pronuntiationis deprauatio, vt Biturigibus viuiscis, viuio pro bibo.

Sed præcipuè triplici vitio afficitur in sanis hominibus lingua, vnde quidam trauli dicti, qui scilicet aliquam litteram pronuntiare perfectè nequeunt. Pselli qui prætermittunt litteram, vel syllabam. Ischnophoni, qui balburiunt ita vt continua serie non nectant syllabas vt diximus.

Pronuntiationis per nasum erumpens.

Suum cuique genti nationi

pronuntiationis vitium indicunt.

vernaculum vitium gentis.

σπασμός.
ψαλμός.
ισχυροφωνία.
μολογία.

*De causis μογιλαλίας, id est blæsitatis, balbutiæ, &
linguæ hesitantiæ, & cuiuslibet difficul-
tas loquendi.*

ARistoteles ait, vt supra monuimus, om-
nem balbutiem ac blæsitatem hæsitam-
tiâque nasci ab imbecillitate facultatis ani-
malis mouentis linguam, quæ non satis potest
subministrare animo & intelligentiæ. At mee-
dicis multæ ac variæ sunt causæ μογιλαλίας, &
deprauatæ locutionis, vt natio, patria, malla-
consuetudo, affectatio, morbus, mala confort-
matio. Hoc loco illud adicere non neglexerim,
sermonis & pronuntiationis primum & præ-
cipuum instrumentum esse linguam: cui den-
tes, labia, narium foramina, palatum, gurgulio,
linguæ vinculum inferuiunt. Proinde si lingua
à prima generatione non satis fuerit absoluta,
sed aut breuior, aut crassior, durior, latior in ex-
tremitate, hæc inepta ad sermonis & pronun-
tiationis functionem: huc pertinet etiam lin-
gua crassa, & pinguis. Quæ verò læuigata, & te-
nuis, volubilis, agilisque fuerit, hæc expeditior
& explanatior ad rectam pronuntiationem,
suauius enim subtilius & liberalius loquitur,
labiorum, vitiosa compositio, causa est μογιλα-
λίας, cum scilicet fuerint crassiora, duriora, ni-
mis euerfa, vt in Labeonibus, & Mauris, tum e-
nim non satis expeditè mouentur ad functio-
nes illas duodecim obeundas: tardiùsque obse-
quuntur imaginationi & intelligentiæ.

Oriss

Oris etiam scissura, & ingressus minor, pronuntiationi officit. Nam qui huiusmodi sunt ore, non possunt satis amplè labiorum rictum diducere ad quarundam vocum explanationem: laborantque sæpè eo vitio, quod ἰσχνότης supra appellauimus. Vitiū vel defectus dētium præsertim anteriorū & sectorū, causa est μογισαλίας: vnde edentuli, balbi fiunt, potius q̃ blæsi.

Vitio ligamenti & vinculi linguæ, vulgus filum vocat. Quibus enim adstrictius est, quàm lingua liberè dilatari, produci, forasque exeri possit, ij inter loquendum μογισάλοι, & ἀγκυλόγλωσσοι, blæsi que aut balbi, aut hæsitantes fiunt. Porro hoc vinculo lingua innititur, firmaturque, & tanquam habenis ducitur, exeritur, reducitur, circumagitur, idque facilè & expedite, si symmetrum & moderatum fuerit. Hoc in recens natis infantibus obstetrices vngue vel summo digito rumpere solent, sed interim adeò incautè id soluant, vt à cicatrice duriori & grandiori sub lingua relicta incuruetur, impediatūrque libera sermonis expressio. Vnde μογισαλία, deprauatāque locutio.

Contrahuntur etiam vel vitia linguæ, oris & pronuntiationis, in pueris à nutrice blæsa, aut hæsitante, aut pædotribis præceptoribūque vitia linguæ & oris laborantibus.

A mala institutione, cōuictu, colloquiis cum blæsis, balbis, & hæsitantibus. A vitio gentis & nationis. Sux enim cuique nationi ferè & pronuntiationis deprauatio, vt labdacismus, metacismus, πλατυσμός, ἰσχνότης, quibusdam, na-

Cautè
cidend.
plectri
gua re
nacula

tionibus sunt vernacula sermonis vitia. Affectus animi, præsertim violenti, adferunt sæpè oris & linguæ titubantiam, deformemque ἰσχυροφωνίαν, imò etiam ἰσχοφωνίαν, hæsitantiam. Similiter pudor & verecundia quosdam vel doctissimos ἰσχοφώνους reddit, quo animi pathemate plurimi dicturi obmutescunt, vt olim Iſoerates. Idem efficit metus & timor, vnde sæpè vox faucibus hæret, calore scilicet & spiritu intro reuocatis ob metum. Ira plerosque reddit balbutientes ac hæsitantes, quod lingua inferuire nequeat animo turbato & concitato. Videas tamen nonnullos, qui excandescentes, expeditius & articulatus loquantur, tales sunt frigidi & torpidi.

Melancholici ἐνστασις, quæ σιωπή & silens; dicitur Hippocrati in qua æger non loquitur, & tamen loqui potest. Fit enim non vitio organorum vocis aut sermonis, sed potiùs à malitia animi. Nam in melancholica taciturnitate, non est meo iudicio, obstructio neruorum à succo crasso melancholico, sed vox & sermo velut ligantur, à maligna qualitate humoris melancholici. Huc pertinet etiam aphorismus ille, si lingua repentè incontinens fiat, aut aliqua corporis pars stupore elanguit, tale est melancholicum. lib. 7. Aphor. 40. Vel si mens aliò se vertat ab incurſu succi prauis in cerebro: ita nec lingua nec partes corporis officium facient. Impotens ita redditur lingua à spasmodica tentata, vel à resolutione facultatis animalis, articulare nequit vocem, balbutiem. Vel incom-

tinen-

inentem linguam nominant quæ infirma est ita, vt non possit articulata[m] edere vocem, aut immobilem & omnino resolutam sicut corporis partem stupidam, etiam resolutam dicit, harum autem passionum eam causam indicat esse, quæ quartani est circuitus: melancholicus enim humor crassus, lentus & malignus, haud aliter ac pituita sua crassitie, nervos, sensum & motum à cerebro deferens & obstruens impedit, ne bis sensifica & motrix ad linguæ aliarumque partium musculos peruenire queat.

Linguæ ariditas nimia, *μολιαλία* sermonis-
que impedimentum & impotentiam adfert: nam quotidie experimur in sanis, tum in ægris linguam exuccatam, siccam, asperam, inæqualem, scabram, squalidam, fuliginosam, scissam, nigram, esse tardam, ineptam & parum obsequiosam ad discendum, sermonisque expressionem. Porro lingua talis efficitur à siti & po-
tionis necessitate, à febre acuta, & causo, calo-
re, siccitate, & cum saliuatrices glandulæ exic-
cantur, & humore exhauriuntur, longaque ora-
tione siccantur. A calore cum siccitate exaspe-
ratur, nigricat, fuligine obducitur, rimas, & scis-
suras contrahit. Contra lingua nimium hume-
cta, assiduæque defluxione pituitosa imbuta, sit
αἰκράτης incontinens, tremula, titubans, sermo-
nisque benè articulati impotens, vt apparet in
tremulentis, ebriis, & pueris. In talibus, & mor-
bis frigidis, lingua læuigatior, pallidula, liuida,
languidula, sero vel albida pituita obducta,
αἴχρως & decolor conspicitur.

Hæc sy-
ptomata
linguæ
citant
calore
siccitas

Qualis
linguæ
affectus
frigidis
humidis

Curatio ρογιλαιας difficilis, impedita deprauataque locutionis.

CAusa balbutiei, blæsitatis & hæsitantiæ cognita, faciliè intelligitur, an malum immedicabile, an non. Nam vitia pronuntiationis, quæ contingunt à primo ortu & natura, præsertim insigniora, & in parte valdè necessaria ad sermonis articulationem expeditam, difficilior curantur, ut si lingua præcipuum pronuntiationis organum, longè sit breuior, aut *προγλωσσίδι*, extremâque parte durior, crassior, latiorque, vix remediis omnino cedit, sed tamen cura & diligentia leuabitur affectus.

Si à vinculo linguæ arctiori nec moderatè laxo accidat balbuties, & linguæ *ἀγκύλωσις*, ligamentum incidendum est forcipibus per chirurgum peritum & expertum, animaduersione tantum habita, ne venæ sub lingua vulnerentur. Nam si à vulnere aut ulcere per chirurgum, vel obstetricem, cicatrix durior, crassior, relictæ est sub lingua, sequitur ferè ancyloglosson, vitium loquelæ quod ancyloglossis appellatur: nam loqui non possunt quibus lingua inutili ligamento veluti filo constricta tenetur, quo forcipibus inciso incipiunt loqui. Sunt etiam muti quibus lingua est resoluta, aut quibus impediti sunt, ut obstructi, incisi, perfrigerati vocales nerui qui cum à quarta vertebra exoriantur illic applicanda erunt topica pro paralyfi. Loquuntur quidem balbi, sed depravatè, quemadmodum Trauli qui T, & R, non possunt

possunt pronuntiare, quod de Demosthene & Alcibiade ferunt historiæ. Vox etiam deprauatur raucedine siue destillatione in fauces: aër enim per materiam catarrhi veluti per aquam delatus raucum edit sonum: Instrumenta musica, vt fides, cytharæ, debent esse sicca, proinde fluxione humectatis vocalibus instrumentis vox raucescit. Notandum est, quia sermo ex auditu est quotquot nascuntur surdi, eosdem necessariò esse mutos: at si fuerint surdi aliquo accidente, vt aure obstructa, nihil obstat quin loquantur: multi resoluta, aut inutili ligamento constricta lingua sunt muti, qui arte, quin etiam sponte aliquando senescunt: Nam Athis Cræsi filius cum videret enssem iam districtum ad interficiendum patrem, qui nunquam antea locutus fuerat, & pro muto habebatur, cepit exclamare, ô homo ne occidas Cræsum, unde tam repentina mutatio? an disrupto linguæ ligamento, aut percurata momento paralyfi, quia calor & spiritus magno animi impetu ad linguam alioquin ignauam & torpentem confluxerunt: Quosdam enim paralyticos qui per aliquot annos in lecto iacuerant, cum domus deflagraret, aut deposcerentur ad necem, audio eadem causa in pedes domo effugisse. Maximilianus Friderici tertij Imperatoris filius, cum pro muto haberetur, quia ante nonum annum non erat locutus, euasit tandem in virum eloquentissimum, vt hinc obiter intelligat medicus non esse desperandum, etiam si quibusdam pueris tardè adueniat loquendi beneficium.

Vitia oris, & loquelæ quæ contrahuntur à nutrice, aut pædotoribus, præceptoribusque balbis, vel à conuictu, colloquiis, consuetudine cum deprauatè loquentibus, vel à gente & natione, emendari possunt exercitatione.

bal- Imò aduersus omne vitium linguæ, depraua-
blasos, tæque prolationis vocum, & sermonis, confe-
san- ret exerceri versibus & vocabulis confragosis,
lingua cuiusmodi sunt Artaxerxes ἰσχροφώνια, crabro-
an- nes, alexipharmacōn inexercitatus. Denique balbi & blæsi, telegentur ad exemplum Demosthenis, qui triplex vitium naturæ, diligentia expugnauit. Hic enim tophis & lapillis sub linguam impositis, dictionem & pronuntiationem exercebat. Proponatur illis dictum illud memorabile, μελέτη πάντα δύνάται, & Labor omnia vincit improbus.

bal- Balbuties vt plurimum accidit cerebri &
blasos, linguæ nimia humiditate. Quia causa pueri &
san- ebrij balbutiunt, eadem ratione, scripsit Hipp.
lingua balbos alui profluuiū sapè corripit. Quocirca
an- Cephalicis desiccandum est cerebrum, quin-
bal- etiam totum corpus, sumpto per aliquot dies
blasos, hydrotico & sudorifico, & ad mollitiem lin-
san- guæ conserua saluæ ore detenta imprimis
lingua commendatur. Traulis conueniunt illa eadem
an- remedia, nam credibile est illos, & malè pro-
bal- nuntiare propter mollitiem linguæ, ideo enim
blasos, fit vt lingua prioribus dentibus malè innita-
san- tur humidiores linguæ muscoli non possunt
lingua linguam firmiter stabilire, quod tamen neces-
an- sarium est ad harum litterarum pronuntiationem.

nem. Admoueatur causticum medicamentum inter primam & vertebam nuclie, decisa schara teneat vlcus longo tempore apertum. Instituentur etiam reuulsiones, purgationes & deriuationes generales & vniuersales.

Μογιλ' α'λοις, à metu & timore, calor & spiritus in cor & interiora feruntur. Quamobrem, priusquam dicere incipiant, valebit crebro mouere, versare, fricareque labia, vt ad os & instrumenta vocis & sermonis, calor & spiritus reuocentur, & ita expeditius loquatur. Sunt inter balbos & blæfos, qui locuturi, tardè & egrè in sermonem prorumpunt: vbi verò loqui cœperunt, liberè, sine obstaculo, & festinanter pronuntiant, calore scilicet & spiritu ad linguam, & partes orationi seruientes reuocato.

Si à siccitate & ariditate locutio & pronuntiatio impediatur ac deprauetur continenda sunt in ore, quæ humectant, vt prunum, cerasum conditum, frustum pomi crudi subacidi, aut mali citrei, aut quidpiam quod saliuam ad os euocet, osque saliuosum efficiat.

Si labia crassiora, duriora, & oris rictus angustior pronuntiationi officiat, labia sæpè mouenda, versanda, intro retrahenda: in ore aliquid continendum, quod crassitiem attenuet, leuiter tergeat, incidat, vt garyophillum, frustum corticis citri, mali medici, cinnamomi, piperis.

Si lingua & os sint humidiora, & assidua defluxione pronuntiationem impedian, roboranda & siccanda remediis mox dicendis in

ptyalismō.

quens
tio.

Immodica saluatio aut contingit à perenni & tenui destillatione, aut à ventriculi cruditate. Nam malè coquente ventriculo multa pituita colligitur qui ascendit in os per tunicam communem ori & ventriculo. Qui natura & temperamento sunt melancholici, solent esse sputatores: Verùm maximè omnium hypochondriaci, fortassis quod lien eructet humorem acidum in ventriculum à quo refrigerat. Itaque vt huic symptomati succurras considerabis diligenter vnde procedat, si à cerebro, ventriculo, aut à liene vt unicuique causę suum accommodes remedium, cerebrum exsiccandum, sistendus catarrhus, ventriculus roborandus & iuuanda coctio remediis propriis: Lieni verò prospiciendum remediis idoneis & appropriatis.

De Ptyalismo, & assidua, seu indecora expuitione nimique saluatione, causis & cura.

CAP. XXVII.

Saliua, Græcis σάλος, καὶ σαλὸν, καὶ σάλις, unde σαλίζω saliuam deglutio, σαλόχος homo qui sæpe sputat, & ἄδλω, vel ἄδινῶς, σαλόχοι glandulæ saluatrices ad radicem linguæ positæ. Salua naturalis, & humor, qui ex natura instituta à consillis & glandulis σαλόχοις assiduè producitur & emergit: vt eius moderata quantitate & qualitate, lingua, fauces, larynx, & vniuersa

sa oris amplitudo, humectetur, eiusque perfusione ciborum confractio, mollitio, commistio, confectio, & seu prima quædam in ore concoctio, aut verius rudimentum quoddam & inchoatio concoctionis ventriculi, adornetur præpareturque. Iuuat etiam plurimum ad sermonis articulos, & pronuntiationis explanationem, expeditamque dicendi facultatem. Sunt, qui existiment hanc saliuam, aut saliuæ materiam, asseruari in ore, partim ex vaporibus sursum à visceribus missis, partim à seroso & pituitoso excremento sensim à ventriculis cerebri in os defluente, vel etiam vi propria & peculiari glandularum linguæ adiacentium. Nam hæ velut spongiæ quædam multam humiditatem vndique ebibunt & colligunt: quam postea linguæ & partibus oris impertiuntur, ne celeriter exacercent, vnde febre ardenti urgente, vasa parte aquea & serosa deplentur, & σιαλόχοι saliuatricæque glandulæ exiccantur, orisque partes omnes in humoris inopiam incurrunt.

Illud hoc loco notandum πτύαλον ἢ πτύελον, πτύελον, πτύελον, πτύεμα, commune nomine cum σπύγι Hippocr. dicuntur id est sputum, genus esse ad omnia quæ per os eiciuntur, vomitu excepto, id est, ad expuitionem simplicem quæ ex ore sine tussi, sine conatu & sono fit, & ad screationem, vel screatum, qui fit cum tussi & sono, à faucibus, & ad expectorationem, quæ est ab arteriæ bronchiis, thorace & pulmone, cum magna vi & sonora exufflatione, eiectio.

Expuitiones, quæ frequentiores, & sine tussi,

ὑποπύσματ' & πτυελισμὸς Hippocrates vocare solet, cum scilicet ab humidior cerebro, vel laxiore ventriculo, liquidior tenuisque pituita in os redundat, unde multa saliuatio. Quod contingere solet bibulis & pitissatoribus & qui pomis, fructibus crudis, victuque humidior utuntur, & aquæ potoribus. Item iis, quibus ventriculi tunica interior humidior est natura, vel ab errore victus, aut cerebrum natura vel excrementis plus satis humidum. Talibus & perpetuò saliuosum est, unde πτυελίζειν καὶ πτυαλίζειν, ferè idem quod σιαλίζειν, πολλάκις πτύειν, spuerè frequenter, os sputo & saliuâ assidue humectum habere, sed sine tussi, sine excreatione. Porro expuimus, saliuamque ab ore reiicimus, linguæ extremitate exerta iaculante saliuam extra os: vel summis labiis contractis, pressisque expellentibus, adiuuante tamen linguæ mucronata extremitate. Buccæ, labia & muscoli linguæ, præsertim nonus concurrunt ad expuitionem simplicem sine screatu.

At screatus, screatio, & excreatio, illa est, quæ fit cum tussi, & conatu perstrepe, dum nititur expurgare viscidam pituitam, quæ pertinacius hæret faucibus, paristhmiis, partibus oris & gutturis, huiusmodi sputi screationem strepentem Arabes Medici rascationem, Græci χρέμψιν, ὑποχρέμψιν, καὶ ἀναχρέμψιν vocant. Porro crassam illam & viscidam pituitam trahimus nonnunquam à ventriculis & meatibus cerebri decliuiibus, qui per infundibulum & glandulam ducunt excrementa, ad narium ampli-

tudi-

tudinem, & superiora palati, & fauces: attrahiturque lenta illa & viscida pituita inhaerens faucibus & meatui, qui fertur à columella supra palatum ad nares, ope plurimum musculorum, qui sunt in regione faucium, ut communium laryngi membranæ musculosæ vestientis partes oris, præsertim eius quæ attollit columellam: educimusque tractim, frequenti conatu perstrepero. Et sanè plerosque videas qui mane ieiuni quotidie expurgant ventriculos cerebri & meatus omnes, qui feruntur ad palatum & fauces longa ἀναχρέμει screationeque. Expectoratio, eductio materiæ, à locis thoracis profundioribus etiam cum tussi, conatu & sreatu, nec solum cum expiratione, sed etiam exufflatione & efflatione violenta & sonora per musculos intercostales, ὅτι κατὰ ροὴν ἀσπεράγγου τραχείας ἀρτηρίας, καὶ πνεύμονος. Nam ab aspera arteria, pulmonum cauernulis, & substantia, nihil sine tussi & screatione seduci, extundique potest. Morborum autem thoracis & pulmonis coctionem, cruditatem, proprietatēque πτύελα, & sputa quæ expectorantur, ostendunt.

Expecto-
ratio.

Causa ptyalismī.

CAUSÆ ptyalismī, & nimie sputationis, sunt multæ, nam plerumque huius salivæ excrementitiæ & immodicæ causa referenda est ad glandularum salivatricum facultatem retentricem imbecilliolem, vel ad expultricis

irritationem ab humore saliali, acriori, salso, aut quantitate aut qualitate molesto. Interim defluit humor excrementitius à cerebro, cum alimentum proprium non benè coquit, alterat, commutat in secundas humiditates, vnde copia crudioris & serosæ pituitæ in os defluentis. Sæpè ptyalismus originem ducit ab ore ventriculi, cum imbecillum & languidum est nimioque humore excrementitio exudat & madet, fluctuatque. Nam interior ventriculi tunica, gulæ, faucibus, & omnibus oris partibus inducitur, estque continua. Illa igitur humoris excrementitij copia, pressa, vellicata, molestata, sese contrahit: & quod tenue, serosius, liquidiusque est, in os exprimitur. Quia motus tametsi sursum præter naturam fiat, tantum vomitionis appellatione non potest censeri: quod non fiat manifesto conatu ventriculi. Imò sensim & sine conatu ventriculus rei noxiæ iniuria vellicatus ac laceffit sursum per os reiecta.

Melancholici sputum frequens & copiosum reiectant. Coctiones enim illis malæ obeuntur: ac perficiuntur, vnde excrementorum prouentus: & hinc ptyalismus. Qui victu humidiori & copiosiori vtuntur, & bibuli, pitissatores, hydropotæ laborant ptyalismo. A vitiosa consuetudine fit nonnunquam ptyalismus. Sunt enim quidam assidue & indecorè sputantes, qui etiam sine salivæ, aut sputi, aut paucissimi educatione πτυαλίζουσι, ob depravatam consuetudinem. Si partes oris, vt gingivæ, tonsillæ, colu-

columella doleant, vlcerentur, fluxiones in os
 attrahunt, & promptius recipiunt, vnde ptya-
 lismus. Si columella laxior in fauces propen-
 deat, aut vlceretur, concitat ptyalismum. Si cor-
 pus illinatur vnguento recipiente hydrargy-
 rum, sua tenuitate & euaporatione fluxiones
 in os concitabit, vnde aphthæ, & saliuatio. Ptya-
 lismus etiam præcedere solet ac prænuntiare
 vomitionem, nam aquosior redundansque pi-
 tuita per os sensim emergit & reicitur iis, qui
 vomituriunt, ob linguæ, & partium oris cum
 ventriculo consensum, per membranam com-
 munem. Eadem ratione iis, qui sumpserunt
 medicamentum, ptyalismus & saliuatio erum-
 pere solet: & saliuæ copiosior in os exurgit,
 præsertim cum os ventriculi humore excre-
 mentitio, & aquoso scatet, & medicamentum
 sua natura nauseabundum fuerit, quale est a-
 garicum, syrupus selecti rosarum solutiuis,
 radix asari. In ptyalismo, multa interim pituita
 tenuis & aquosa per os reicitur: vt in bibaci-
 bus, pitissatoribus, & in iis, qui fuerunt delibu-
 ti vnguento argenti viui. Interim nihil ferè re-
 fectatur aut educitur in ptyalismo, sed sputatio
 fit frequens, tamen sine sputi aut paucissimi e-
 ductione. Quod symptoma si ægris contingat,
 & morbo graui laborantibus, mentem iudi-
 ciumque lædi & affici significatur, vt fit sæpè
 in mania & phrenitide: si verò sanis, id ferè est
 in mala consuetudine à teneris inducta, vt suprà
 monuimus.

Curatio ptyalismii.

A Varietate causarum ptyalismii, sumendæ sunt eius differentiæ & curationis discrimina. Quibus ignoratis non est facile assequi rationem sistendi, aut supprimendi ptyalismii. *cerebro.* Nam si à cerebri frigida humida intemperie fiat ptyalismus, à corporis vniuersali purgatione, caput siccandum, calfaciendum topicis remediis, & ratione victus, quæ omnia abunde sunt à nobis supra descripta. Illuc recurrendum. Si à ventriculo humidiori, ac imbecillo *ventris-* frigidiori: vtendum victu calfaciente siccante. *lo.* Vitanda iuscula, acetaria, fructus præsertim crudi, difficilia coctu, legumina. Bibendum parcius, sed meracius. Roboranda facultas coctrix & retentrix, diospolitico Gal. ex 4. sanit. tuend. Et electuario aromat. rosat. in clausula cœnæ aut prandij. Item elect. diatrion piperis. Imò piper solum integrum, vel modice contractum, sumi potest ante & post cibum. Hoc enim flatus dissoluit, & coctionem iuuat. Utatur per intervalla pilulis de hyera, & de aromatibus.

pulvis di-
stans.

℞. Anisi conditi ℥. β. pul. aromatici rosati ℥. β. cinnam. galangæ ana ℥. β. corticis citri sicci ℥. ij. piperis ℥. j. sacchari albi ℥. iij. fiat pulvis, qui sumatur è cochleari antè & post cibum. Humidiorem ventriculum indicat saluatio frequens, quem resiccabis inedia, nec tantum potus, sed etiam potulentorum paucitate: non cœnent, vtantur biscocto, assis non elixis, hydroticum

droticum & laconicum benefaciunt, vt & sequens opiata.

℞. Conseruæ bethonicæ & acori an. ʒj. cor- *Opiata.*
nu cerui vsti, coralli vtriusque an. ʒj. cum syr-
rupo de mentha fiat opiata, capiat manè in e-
xitu lecti ad quantitatem castaneæ: vulgus so-
let vti puluere ducis cum vino, vel panem to-
stum intinctum vino conspergit isto puluere
(pulis ducis fieri solet ex sacchari lb. j. & cin- *Pul. ducis*
namomi ʒj.) vel nux moschata teratur, coqua-
tur cum melle & aqua vite, vsque ad cōsumpt.
aqua, sumatur manè ex cochleari, vel

℞. Conf. acori, cortic. citri cond. myrab. em- *Opiata.*
blicor. cond. an. ʒ. ʒ. pul. aromatic. ros. ʒ ij. nu-
cis moschat. condit. theriac. vel mithrid. an. ʒj.
cum syr. conseruationis citri fiat opiata. Ante *Arom. ro-*
partum capiat tabellam vnam aromatici rosa- *sa.*
ti, aut hoc puluere coctionem adiuvante: malo
enim sumi ante pastum quæ iuuant concoctio-
nem, quàm à pastu, quia calida, ante perfectam
coctionem alimentum distribuunt.

℞. Garyophyllor. nucis moschat. cinnam. an. *Puls. di-*
ʒ ij. pul. aromat. ros. ʒ iiij. cum quadruplo sac- *gest.*
charo fiat puluis, de quo capiat quotidie ante
pastum cochlear vnum superbibendo parum
vini, vt præparetur ventriculus ad coctionem
proximam. Ad extremum Hippocratis & Pau- *Cauteria.*
li consilio admouebis tria cauteria, vnum ad
Xiphoidem, duo paulò inferiùs, forma triangu-
la, non sint profunda, sed cutem solam perfo-
rent. Quidam sunt contenti vno magno ad ori-
ficium ventriculi appposito, quod iubent diu

teneri apertum, vt humor noxius hac expurgetur.

lula.

℞. Aloës elect. non lotæ ʒvj. mastich. ʒj. rhabbari ʒ.ß. salis gemmæ ʒij. rosar. rubr. ḡ. vjj. Omnia ex arte parata misceantur cum syr. de absynthio, fiat massa, è cuius drachma formetur pilulæ sex: capiat duas bis aut ter in hebdomade paulò ante cœnam.

oboran-

Alterantia & corroborantia remediorum hæc sunt exempla.

lula.

℞. Rhabarb. elect. in succo menthæ diligen- ter nutriti ʒ.ß. ammoniaci & benjoini vino odoroso dissolutor. an. ʒj. mastich. & garyophil- lor. ana ʒ.ß. santali citrini ʒj. pulu. absynthij pontici ʒij. salis fraxini ʒj. malaxentur omnia cum syr. de cichorio, & fiat massa pilularum, de cuius ʒj. formetur pilulæ vj. capiat iij. per horam ante cœnam bis in hebdomade.

tabella.

℞. Specierum diarrhodon. abbatis & rosatæ nouellæ ana ʒij. rasuræ cornu cerui, & eboris an. ʒij. margarit. electar. succini albi & flauij an. ʒj. granorum berberis ʒ.ß. sacchari aquæ cardui benedicti, vel buglossi dissol. q. s. fiant tabellæ ponderis ʒj. sumat vnam bis in septimana horis duabus ante prandium, idque iis diebus, quibus abstinebit à pilulis.

Opiata.

℞. Conseruæ florum borrag. & rad. buglossi ana ʒj. carnis cydonior. cort. citri, mali citriij. saccharo conditor. & myrabolanor. emblicorum similiter conditor. an. ʒ. vj. pul. coralli rubri, rasur. ebor. margarit. splend. & fragmentor. lapid. pretiosor. an. ʒj. ambre griseæ electæ ḡ.

iiij.

iiij. cum syrup. conseruat. corticis citri fiat opiata, de qua sumat ad quant. castaneæ, superhausto vini generosi momento, idque tabellarum loco.

℞. Cortic. citri sicci, santali citrini, & calami ^{sacchi} aromatici an. ʒ. ʒ. semin. coriandri præp. lada- ^{prosto} ni, styrac. mastich. & schœnanth. ana ʒ ij. nucis ^{cho.} moschat. macis, garyophyllor. ana ʒ. j. trochiscor. galliæ vel aliptæ moschatæ ʒ. iiij. pulu. cyprij Monspelliens. ʒ. vj. aut ʒ. ʒ. fiat puluis crassior, excipiat paucis cotone & serico rubro, figaturque sacculus quadratus diu noctumque gestandus super regionem ventriculi, suspensus de collo cum filo carmesino. Opiata ventriculum roborans.

℞. Radic. enulæ campanæ conditæ pul. elect. ^{Opiata} diamb. & aromat. rosati an. ʒ. ʒ. cons. flor. bug. & rosar. antiquæ ana ʒ ij. garyophyllor. nucis moschat. zinzib. cinnamomi an. ʒ. iiij. moschat. an. ʒ. ij. moschi ʒ. xij. ambre griseæ ʒ. vj. aquæ cinnamomi ʒ. j. cum syrupo de mentha fiat opiata, de qua sumat ad mollem nucis anellan. mane horis quatuor ante pastum, superhausto si libuerit vini absynthitis momento.

℞. Panis albi anisati & biscoct. lb. j. pul. cin- ^{Puluis di-} namomi ʒ. ʒ. seminis anisi ʒ. j. ʒ. coriandri præ- ^{gestius.} par. ʒ. j. sacchari rosati ʒ. vij. fiat pul. de quo capiat cochlear j. post quemlibet pastum nihil bibendo aut comedendo postea. Pro topico ad moueatur sequens emplastrum

℞. Emplastri de mastich. ʒ. j. cerati stomachici ʒ. ʒ. pul. menthæ, aromat. ros. an. ʒ. j. cum

oleo de absynth. fiat emplastrum, ex quo scutum pro stomacho.

℞. Olei nuc. mosch. $\mathfrak{z}$.j. olei menthæ, & mastich. an. $\mathfrak{z}$. β . pul. spic. $\mathfrak{z}$.j. moschi $\mathfrak{g}$. xv. ambræ griseæ $\mathfrak{z}$. β . ligni aloës $\mathfrak{g}$.xx. garyophyllor. $\mathfrak{z}$.j. cerati stomach. Gal. $\mathfrak{z}$.j. ceræ $\mathfrak{z}$. β . fiat vngu. quo calido vngatur regio ventriculi. Vide accuratè ea quæ authores scripserunt peptica, stomachica, coctionem iuvantia, robur ventriculi firmantia. Si ptyalismus fiat ab vix laxatione, ea in locum & statum reducta, ptyalismi erit medela. Supra tradidimus rationem columellæ repellendæ. Si ab vlcere, aut aphthis oriatur ptyalismus, repete remedia suprà dicta in aphthis. Similiter si ab vlcere partium oris, & ab illitu vnguenti Neapolitani, illinc quoque remedia petenda. Si à victu frigidiori, humidior, vt à nimio potu in bibulis & pitissatoribus, fructuum nimio vsu, victu contrario vtendum. Nam contrariorum contraria sunt remedia. Præscribetur diata ex guayaco, vel chyna. Vtatur secundo decocto expresso & colato pro potu ordinario. Obseruat hanc victus rationem per xv. aut xx. dies. Quo tempore vtatur omnibus assis potiùs quàm elixis, pane biscocto anisato & benè fermentato, passulis, amygdalis torrefactis, & cœna sit semper frugalior prandio.

De de-

*De destillatione in laryngem & asperam arteriam,
& de vitiis vocis.*

CAP. XXVII.

Destillatio fit sæpè in laryngis musculos aperientes vel claudentes lingulam : vnde anginarum variæ species, & respiratio difficilis, vocis læsiones. Sæpiissimè verò fit fluxio in membranam internam ipsius laryngis, hinc membranæ erosio, abrasio, vlcus, tussis, respiratio difficilis, & vocis læsiones variæ. Ac de anginæ curatione, dictum suprà, cum agerem de ratione curandi inflammationem partium oris & faucium. Nunc constitui agere de destillatione in membranam internam laryngis, & de causis raucitatis, aliorumque læsæ vocis symptomatum : prius tamen quædam commemorabo de voce. Vox *φωνή*, est sonus naturæ animatæ, id est animalium tantum, nec tamen omnium. Nam tiliarum & fistularum sonus vox non est, nisi *κατὰ χρῆσιν* & quadam similitudine. Et apes edunt murmur non vocem. Cicada suum quendam sonum, non vocem : serpentes longum sibilum, & auiculæ suos tinnulos & modulos, non voces sonant. Sunt tamen aues quædam dociles & vocales quæ longa audiendi consuetudine edoctæ, voces hominum sonare æmulentur. Vel vox, est aër inspiratus & mox à pulmonibus expiratus efflatusque, & ad laryngem ac palatum destinato allisus ac percussus, vnde tussis, sibilus, sternutatio.

*De vitio
voci.*

*Vox est n-
bilissima
functio v-
luntaria
ex motu
cogitatio-
nis & de
liberatio-
nis proce-
denti.*

*In voce
spiritum
aduoca-
mus & pre-
mim' an-*

re- tatio & id genus soni, quanquam iisdem fiant
o. partibus, quibus vox, tamen à vocis definiti-
ne abiunguntur: quod in his aër emissus à pul-
mone non allidatur laryngi destinato & certo
consilio.

Vocum differentia vnde sumantur.

ol
dis-
tina. **V**Ocum discrimina sumuntur à laryngis &
asperæ arteriæ temperamento. Nam si mo-
deratum temperatūque fuerit, vox fit suavis,
dulcis, amœna, blanda, placida, auditu gratissi-
ma, & iucundissima.

A temperamento paulò sicciori, vox fit ca-
nora, clara, resonans, clarifona etiam dicitur
Claudio, nam instrumenta musica, ut fides,
cytharæ, debent esse sicca, proinde fluxione hu-
mectatis vocalibus instrumentis vox rancescit.
A temperamento multò sicciori, vox fit tin-
niens, tinnula, stridula, clangosa, qualis gruum.

met. fit
d flu-
me sus-
c. obs-
ra, à
mpera-
ento.
alor di-
tat.
rigus ar-
at. A temperamento humidiori à natura vox fit
fusca, infuscata, obscura, confusa. Quod si la-
rynx, aut arteriæ membrana sit humidior à de-
fluxu excrementorum, vox fit non solum ob-
scura, sed etiam rauca, rancescens & βραρυχέδνε
φωνή. A temperamento calidiori, fit larynx & ar-
teria aspera, ampla. Vnde vox grauis. A tempe-
ramento frigidiori, fit larynx & arteria
angustior: vnde vox acuta
& exilis.

Vocum

*Vocum differentia ab arteria amplitudine
& angustia.*

AMpla & lata arteria, vocem facit grauem. ^{Βαρυα}
Tamen ex sententia Aristotelis tria requi- ^{Ad v}
runtur ad vocem natura grauem, asperæ arte- ^{grauis}
riæ amplitudo, aëris emissæ copia, dilatationis ^{aria r}
aëris tarditas. Copia enim facit, ne citò exeat. ^{quiri.}
Sciendum tamen vocem grauem, aliam esse à ^{Vox g}
naturali arteriæ amplitudine, aliam à volunta- ^{nis f}
ria laryngis & lingulæ dilatatione. Nam pro ^{fariam}
nostro arbitrato, latius aperimus & diducimus
laryngis cartilagines, & vocem modò grauem,
modò acutam efficimus.

Vox acuta fit ab arteria angusta & arcta. Ari- ^{ὀξυφωνία}
stoteli tamen requiruntur tria ad ^{tria re}
ὀξυφωνίαν, arte- ^{quiri.}
riæ asperæ angustia, aëris emissæ paucitas, &
dilatationis aëris per arteriam velocitas. Vnde
pueri, mulieres, spadones, eunuchi, vocem acu-
tam edunt ob arteriæ angustiam. Senes etiam,
& ægri acutum sonant, quia parum aëris mo-
uent ob imbecillitatem: & quia paucus aër e-
mittitur, acutè sonat. Hæc est ratiocinatio Ari-
stotelis de natura vocis grauis & acutæ. Vnde ^{In proble}
quo quis infirmior, inualidior, frigidior, magis ^{ma.}
acutum sonat, quia parum aëris mouet. Valdè
exercitati etiam acutum sonant, sed alia ratio-
ne, quia efflant vehementius, vnde aër à pul-
mone velocius expiratur. Quod autem velox
in dilatatione & motu per arteriam, acutum in
voce.

*Vocum discrimina ab aeris emissi vehementia,
& remissione.*

rocaria **S**I à pulmonibus aër per arteriam & laryn-
gem validè & copiosè expiratur: vox fiet:
estio. magna, grandis, valida, vehemens, ampla, ple-
nior, sonantior, stentorea, robusta. Sed quæri-
tur, an vox magna & valida, possit esse grauis.
estio. Videtur non posse: quia in magna aër veloci-
ter mouetur, nam validè impellitur: sic nun-
quam grauis, utpote in qua aër tardè effertur.
Nec etiam potest esse acuta, quia in magna,
aër magna copia ἀσπόμε impellitur, in acuta
verò paucus aër expiratur quia via est angusta.
Sic magna nec grauis erit, nec acuta. Magna
itaque & grauis differunt, quia hæc sine ma-
gno, illa cum valido aëris fit impulsu. Conue-
niunt verò aëris impulsu copia.

Vox parua, remissa, cum per arteriam aëris
paucus, remissè exiliter emittitur. Vox parua
& acuta conueniunt aëris emissu exiguitate,
sed in hoc differunt, quod in acuta aër validè
potest expirari, in parua semper remissè.

Ad vocem paruam referuntur vox exilis, in-
firma, exigua, refracta, pusilla, cassa, tacita,
compressa, summissa, defecta, demissa,
inflexa, intercisa.

Vocum

Vocum differentia, à conformatione tunicae succingentis laryngem & cartilagineas arteria.

SI membrana interna succingens & subli-
nens laryngis cartilagineas fuerit levis, hu-
moreque subpingui moderatè oblita, & tan-
quam superficie polita, æquabilis & leuigata,
vox erit dulcis, lenis, liquida, limpida, blanda,
suavis, pura, iucunda. Nam aër & spiritus sine
impedimento ad laryngem vsque, vbi vox col-
lisa formatur, æquabiliter permeat. Sin tunica
hæc fuerit inæqualis, aspera, salebrosa, natura
vel accidenti, vt rheumatismo, excrementis, pi-
tuita crassa, puræ: vox erit inæqualis, exaspera-
ta, interrupta, intercisa. Nam quum aër efflatus
à pulmone, in arteria partes inæquales impin-
git, sonum facit exasperatum, dissonum, stridu-
lum: vt fit in sono, qui à lima inæquali, & ferro
eliditur, huiusmodi sonus & vox emittitur à gal-
linaceis pubescentibus.

Ex hac tunica æqualitate & inæqualitate, a-
lia etiam vocum differentia sequitur, nempe,
vocū alia est mollis, & flexibilis, alia durior &
rigida, absona, quippe ex arteria molli, & leui-
gata, vox existit ductilis, fluida, liquida, & ad o-
mnes motus flexibilis, quod enim molle est &
lentum, varium fieri potest, modò paruum, mo-
dò magnum: nunc graue, nunc acutum. Con-
tra, arteria durior & tanquam rigida, non faci-
lè cedit ac flectitur, nec ad vocum varietate
est obsequiosa.

Haëtenus generalis & summas vocum differentias recensuimus, at si propius indiuiduorum & singulorum ἰδιοσυγκρασίας velis, totidem ferè voces dissimiles inuenias, quot in rerum natura sunt mortales. Nam sua cuique vox, sicut facies. Porro vox homini data est propter sermonem & pronuntiationem ad mentis conceptus exprimendos: & vt vnusquisque cantu & modulatione seipsum solaretur, laborumque onus facilius transmitteret. Nec ad delicias tantum, & aurium pruritus, vox est homini data, sed etiam ad animæ pathemata sedanda, harmoniámque iuuandam. Admirandum autem illud naturæ καὶ τῆς δημιουργοῦ, in laryngis & lingulae compositiones, artificium, ars hominum est imitata. Similes enim sonos, graues, moderatos, & acutos in musicis instrumentis ars reperit. Et quòd naturæ sunt pulmones, id arti sunt folles. Quod naturæ & homini sunt larynx glottis, & lingula, id arti sunt lingulae tiliarum & fistularum, quas ori admoemus.

pro a-
No-
m. Hinc musicae inuentio, & eius studium: quod plurimo in honore olim est habitum. Illud etiam, tanquam parergon, addam Musicam exerceri aut voce assa, id est ore humano prolata, sine instrumento musico, aut neruorum chordarumque tactu temperato. Et ea quæ neruis intenduntur, κρουόμενα, ἐν χορδαῖς, ἐν τὰς, πρόσωδα dicuntur, aut à spiritu & flatu soni suaves & harmoniæ parantur, vt in tibiis, & fistulis. Et huiusmodi instrumenta πνευματικά, καὶ ἑμπνεύσα appellantur, vel aquæ ratione, modulatio, & soni

& soni amœni audiuntur, vnde ὁδραυλικὰ organa quibus Nero mirificè delectabatur. Musicam ignorare ac nescire olim turpissimum erat, hanc enim non modò adolescentes & iuvenes, sed & pueri discebant, vt labores assiduos vitæque duritiem, & asperitatem, morèque austeriores hac, quasi condimento & dulcedine lenirent & temperarent.

Vocis læsa differentia & prognostica.

PRiusquàm rectè voci læsæ remedia statuantur, multa sunt consideranda: primum, quis locus & sedes affecta mali occasionem attulit, antequam remediis sit locus ullus, videndum etiam, an vox sit abolita, & omnino adempta, imbecillior & diminuta, deprauata, vt rauca βραγχῶδης φωνή. Si vox est omnino abolita, & abscisa, symptoma dicitur ἀφωνία, Latine mutitas & vocis priuatio, vnde ἀφωνος mutus, qui vocem edere non potest. Verum Hippocrates ἀφώνες sæpè nominat eos, qui iacent sine sensu & motu, quales sunt apoplectici, cataleptici, suffocatae ab utero, vult enim ex vocis graui noxa κατ' ἐξοχὴν reliquarum actionum, quæ fiunt κατὰ προαίρεσιν, læsionem significare. Et sanè experimentis videmus, in graui morbo, vt qui vocem omninò amiserint, sensu & motu etiam destituantur, vt plerique moribundi, & qui ob causam ab alto, aut ictum validum, attoniti fiunt ἀναίσθητοι. Itaque ἀφωνία variè contingit ancipitique & vago nomine vsurpatur. Ali-

quando enim voce abolita, sunt, qui mouent corpus, sentiunt, & signis quibusdam sensa animi declarant. Aliquando verò cum voce perit sensus & motus. Hoc posterius symptoma accidit læsi animali principio cerebroque. Illud verò accidit peculiari vitio partium vocalium, vt neruorum recurrentium, vel musculorum laryngis. Est quando voce integra, homo fit *ἀναδιδω*. Perit sermo & loquela. Quod indicium est resolutionis vel grauis cuiusdam affectus instrumentorum, quibus articulata vox & sermo exprimuntur. Vnde illud obiter dicam *ἀφωρία* differre *ἀπὸ τῆς ἀναδιδω*, vocemque differre à sermone & loquela. Nam *φωρία*, materia est *τῆς ἀνδιδω*, vt vox sermonis, vt exufflatio, vocis: expiratio, efflationis. Prioribus autem abolitis aut vitiatis, necessariò posteriora læduntur, non contra. Voce enim dempta, sermo perit, præsertim sermo sono perceptibilis, non contra.

Si *ἀφωρία* fiat, cerebro valdè oppresso, refrigerato, ventriculis affatim obstructis, vt in apoplexia, catalepsi, comitali morbo, malum aliquando desperatum, aut ægrè medicabile, pro causa magnitudine.

Si à neruis recurrentibus præcisus, malum ferè immedicabile, aut si altera tantum parte sint affecti, homo semiuocalis redditur. Si à facultate animali, & spiritu interceptis, & non transmissis ad laryngem curatur aliquando affectus, si causa leuior fuerit. Si ab angina & laryngis tumore, fiat aphonia, inflammatione & tumore.

re cu-

re curatis, vox redibit. Si tunica asperæ arteriæ affecta, erosione, ulcere, crassa pituita, curari aliquando potest, ut post audies. Si ab *ἐνσάσει* & taciturnitate melancholica, fiat aphonia, curata melancholia loquetur.

De voce diminuta, infirma, tremula.

VOX diminuitur & debilitatur ab iisdem causis, à quibus fit aphonia, sed mitioribus, & leuioribus, ut quum facultas animalis *ὀψντίν* mittitur quidem, sed agrè & diminutè mittitur à cerebro, vox fit minuta, infirmior, tremula, fatiscens: Cum muscoli laryngis agrè *Pituita* mouentur ob tumorem, aut pituitam inheren- *lenta* tem laryngi, aut vlcus: aut cum humore lento, *viscida* crasso, multo impediti sunt, aut nimia siccitate *faucibus* exucci, vix flecti mouerique possunt, tunc vox *ex lary* læditur variè. Et modò minuitur, modò depra- *ge, mo* uatur, nunc aboletur, pro ratione & magnitu- *longa* dine causæ, fitque symptoma modò medicabi- *loci ca* le, nunc desperatæ curationis. *ditate.*

Thorace vulnerato vsque ad musculos inter- *Thoraci* costales, vulnere præsertim insigni, & penetran- *vulnus.* te ad spatium thoracis, aut altera eius parte resoluta, homo fit semispirans, aut semiuocalis.

Alter neruorum recurrentium si præcidatur, *Si neru* aut si in extractione strumarum euellatur, ho- *præcisi.* mo fit *ἡμίφωνος*, semiuocalis. In febribus acutis & causo, siccitas & calor vrens in larynge & arteria, causæ sunt contractionis, & angustiae in

virium larynge à siccitate. Vnde febricitantes, & graui-
 morbo calido laborantes fiunt ἐξοφρονούτες, VO-
 in- cémque sonant acutam, tremulam, cassam, de-
 ments- fectam. Hinc obseruamus vocem, quæ per bo-
 itte. nam valetudinem grauis aut magna fuerat, in
 febre ardenti degenerare in acutam & paruam
 & restitantem. Et in metu magno, & pauori-
 bus vox fit exilis, tremula, parua, à pauco calo-
 te & spiritu: qui in metu relinquunt instru-
 in- menta vocis & sermonis. A siccitate arteriæ,
 alitate maiori quàm par sit, vox primùm fit acutior,
 mbra- mox asperior: dein aucta siccitate, fit clangosa
 laryn- & stridula, vt supra annotatum. Tandem malo
 & ar- increfcente, fit κλαυθμώδης, luctuosa, intercis-
 ia. a, offensans, & suspiriosa. Humor minus madefa-
 ciens vocalia instrumenta, præsertim laryn-
 gem, & tunicam interiorem laryngis primum
 vocem infuscat & obscurat: deinde raucam ef-
 facit. Quod si humor & excrementa nimium in
 arteriam destillarint, vox rauca etiam languet,
 contremiscit, vacillat, vt in ebriis & pueris:
 Tandem malo increfcente, vox aboletur, at re-
 soluitur: fitque aphonia. Vox grauis à natura si
 vi morbi fiat acuta, aut contra si acuta à natu-
 ra, fiat grauis, mali atrocitate, malum Hipp. in
 ngulis Coacis. Vt his symptomatis, vocis diminutæ &
 usis vo- læsæ succurrens, studendum prius tollere cau-
 s dimi- sas omnes mali, tum internas, tum externas. Et
 uta, pro- singulis singula & propria remedia oppo-
 ra reme- nere.
 ia appe-
 enda.

De voce,

De voce deprauata, qualis est rauca.

VOx fit raucosa, rauca, raua, *σπαρχωδης*, non ratione spiritus & efflationis à pulmonibus, quæ est materia vocis, sed ratione meatus, id est arteriæ asperæ & eius membranæ, quæ nimis refrigeratur, nam frigus aduersatur non solum claritati vocis, sed omni actioni, vel calefit, nam calor igneus, à siccitate arteriam inequalem & salebrosam facit, vel exasperatur à destillatione, excrementis, pituita viscida, pure, vel lassatur à nimia contentione, vociferatione, clamore, vel eroditur à destillatione acris, falsa, vel ulceratur erosione, sequitur exulceratio, vel rauco fit vt plurimum à destillatione in fauces, aer enim per materiam catarrhi veluti per aquam delatus raucum edit sonum, nam instrumenta debent esse sicca, proinde fluxione humectatis vocalibus instrumentis vox raucescit. Rauco à sola intemperie frigidiori sæpè contingit iis, qui venantur multum vociferantes. Aquilone flante; aut qui vehementi & longa exercitatione calfacti, multum sudantes, posito thoracico indumento, statim aëri frigidiori se exponunt, aut humi cubantes loco frigidiori dormiunt semitudi. Rauco fit etiam, cum aer inspiratur fumidus, puluerulentus, fuliginosus: item cum à locis subterraneis, metallorumque fodinis, teter & caliginosus exhalat, inspiraturque. Et cum halitus efflatus ab animali frigidiori, inspiratur, vt à lupo, vnde illud, *Lupi Mærim videre priores.*

*Causa
raucitatis.*

Aër Aquilonius & glacialis infuscat vocem, quia frigus omni actioni aduersum, & quia arteriam inaequalē reddit. Aër à metallorum fodinis.

Quum potus frigidior affatim & magna copia hauritur, vt æstate aqua putanea, aut fontana, aut vinum niue, vel alia ratione gelatum, aut alia quælibet actu aut potentia frigidiora, vt lactuca, portulaca, cucumeres, fructus fugaces, si magna copia sumantur. Quum derepentè, & præter consuetudinem, ornamenta capitis, pettoris, pedum mutantur, præsertim calidiora frigidioribus: & cum Austrum sequitur Aquilo. Versari diu sub dio in aëre serotino die crepusculascente, capite non bene cooperto.

Remedia raucitatis à sola intemperie frigida.

IN hac raucitate, oportet corrigere intemperiem frigidam laryngis, & partium vocalium. Id fiet cohibendo diu spiritum continendoque animam & anhelitum vt calor in organis respiratoriis & vocalibus augeatur. Confert etiam inspirare aërem, calidiorem ab igne accenso ex lignis siccis, sarmentorum vitis, lauri, iuniperi, rosmarini, oleæ, quercus. Similiter iuuabit continere ore piper, zinziber, garyophilum, galangam, semen anisi, aut fœniculi, edere allium & sinapi.

Curatio raucedinis à destillatione in laryngem & arteriam asperam.

SI rheumatismus in laryngē & pharyngem sit acris, aut salsus, amarus, erodens, nascitur gutturi asperitas, raucitas, branchos, & tussis.

is, quæ plerumque eluditur ob tenuitatem hum- gem sit
 moris. Curabitur autem purgatione conue- cris.
 nienti, vt suprâ est dictum in vniuersali cura.
 Deinde catarrhus & fluxio, calida acris, tenuis
 sistenda, incrassanda, vtendûmque arteriacis
 antidotis, *ὑπνωτικοῖς* quæ somnos concilient, so-
 mnus enim incrassat tenues fluxiones & sistit
 easdem. Arteriaca, antidota sunt ita nominata, *Antidota*
 quod diuient & sistant destillationes, ac rheu- *arteriaca*
 matismos à cerebro in arteriam asperam & *cur ita no-*
 pharyngem : vnde conferunt, valentque ad *minata.*
παρὰ τὸν ἐν φάρυγγι, raucedines, voces abscissas,
 etiam pulmonum & thoracis, & ad tussis
 iritationes, tusses recentes, & inueteratas, arte-
 æ asperæ inæqualitates, asperitates, salebras.
 conferunt omnibus raucosis, phonascis, decla-
 toribus, & qui vocem exercent dicendo,
 pronuntiando, canendo, vociferando.

*Ad sistendum rheumatismum & destillationem
 calidam, acrem.*

℞. Syrupi de papauere & violati an. ℥. j. su-
 mat hora somni è cochleari. Si diluas syrupos
 in aqua lactuæ, potio erit magis soporifica
 vel pro noctu.

℞. Syr. de rosis siccis & de papa. an. ℥. j. sumat
 hora somni è cochleari.

℞. Seminis papaueris albi puluerati in pol- *Opiata.*
 tem ℥. j. seminis lactuæ ℥. iij. conseruæ vio-
 rum & rosarum an. ℥. j. syrupi de papauere
 tantum sufficit, fiat opiata qua viatur sub

horam somni ad quantitatem vnius castaneæ.

℞. Syrupi de papauere & iuiubar. an. ʒ. j. misce, sumatur hora somni à cochleari, vel diluatur aqua hordei, vel aqua lactucæ.

Pilulæ de cynoglossò arteriacæ sunt, detur vna, vel duæ hora somni, vel

uladcri
ol ij Lar-
a somni-
et a.
℞. Styracis calamitæ, myrrhæ, thuris, opij ana ʒ. j. croci ʒ. ij. fiat massa cum syrupo de papauere, formentur pilulæ septem, detur vna sub hora somni, si somnum non satis longum fecerit dentur duæ altera die: nam sedant dolorem & somnos alliciunt, vel

lus som-
ferum.
℞. Seminis papaueris albi puluerati ʒ. ʒ. comseruæ rosarum & violarum an. ʒ. iij. misceantur simul, fiat bolus, qui detur sub tempus somni.

al lib. 7.
atrop.
Diacodium Galeni simplex, catarrhum tenuem à cerebro in pulmones, & inde natam tussim & vigilias iuuat. Si autem destillatio defluens in laryngem & bronchia sit acrior mordaciorque, loco mellis miscenda penidia & saccharum. Nam mel fluxiones aciores, calidioresque irritat. Sin fluxio fuerit copiosa, aquosa, pituitosior, mellitis vtendum.

del irri-
at fluxio
res cali-
las.
Si raucedo fiat destillatione frigida, post purgationem, vtendum lincto vel loch de pino, electuario diaireos vocato, diacodio Galeni cum melle. Item arteriacis, bechiscis que mellitis & saccharatis, infra dicendis. Syrupus de hysspidula, seu eloropo, vulgò de pede cati, humoris enim irruētis imperum cohibet, fluxum coquit,

partem

partem affectam, roborat, & expectorationem mouet.

*Si raucedo fiat à lassitudine musculorum, & tunica
sublimentis cartilagine.*

FIt sæpè raucedo à vehementi clamore, vo- ^{A voce}
ciferatione, & nimia contentione vocis, si ^{magna}
milisque contingit affectus musculis laryngis, ^{mulacu}
qualis manibus, crucibus, & omnibus muscu- ^{dis con}
lis à nimio labore accidit lassitudo modò in- ^{nuata f}
flammatoria vlcerosa auttensua hinctibici- ^{lassitud}
nes, præcones, comædi, tragædi, & omnes pho- ^{in musc}
naci qui vocem contendendo exercent, sæpè ^{lis lary}
illam confringunt & raucitatem à lassitudine ^{gis.}
musculorum laryngis incurrunt. Sed vt oleum ^{Tamei}
foris admotum, corpus à lassitudine curat & ^{phonaco}
vindicat: sic cibi sorbitiones & medicamenta, ^{sapius p}
morsu carentia, & velut illinentia affectam à ^{eo sum}
lassitudine arteriam iuuant. Vitanda sunt a- ^{tur quis}
cria, falsa, acida quæ exasperant fauces, vten- ^{vecis fo}
dum hordeatis, auenatis, amygdalatis, gelati- ^{mandae}
na, consummatis, expressis, oryza, ouis tremu- ^{magister}
lis, & carnibus euchymis. Ex oleribus borrag- ^{Vitius r}
bugloss. pimpinellæ, tussilaginis. Ex fructibus ^{tio.}
vux passæ, dactyl. iuiubæ, ficum, prunæ, amy-
gdalæ tostæ, naucleæ pineæ, bibatur aqua hor-
dei, vel ptyfana cum syrupo aliquo bechico, &
violato, vel de glycyrrhiza, bibat sæpè, & pa-
rum, vt per vias lubricas facilius sputum pro-
cedat, nūquam bibat actu frigidum, quia fri-
gus inimicum pectori, expuitionem impedit;

tepidū verò iuuat, quia coquit, maturat, & de parte inflammata aliquid semper resoluit. Arterię asperitas leniatur etiam syrupi de glycyrrhiza, syr. violat. de iuiubis, capillorum veneris, penidiis, saccharo rosato, conserua florum tussilaginis solida & liquida, saccharo cando, tabellis diatragacanthi frigidi. Si tenuior destillatio eludat conatum pulmonis, incrassetur syrupo violato, iuiubino, de tussilagine, pilulis albis, sistatur simul & incrassetur diacodij ℥.j. vel philonij ℥.j. vel ex pilularum de cynogloss. ℥.j. fiant pilulæ duæ deglutiend. hora somni, postea concoquendus est humor & euacuandus, concoquatur syrupis calidis & lenientibus tracheam arteriam. Si materia sit falsa, vel aliquam habeat sublimitatem & caliditatem concoquatur syrup. viol. & de iuiubis. Si viscida sit & crassa melle rosato, anthosato, vel scyllitico. Commiscentur syrupis cum decoctione hordei, vel pectorali. Datur interdum syr. de papauere cum syrup. de stœchade. Sed dandi sunt cum decoctione borrag. bugloss. pimp. tussilag. pulmonar. scabios. hyssopi, passif. liquirit. vel in aquis hyssopi, melissæ, capillor. veneris. Si igitur materia & calida, vel nimis subtilis, fiat sic

iulep. ℥. Syr. violati & de papauere ana ℥.β. cum aqua hordei fiat iulep, detur à principio, cum materia adhuc fluit. Sequentibus diebus, fiat aliud iulep sic

iulep. ℥. Syr. de iuiub. & violati an. ℥.ij. syrupi liquiritiæ ℥.j. cum decocto hordei fiat iulep, vel

cum

cum decoctione pectorali. Si autem à materia frigida, & multum viscida, concoquatur hoc modo

℞. Mellis ros. colati ℥. j. syr. de glycyrrhiza ℥. *iulep.*
 ij. aquarum hyssopi, melissæ, capillor. veneris,
 enulæ campanæ an. quart. j. fortior erit syr. de
 prassio, de stœchade cum decoctione pectora-
 li. Si clarificand. & aromatizand. velis, id fiat
 cum ℥. j. cubebæ quæ à tota substantia vim
 habent clarificandi vocem. Purgetur pilulis *Purga*
 præscriptis in capite de catarrho, vel cum ele-
 ctuario Indo, vel de citro solutiuo dissolut. in
 decoctione pectorali, vel in aquis capillor. ve-
 ner. vel hyssopi, vel decoct. hordei.

Ad vocis clarificationem vtantur tali lohot.

℞. Conseruæ ireos ℥. iij. conseruæ anthos & *Ad cla*
 stœchados an. ℥. j. farinæ orobi & pul. liquirit. *ficatio*
 an. ℥. ij. sacchari candi & penidi ana ℥. j. β. cum *vocis.*
 melle rosat. vel syrup. de hyssopo, vel de prassio, *Lohor.*
 fiat lohot, vel

℞. Puluer. diairis simpl. ℥. iij. vitellum oui N. *Lohor.*
 j. terebinth. abietis ℥. iij. si adsit laricea ℥. ij. fari-
 næ orobi ℥. β. cubebæ ℥. ij. mellis despuma-
 ti q. s. fiat lohot, vel cum syr. de glycyrrh. Capiat
 lambendo cum baculo liquiritiæ raso & con-
 tuso: vtantur hoc gargarismate.

℞. Liquirit. rasæ ℥. j. iridis flor. ℥. β. passarum *Garga*
 mundat. iuiubar. & ficum pinguium an. par. *mms.*
 vj. hordei integri P. j. orobi P. β. fiat decoctio,
 in cuius lb. j. adde mellis rosati colati & syr. de

prassio an. $\mathfrak{z}$ ij. fiat gargarismus. Teneant in ore elect. tragacant. frigid. si materia acris sit, diaris, pilulas bechicas, pilulas sub lingua & alia. Utantur fumigio præscripto cap. de catarrho. Si verò raucedo fieret ob asperitatem, vel siccitatem fiet talis decoctio.

opus. $\mathcal{R}$. Radic. bismal. $\mathfrak{z}$ j. liquiritiæ rasæ & radic. branchæ vrsinæ an. $\mathfrak{z}$. β . passar. mundatar. iuiubar. sebesten an. par. v. florum violarum, maluæ an. P. j. quatuor seminum frigidorum maior. & feminis bombacis an. $\mathfrak{z}$. iij. hordei mundati P. j. fiat decoctio. In $\mathfrak{lb}$. j. dissol. syr. violati $\mathfrak{z}$ iij. syr. iuiubar. $\mathfrak{z}$ j. misce, fiat syr. pro tribus dosibus, vel cum simili decoctione fiant gargarismata, vel fiat lohot hoc modo.

nr. $\mathcal{R}$. Confer. violar. $\mathfrak{z}$ j. butyri recent. & lactis amygdal. an. $\mathfrak{z}$. ij. farinæ orobi $\mathfrak{z}$. β . elect. diatragacanth. frigidi, & diapenidi sine speciebus ana $\mathfrak{z}$ j. β . omnia simul incorporentur fiat ad formam lohot, addendo ad dulcorandum syr. violati parum. Potest etiam fieri talis syr. qui utilis esset in omni raucedine, à quavis causa facta fuerit.

opus. $\mathcal{R}$. Rad. liquirit. & bismaluæ an. $\mathfrak{z}$ j. iridis Florentiæ $\mathfrak{z}$. β . vel galang. $\mathfrak{z}$. ij. caulium, capillorum veneris, ceterac, polytrici, adianthos, tussilag. pulmor. pimpinellæ, scab. hyssopi, marub. an. M. j. borrag. bugloss. tantundem, seminis cubebar. vel malu. $\mathfrak{z}$. ij. hordei integri & orobi an. P. j. fiat decoctio. In cuius $\mathfrak{lb}$. j. dissolu. mellis vel sacchari q. s. fiat syrupus pro tribus dosibus matutinis. Pars aliqua inspissetur melle, &

le, & penidiis, vtatur loco lohot.

Optimum est vti frequenter pilulis Rondeletij de benjoino, vt si bis, vel ter in hebdomada capiat pilulam vnam. Mirabilem enim vim habent clarificandi vocem, descript.

℞. Assæ fœtidæ 3. ij. castorei, euphorbij, *Pilula benio*
benjoini (quod est laserpitium) opopanacis, sagapeni an. 3. s. trochisc. alandaal 3. j. s. seminis rutæ agrestis, galang. calami aromat. spicæ nardi & celticæ ana 3. j. cinnamomi, mastich. myrrhæ, croci, esulæ an. 3. iij. cum terebinth. sufficienti quantitate ad incorporandum, fiat massa pilul. addendo mellis scyllitici (ad gustum & ne tam facilè aceſcant) quæ arthetica 3. j. s. stœchados 3. ij. fiant pilulæ vj. pro drachma. capiat pil. iij. aut 4. mane in exitu lecti tribus horis ante prandium semel in hebdomada.

Si vox rauca fit à fluxione calida purgandum *A m.*
erit corpus cassia cum rheo, & mittendus est *ria c.*
sanguis. Obiter tamen notandum est quod *da.*
Valeſcus in commentarios retulit, si rauco à destillatione mittatur sanguis quo tempore catarrhus commouetur, aucta destillatione amissurum esse vocem. Consulendum capiti vt parti mittenti, gargarismo vtendum est repellente, ex syrupis & aquis adstringentibus, aut

℞. Diacodij 3. ij. capiat hora somni duo co- *Ad sistendum*
chlearia ad sistendum catarrhum, aut

℞. Gummi Arabici, tragacanth. liquirit. ras. *tarrhu calidu*
amygdal. penidiorum, semin. cucurbit. cucu- *Pilula lingua*

ba. meris & portulacæ an. ʒ. iij. croci ʒ. j. fiant pilulæ tenendæ sub lingua. Cubebe, vulgò grana paradyſi, ſenſim tranſglutitæ vel ſumptæ cum aqua mellis, creduntur proprietate mederi raucedini: quod ſequitur vocem claram efficit.

ta. ʒ. Croci, myrrhæ & thuris an. ʒ. j. Coquantur cum paſſo, ſive muſto decocto ad conſiſtentiam mellis, ſumat manè & ſerò inſtar caſtaneæ. vel

ma. ʒ. Hypoglottidum albarum ſacchari candi & elect. diatragacanthi frigidi an. ʒ. j. amygdal. dulc. ſcorticatar. N. vj. ſyr. capillorum vener. q. ſ. fiat elegma, capiat cum baculo liquiritiæ conuſæ lambendo ſeu lingendo. Aliud mitiſſimum & ſuauiſſimum

tu. ʒ. Nucleor. non rancidos ʒ. j. amygdalas recentes expurgatas N. x. penidiar. ʒ. vj. ſacchari candi ʒ. ʒ. ſyrup. capillorum vener. q. ſ. fiat linctus, vel

da. ʒ. Nucleor. pineorum recentium ʒ. iij. amygdalarum dulcium ſcorticatar. ʒ. iij. ſemin. melonum recenter expurgatorum ʒ. ʒ. pulu. elect. diatreos ſimpl. ʒ. j. cinnamomi ʒ. iij. ſacchari albiff. diſſol. in aqua bugloſſ. quantum ſatis fiat conſectio ſolida per fruſta diuiſa, quæ pyxide lignea ad uſus reconduntur, vel

admo ʒ. Penidiar. recent. & pilulæ bechic. an. ʒ. ij. *differt* amygdalar. purg. ʒ. vj. ſacchari albiff. in aqua *nola-* capillorum vener. diſſolu. q. ſ. fiat pandaleon.

rec bi ʒ. Amygdalarum dulcium lb. ʒ. pineorum *s. sed* nucleor. recentium ʒ. iij. quatuor ſeminum *frigi-*

frigidior. maiorum mundatorum an. $\mathfrak{z}$. β . cinna-^{Marci}
 momi $\mathfrak{z}$. ij. sacchari candi, penidiarum, pilular.^{nes pla}
 albarum hypoglottidum $\mathfrak{z}$. j. sacchari albissimi^{tula c}
 in aqua rosar. aut buglossi dissol. quantum sa-^{re sui}
 tis, fiat placentula, quæ furno blandè coqua-^{vel sol}
 tur, aut sole, aut lento igne. Sunt qui saccha-^{indur.}
 rum non dissoluunt, sed terunt vnà cum amy-
 gdalis & pineis nucleis, nec vna est omnium
 Marcipanes ratio conficiendi, vel pasta regia
 seu regalis.

$\mathcal{L}$. Pulpæ alarum perdicis & caponis cocta-^{Pasta}
 rum an. $\mathfrak{z}$. iiij. amygdalarum dulcium purga-^{gia seu}
 tar. pinearum recentium non rancidarum ana-^{galis a}
 $\mathfrak{z}$. iiij. sacchari candi & penidiati an. $\mathfrak{z}$. ij. pulpæ^{riaca}
 passularum mundatar. pulpæ dactylorum à fi-^{tentur}
 bris mundator. an. $\mathfrak{z}$. iiij. sacchari in aqua ros. dis-^{suaui}
 sol. q. s. fiat pasta. Coqui solet in furno, aut sole^{palato}
 in modum Marcipanis in pyxide reponitur ad^{gratis}
 vsus. Hæc placentulæ & condita dulcia sumun-^{ma.}
 tur postremis epulis, cum studes grata dulce-^{Vsus.}
 dine roborare stomachum, aut animæ, & anhe-
 litus suauitatem conciliare. At si raucedini &
 arteriæ vitiis mederi velis etiam manè ieiuno
 dabis in ore diu continenda vt aliquid in la-
 ryngem percoletur.

Quodd si abolita sit vox, aut imminuta ob pa-^{si vox}
 ralytim linguæ, vel si à neruis vocalibus incisi^{abolita}
 est malum immedicabile: si ab eisdem resolu-
 tis, obstructis, perfrigeratis, non tantùm col-
 lum linatur oleo de castoreo, costi cinnamo-
 mi, balsamo Guidonis, vnguento neruali,
 sed etiam quartæ vertebræ, vnde exoriuntur,

eria
cheia
aspera-

cuiusmodi topica applicentur. Si propter arteriam exasperatam vox lædatur, vel si vitium sit in pulmone, syrupis & eclegmatis lenientibus leuigetur iam præscriptis, vngendum vel illinendum est etiam totum pectus oleo amygdalarum dulcium recens per expressionem extracto, vel vnguento resumptiuo recens dispensato. Raucedines, destillationes & grauedines coctionem in valde senibus non admittunt. Duo sunt affectus, qui etiam si videntur similes inter se tamen magnopere differunt, raucedo scilicet & clangor. Clangor accidit in febribus ardentissimis, resiccata aspera arteria, & præsertim membrana eius interiore. In hoc autem præter siccitatem, vox est levis & sonora. At in raucedine, vox est aspera & obscura, causamque habet humiditatem. Præterea clangosa vox mortem denuntiat: raucitas verò graue malum est, nec semper mortem adfert. Est itaque raucedo branchos Græcis quum humor defluit in asperam arteriam: Latinis etiam dicitur Rauis. Raucitates igitur & grauedines in valde senibus non concoquuntur (inquit Hipp.) quia cum pepasmos, id est concoctio fiat à robore caloris natiui, in senibus calor est paucus & languidus, virésque imbecillæ, frigidum est enim eorum corpus. Raucedines autem & coryzæ exemplo demonstrat verum esse, quod superiore aphor. 40. libr. 2. dixit, morbos diuturnos comitari senes ad mortem. Neque enim hi soli duo morbi (vt scribit Galen. in comment.) non coquuntur in senibus, sed etiam & nephritis,

tis, & arthritis, & dolor colicus, & splenicus, & asthmata, & tusses, & cyphosis, id est gibbi, & lordosis, seu repanditates aut gibbi in anteriora, & scoliosis, siue obliquitates, aut tortuositates, aliique morbi frigidi. Quum tamen dixit Hippoc. non concoquuntur, intelligendum nisi rarissimè. Possumus enim naturam iuuare illis tribus viis, aut maturatione, aut dissolutione, aut rarefactione. Verum cum difficillimum sit resolvere materiam in senibus & rarefacere, relinquitur nobis concoctio, hæc autem perficitur ea ratione, quam antea docuimus.

*Asthmatis & catarrhi suffocantis indicia, cause
& curatio.*

C A P. XXXIX.

Qui citra febrem densè spirant quòd anhelant, asthmatici & suspiriosi dicuntur. Nā *Catarrhi præ suffocans.* asthma Græcis, anhelatio, seu suspirium appellatur. Asthma est crebra respiratio citra febrem, qualis accidit iis qui citatiore cursu fatigati sunt. Dyspnœa etsi generatim omnem spiritibus difficultatem sonat, propriè tamen pro crebra respiratione citra sonum ac anhelationem vsurpatur. Dyspnœa se celat, canit asthma morbumque reuelltat. Orthopnœa est ubi nulla vrgente febre laborantes recta ceruice perpetuò spirare coguntur, suffocationis metu, propterea quòd ubi decumbunt totus thorax supra spinam ipsam concidit, quod fit,

ut arctior reddatur via spiritus, ac suffocari proinde videantur.

Causæ sunt eadem quæ pulmonis obstructionis imprimis verò humoris crassi, lentique pulmonum bronchiis impacti copia, crudumque tuberculum in pulmonibus genitum: ideoque febris expers, hic affectus est, quia frigidus. Quem interdum sequitur catarrhus præ suffocans: nempe quum ad pulmonum infarctus subita multaque inciderit fluxio, ab humidiori cælo solevæ, aut crapulæ genita: ut non sit aliud, quam repentina inopinataque fluxio in partes respirationi dicatas, quæ grauib. suis symptomatis imminentis exitij metum incutit. Spirandi difficultas ex Celso si modica est, nec ex toto strangulat dyspnœa si vehemētior cum anhelitu sonoque asthma vocatur. Quum accessit id quoque, ne, nisi recta ceruice trahatur spiritus, orthopnœa. Postremum hoc genus ægrè spirandi est in catarrho suffocante verius quàm dyspnœa. Quanquã hoc ex Galeno symptoma est læsæ respirationis. Orthopnoicis, Asthmatis, pleuriticis & empyicis cõmune, ideoque ceteras à Celso positas difficultatis spirandi differentias in se continet, quomodo à nobis frequenter usurpatur. Cæterum in obstructione pulmonis, asthma & catarrho suffocante stertor quidem & sibilus eliditur, partim quia calore cordis & pulmonis, motuque frequenti siccus est redditus humor: partim quia pulmonum alis, quæ natura siccæ sunt, pertinaciter impingitur, quo fit ut vias spiritus arctas & co-

hibens

hibens orthopnœam inferat. Periculosissima mala sunt adeoq; interim acuta vt ægros promptè strangulent, ob vehementissimas accessiones quæ contingunt, cum multa destillatio repente in pulmones iamdiu infarctos atque coarctatos magno impetu irruit & sæpissimè iugulat.

Catarrhi suffocantis curatio.

Affectus hic rarus est, iis plerumque succedens, quibus infarcti plurima pituita pulmonis cavitates dyspnœam adferunt, iisque quibus cerebrum plenum & infirmum est, maximèque generoso vino madere & ingluuiei, inertiaeque se dedere solitis. Quibus idè celerimè secta vena remedium est: quia tùm non modò bronchia pulmonis pituita turgent, sed vicinæ venæ pariter obstruuntur, vt in hac Apoplexiæ specie, quæ Apoplexin appellari solet. Ergo properè venâ aperire, quod sæpè feliciter egimus, plenitudo vasorum suffocationis metus, quæ depletionem exigunt, suadent: minus quidem si dum vena secatur, pulsus imbecillior virium infirmitatem indicat: ampliùs verò, si pulsus tùm assurgit plethoricumque corpus est. Tum indendus clyster acrior, qui reuellat, admoueantur cucurbitæ cum scarificatu & multa flamma scapulis, lumbis & natis, admoueatur etiam vesicatorium scapulis. Ad incidentia quoque properandum quæ crassos humores findant, & sputis educant, è syrupis.

*Quibus
cur in ca
tarrho pr
suffocanti
vena se
canda.*

capite de catarrho descriptis, quib. aquam cin-
namomi, vitæque miscēbis, qui maximè te-
nuant, vel

rupus.

℞. Oxymellitis scyllitici ℥. j. syr. capillor. ve-
ner. ℥. ss. misceantur, capiat sæpè cum cochlea-
ri, vel

*qua cla-
ra.*

℞. Cinnamomi crassiusculè contriti ℥. ij. ma-
cerentur in lb. j. aque vitæ, per se in vase vitreo..
In alio vase vitreo per se & seorsim macerentur
sacchar. albiss. ℥. vj. in lb. ss. aquæ rosarum, stent
hæc omnia seorsim in infusione per duos vel
tres dies, agitando quolibet die pluries hæc duo
vasa: tandem simul misceantur materiæ in ipsis
contentæ, & per manicam transmittantur, co-
latura seruetur in vase vitreo benè obturato,
sumat cochlear vnum aut duo ieiuno stoma-
cho, vel

*leum sac-
chari.*

℞. Sacchari albi crassè tusi ℥. iiij. aquæ vitæ
℥. viij. aquam vitæ succende in scutella argen-
tea vel figulina vitrea: in quam saccharum in-
iice, continuè spatula agitando, donec flamma
cesset. Tum adde aquæ rosaceæ ℥. ij. vel aque
tussilaginis, vel hyssopi, enulæ campanæ, sca-
biosæ, aut tussilaginis. Ad oregmonem seu or-
thopnœam, seu sonitum pectoris cum difficul-
tate anhelandi & suffocatione.

*d oreg-
monem.*

ulep.

℞. Gummi ammoniaci in lachrym. ℥. j. oxy-
melitis scyllitici ℥. ss. syrupi capillor. ven. ℥. j. ss.
decocti pect. quantum satis fiat iulep, vel

*axungia
serpentis.*

℞. Axungia serpentis ℥. iiij. dissolue cum ius-
culo & sumatur.

*cataplas-
ma.*

℞. Cepam vnā albam, excuatur, implea-
tur

tur oleo chamæmelino & irino, coquantur sub cineribus, pistentur addendo farinae fœnugræci ℥.j. vnguenti dialtheæ ℥.j.ß. applicentur supra thoracem.

℥. Folior. hyssopi, origani, marrubij, pulegij, bethonic. scabios. cardui benedicti an. M.j. rad. iridis Florent. & enulæ campanæ incisor. an. ℥.ß. agarici ℥.x. zinziberis ℥.ij. coquantur in sufficienti quantitate aceti affusa tertia parte aque, & adde mellis purissimi quantum sufficit, coquantur ad iustam cōsistentiam & fiat oxymel, de quibus urgente necessitate cohlear vnum sensim deglutiatur, vel

℥. Aquarum melissæ & tussilaginis ana ℔.ß. Infunde per noctem super cineres calidos, rad. enulæ campanæ & iridis Florentiæ an. ℥.j. cinnamomi ℥.iiij. Factæ expressioni, & bis, térque colatæ, adde syrupi ardentis, seu olei sacchari ℥.iiij. fiat clareta insolanda, si seruanda. Facultas habet eximias ad orthopnœam, & expectorationem. Incidit enim, coquit, attenuat & spiritum mouet. Mirificè etiam confert vsus diabutyri quotidie ad semunciæ pondus accepti, videlicet summo mane ante prandium, & hora somni, cuius apparatus eiusmodi est

℥. Amygdalarum amararum, nucleorum pinguium, caricarum pinguium, dactylor. maturorum, bassular. purgat. an. ℥.ij. butyri recentis ex aqua fontis pluries eloti ℥.iiij. succi liquiritiæ & tragacanth. an. ℥.ß. seminis vrticæ, hyssopi, iridis, thymi, satureiæ, prassij, pulegij siccor. ana ℥.ß. cinnamomi, zinziber. pyrethri an. ℥.ij. garyo-

Oxymel.

Aqua clareta.

Diabutyrum.

phillor. piperis, galangæ, anisi, carui, cardamomi an. ʒ. ʒ. ligni aloës, nucis moschatæ an. ʒ. ʒ. iij. mulsæ lb. iij. fiat elegma. Ita autē medicamentum composito, dactylos, caricæ, ac passulæ prius terito, atque in mulsæ per diem macerato, tum lēto igni aliquantisper coquito ac per torcular vniuersum liquorem exprimito, cuius adiecto butyrum electum, atque iterum prædicta aliquantulum coquito, demum percolata Colaturæ adiecto grana pini & amygdalæ prius contusas atque omnia simul diutiùs in mortario citra intermissionem ducito, addendo paulatim prædictos pulueres tenuissimos atque tandem miscendo ʒ. iij. pulmonis vulpini diligentissimè confusi, & electuarium conficito eaque dictum est exhibendum, vel electuarium

Magistrale ex sulphure

*Magistrale
ex sulphure*

℞. Sulphur. viui contriti ʒ. vj. infusi in aqua tussilaginis per diem & noctem tum ex eadem optimè abluti sacchari cadi lb. j. aquæ tussilag. vel hyssopi, aut capillor. veneris quod satis est, ad elegma conficiendum per moderatam coctionem, cuius exhibent manè & serò semunciam antè prandium, ac cœnam: ex quo vt ne immodica fiat pulmonis, seu pituitæ in eo redundantis exsiccatio, post eiusmodi medicamentum exhibent scyathum aquæ hyssopi, hordei, vel tussilaginis, permixtæ cum syrupo de hyssopo, de liquiritia, de prassio, de iuiubis, vel violat. vel

Conseruæ

℞. Conseruæ capillor. vener. ʒ. j. puluer. millepedum (vulgò Cloportes) (vstorum ʒ. iij. conseruæ

seruæ enulæ campanæ & iridis an. ʒ. ʒ. diaireos
simpl. ʒ. iij. cum syr. capillor. vener. fiat opiata,
de qua capiat ad quantitatem nucis inglandis
manè ante pastus, superbibendo parum aquæ
scabiosæ, vel capill. vener. In obstructione con-
tumaci Galenus laudat diasulphur quod con-
ficit ex sulphuris, piperis & sinapi æquis parti-
bus, vt frigida & crassæ pituitæ eorum calore
eliquescat, datur ex ouo sorbilia ʒ. j. ad ʒ. j. aut
terebinthina permiscetur.

℥. Pul. prædicti ʒ. ij. vel ʒ. j. terebinthinæ ʒ. Lohor.
ij. fiat bolus. Terebinthina ad omnes obstru-
ctiones est singularis. Arabes exhibent solum
sulphur cum vitello oui, chymici flores, vel sal
sulphuris, alij dāt oleum saluiæ, rosmarini, thy-
mi cum aqua saluiæ, vel cum iusculo. In catar- *In catar-*
rhis suffocatiuis & epilepticis paroxysmis pue- *rho suffo-*
rorum ad sperma cati, magnitudine pisi, in la- *catus in-*
cte nutricis dissoluti, inque os infantis instillati *fant.*
tanquam ad sacram anchoram confugiendum
est, vtiliter etiam exhibent scrup. dimidium e-
lect. diamoschi, vel diambre, vel plures arcotic.
vel theriac. veter. & probat. Admoueatur cau-
terium potétiale occipiti seu nuchæ inter pri-
mam & secundam vertebam, decisa scarrha
teneat vlcus longo tempore apertum. Si mate-
teria est crassa & viscida.

℥. Aquæ infusionis lauand. ʒ. j. ʒ. lilior. con-
ual. ʒ. j. castorei ʒ. ʒ. aquæ cinnamomi ʒ. j. ca-
piat è cochleari, vtatur suffitu de carabe ad ex-
citandum & reuocandum calorem natium, &
inunge aures & tempora oleo de nucis moscha-

ta, vel saluæ, rosmarini, vel sampfuci, aut laurini, & iniiciatur clyster.

lyster.

℞. Quatuor remollitiuar. origani, calamenti, maioranæ, saluæ, rutæ, quæ arthetic. herbæ paradys. hyssopi an. M. j. seminis anisi, fœniculi & agarici an. ℥ ij. florum chamomillæ, meliloti, anthos, stœch. centaurij minor. ana p. j. fiat decoctio. In lb. j. colat. dissol. hyeræ seu logodij & benedict. laxat. an. ℥. j. salis ℥. j. olei chamem. aneth. rutæ an. ℥. j. fiat clyster.

lep.

℞. Syrupi de hyssopo ℥ vj. de stœch. comp. ℥. j. β. oxymelit. scyllit. ℥. j. simpl. ℥. β. aquæ infusio. lauandulæ ℥. j. hyssopi ℥. β. fiat iulep, capiat ex cochleari calidè

lectuar.

℞. Conf. flor. salu. anthos, bethonic. an. ℥ vj. lohot sani & experti, & lohot de scylla an. ℥. β. mythrid. opt. ℥. j. spec. diaprassij, dianthos, pleurisarc. an. ℥. j. diacastorei ℥. β. syrupi de hyss. q. s. fiat elect. capiat ad quantitatem auellane.

*rochisci
abling.*

Si catarrhus est subtilis & tenuis ℞. Boli arm. præp. gummi Arabici & tragac. an. ℥. ij. semin. pap. albi ℥. j. nucis moschatæ tostæ ℥. β. sacchari penidi; ℥. j. candi ℥. β. cum muscill. semin. cydonior. ex aqua rosar. fiant orbiculi parui, teneat j. in ore hora decubitus, vel capiat cochl. j. diacodij, vel pilul. de cynagloss. ℥. j.

pulvis.

*Inunctio
rect.*

℞. Coriand. præp. ℥ v. coralli rub. rosar. rubr. ℥. j. margarit. ℥. j. sacch. ℥. vj. fiat pulu. capiat cochlear. j. vngatur pectus oleo amygd. dulc. ℥. j. β. pingued. gallin. ℥. j. pulu. croci ℥. j. Sanguis verò de consilio Medicorum statim mittendus præmisso clystere acriori, frictiones in scapulis,

*Missio
sang.*

collo,

collo, brachij, cruribus, item ligaturę fortes faciendę. Vesicatorium apponendum supra commissuram coronalem, lohot de scylla cum oxymelite & ammoniaco dandum, ad incidendum, si materia sit crassa, vel si tenuis ad pilulas de cynaglossa, tamen ne vnum scrupulum in dosi excedamus perueniendum, vt dictum est. Nam qui frequenter defluxionibus laborat in catarhum suffocantem interdum incidere solent, qui non minus periculosus est, quàm apoplexia. Si corpus est valdè plethoricum, sine sensu & motu, & tamen viribus satis validis, purgandum est corpus aqua benedicta Rulandi cuius hæc est descriptio.

℞. Croci metallorum ʒ. j. aquę cardui benedicti lb. ij. vel iij. cinnamomi ʒ. ss. macerentur omnia per biduum, aut triduum, deinde colentur & aqua seruetur: cuius dosis ʒ. j. ss. vel ʒ. ij. detur mane horis quatuor, aut quinque ante prandium. Croci metallorum hæc est vera & magis accepta descriptio.

℞. Stybij & salis nitri electi pulu. an. partes æquales misce, repone in conum fusorium, vel ollam fictilem ferendę ignis violentiæ aptam, dein huic materiæ immitte prunam ardētem, incendetur materia statim, & ferè in momento desinet comburi: postea conum vel ollam simul cum materia in mortario tere, & tritis, & in alio vase terreo amplo repositis superaffunde aquę fontis quantitate sufficienti, stent simul donec aqua colore subcroceo tingatur, separa hanc aquam per inclinationē & serua, nõquā aquam

prædictæ materiæ reaffunde, separa, & serua vñ
suprà. Sic continuando donec amplius non tin-
gatur vel saltem parum: tunc omnibus deple-
tionibus, vt dictum est, seruatis, & in vase terreo
repositis iniice aceti destillati quātum satis, an-
timonij tinctura præcipitabitur & fundum pe-
tēt, quod factum dignosces si aqua clara & lim-
pida appareat, hanc aquam separa per inclina-
tionem, aut filtrationē, materiam in fundo exi-
stentem collige & repone in vasculum terreum
vitreatum, exsiccetur igne lento super cineres
calidos, pulueretur, & hoc est quod vocant cro-
cum metallorum, vel

la. ℞. Massæ pilularum coccearum ℥. j. ss. dissol-
uatur cum aqua saluiæ & fiat potio, sumatur
statim, vel

io pur- ℞. Hieræ picræ Galeni ℥. j. aquæ saluiæ, vel
s. hyssopi, vel bethonicæ ℥. iij. fiat potio, vel

io. ℞. Massæ pilularum coccearum minor. ℥. ij.
aquæ hyssopi & saluiæ an. ℥. ij. vel aquæ sam-
plici ℥. iij. fiat potio.

Cautio in catarrhorum cura utilis.

utio. **I**N catarrhi descensu, qui vehementem tussim
plerumque excitat, in initio vehementer ir-
ritantia adhibere notum est. Verum illud etiam
diligenter aduertendum esse, à me obseruatum
est, ne noctu aut vesperi tempore decubitus ir-
ritantia & sputum vehementer mouentia, su-
mantur. Id enim si fit, tum commotione mate-
riæ somnus impeditur, & sæpè periculum suf-
foca-

foeationis excitatur, dum tussiendo conatu vehementi mota materia repente inferius præcipitatur. Quare, vt & somnus promoueatur, & catarrhi materia per quietem coquatur, ac incrassetur, & vires capitis magis firmentur, proderit decubitus tempore, vel saccharum rosaceum, vel conseruam de rosis siccis, manus christi cum perlis, vel aliud quiddam in ore continere, quod humores incrasset, & ab omnibus irritantibus tussim abstinere. Si tamen maiori somni tempore peracto, sputum facile efficiendis opus est, adhibeantur moderatiora, ne nimis commota materia defluens, molestiam euidentiore concitet, & catarrhorum delapsus augeatur.

Regule salutes ad præcautionem catarrhi.

NVllum est tam efficax remedium in medicina, quod solitum auxilium afferre queat, si ei victus ratio vel resistat, vel non adiuuet. Gal. lib. de Theriac. ad Pamphilianum.

Sanitatis studium est non satiari cibis, & impigrum esse ad laborem.

Mensæ ne sint æquales, sed cœna semper leuior.

Inter vnā & alteram mensam nullus cibus aut potus ingeratur.

Potus quantitas non superet alimenta sicca.

Molles cibi ac liquidi semper durioribus præmittendi.

In eadem mensa ciborum varietas vitanda.

Cum licet per pedes semel quotidie corpus exercitatio incalescat, nam exercitium debet semper antecedere cibum.

Vitandi animi affectus, & curę prudentiæ fræno moderandæ.

Somnus octo horas non excedat, nec septem breuior.

Somnus diurnus omnino fugiatur.

Siquid nimia mensa est peccatum, sequentis mensę parsimonia corrigatur.

• Semel in septimana vna mēsa omittatur, cum scilicet natura minüs cibis videbitur indigere.

Cibus non deglutiatur, quin ore probè masticaretur.

Nullus sumatur cibus, nisi priore concocto, ad quod octę horę in imbecilli stomacho requiruntur.

Ea sit cibi & potus mensura, quam vsus docet commodè ac sine labore conficere posse.

Motus, cibus, potus, venus, omnia mediocria.

Animaduertendum est aërem, cibum, potum, corporis motum, vestes leuiiores, aut grauiiores, ac reliqua omnia, à quibus scilicet lędatur, aut iunetur, vt illa fugiat, hæc verò sequatur.

Alius quotidie sit mollis, aut natura, aut arte.

Extremè calida in cibo, potu, ac aëre vitentur, itidem frigida.

A cibo statim, ac pleno ventriculo legere, scribere, ac grauioribus cogitationibus operam dare perniciosum est.

Violentus motus à cibo statim omnino fugiendus.

Potus

Potus ne sumatur, priusquam bona cibi portio sit ingesta.

Cibus nouus ne vnquam sumatur, nisi priore probè concocto.

Mane erecto corpore, membra omnia fortiter extendantur.

Panis sit optimus, ac mollis, cum pauco sale mixtus.

Vinum sit rubrum, aut flauum, benè maturum, mediocriter potens, minimè vaporosum, sed potiùs aligophorum & aquosum.

Ex oleribus endiuiā, buglossa, borrago, menta, sceniculum, hyssopum, thymum, sampsuc. expetantur, reliqua vitentur.

Fructus molles (nisi probè maturi, ac dulces, & parcè, ac initio mensæ cum pane) ne assumentur.

Fructus duriores, qui diu durant seu seruātur, vt amygdalæ, pinæ, pistachia, passulæ, oliuæ, cappares, caricæ, poma apia, pyra, cydonia, & alia odorata in fine mensæ adhibeantur cum saccharo coct.

Caseus, ac lacticia omnia vitanda.

Piscium rarus sit vsus, soli friabiles admittantur adhibito vino, atque nuce moschata, & garyophillis.

Aromata omnino vitentur nisi temperata & cum aliis mixta.

Oua recentia optima sorbilia, tremula suffocata.

Caro veruecina, vitulina, columbina, perdic. & auium montanarum in quotidiano sint vsu.

Sed caro aquaticarum auium omnium fugiatur, vt anatis, anseris, bouis & similia.

Caro sit potius totta quàm elixa, non vsta, sed probè cocta.

Viscera & extremæ, ac neruose partes animalium vitandæ.

Legumina omnia, bulbi, fûgi, ac radices esculentæ, quod ægrè coquantur, crassi succi sint, ac flatulenta, prorsus fugienda. Salsamenta quoq. tam carnes quàm pisces ne attingatur quidem, quod nimium calfaciunt, ac prauis sint succi.

Conchylia, ostrea, ac testacea omnia fugienda, quia lentum ac crassum sanguinem gignunt.

Pathemata animi fugienda sunt, quia omnes morbi ex animo nascuntur.

Pinguedo vitanda est, quia ventriculum relaxat.

i. Aphorismi ad curationem catarrhi. Si catarrhi materia sit calida à calore liquante destillans, aut frigida à frigore comprimente delabens, materia & causa eadem remedia requirunt. Si verò materia sit frigida & causa calida, aut contrà, materia & causa, remedia contraria postulant. In hoc igitur pugnantium indicationum complexu, vrgentiorum maior est habenda ratio, altero interim non neglecto.

ii. In catarrhi curatione tres proponuntur scopi, primus vt eius scaturigo arceatur, secundus vt fons exhauriatur, tertius vt concitatio sistatur fluxio. Ad arcendam catarrhi scaturiginem instituenda victus ratio quæ materiam augeri prohibeat, ad eius fontem exhauriendum, materia

teria aptè preparata vacuanda, auertenda, deriuanda, discutienda: ad cōcitatiorem fluxionem sistendam, vię per quas materia defluit laxiores adstringendæ, vt eius intercipiatur cursus, partes imbecilliores, corroborandæ, ac intemperies omnino corrigenda.

Si catarrhus tanta copia tantoque impetu III. confestim irruat, vt inde manifestum vitę periculum impēdeat, vel si destillatio tenuis, acris, fauces erodens & exulcerans recta in pulmones illabatur, materia protinus nec cocta nec vllō medicamine præparata, venę sectione, purgatione, clysteribus acriusculis euacuanda, auertenda, mox adstringentibus sistenda fluxio. Alioqui fluxio non est in cerebrum partem nobilem retrudenda & repellenda. Adde quòd adstringentia sputi educationem remorentur.

Sanguis in catarrho mittendus si plethora ad IIII. sit: si catarrhus ab hepate calidiore, ac sanguine feruidiore seu fonte oriatur: si in partem cuius officio vita carere nequit, vt pulmonē prolabatur: ac si febris coniuncta sit. Alioqui phlebotomia nequaquam molienda est, quòd cerebrum partem exanguem & frigidam frigidiorē reddat, & quòd humor à cerebro per asperam arteriam non per venas in pulmones destillet.

In curando catarrho leuiora cathartica initio V. sunt eligenda, ne materia quæ fluit, magis exagitetur.

Errhynorum & ptarmicorum seu sternuta- VI. tor. vsus nequaquam tutus est antequam cocta

vacuatáque cathartícis materia fuerit, quòd ambo catarrhi materiam exagitent, & motu ipso coqui prohibeant.

Sistendo catarrho calido frigida, frigido verò calida adstringentia magis conueniunt.

In curatione catarrhi scopi quatuor Medico proponuntur, secundũ Duretum. Primò vt materiæ generatio prohibeatur. Secundò vt fons eius exhauriatur: Tercio vt sistati catarrhi impetus deriuetur, reuellatur, vel omnino sistatur. Quartò vt symptomata ex catarrhi prolapsu excitata corrigantur. In eadem curatione non est minor habenda ratio causæ efficientis, quàm materiæ aut partis suscipientis. Nam sæpè in materia catarrhi calida vtimur etiam calefacientibus ratione tempestatis aquiloniæ, quæ per expressionem catarrhum efficit. Notandum est autem in omnibus morbis eos errare grauiter, qui benè cœnati, media nocte hordeatum assunt, cum absque cœna eo solo vti debeant. Est enim hoc impatiens omnis confortis, id est, omnium ciborum omnisque potionis. Nulli dubium esse debet modum curandi catarrhum admodum difficilem esse, cum causa & affectus oppositas exigant intentiones curatiuas. Neque sanè illius curatio iunioris medici est opus, sed docti & experti. Aduertant igitur ægrotantes, vel eorum assidentes, ne in medicis eligendis, is cantetur versus,

Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

Candidus imperti meliora, vel vtere nostris:

Carpere vel noli nostra, vel ede tua.

F I N I S.

ANDREÆ LAVRENTI

ARCHIATRI REGII ET CA
CELLARII IN CELEBERRIMA VNIVERS
tate Medicinæ Monspelliensi Tractatus excellent
simus de Catarrho è Gallico sermone in Latinu
conuersus.

PER IOANNEM VIGIERIVM

Doctorem Medicum Casseronensem.

T

Cocur

Si enim

tempe

cocur

tibus

modu

renda

moda

Sub

esse no

meren

posse

la, no

lique

nobili

ta sym

parte c

giam

pedia

infig

turba

quod

piz cla

refrige

gante

*Cerebrum esse frigidi & humidi sedem, proinde
Catarrhorum originem.*

CAPV T I.

Primo iure magnum illud Græcię oraculum Hippocrates plurimis in locis, cerebrum veram frigidi & humidi sedem indigitat. Si enim eius medullarem substantiam frigidum temperamentum, teretem formam & cauam, cucurbitulę instar, Situm altũ de reliquis partibus inferis elatos vapores excipientem spectemus, haud dubiẽ ea omnia gignenda, & continenda magnorum humorum copię accommodata comperiemus.

Substantiam cerebri mollem & medullarem esse necesse erat, quo facilius imagines imprimarentur, & inde orituri nerui facilius flecti possent. Verum dissimilis est ea ossium medulla, neque tamen cranio alimento est, nec igne liquefcit, nec consumi potest, eius origo multo nobilior est: Quippe quę cum reliquis partibus ex syncerissima & purissima seminum duorum parte efformetur, temperamentum cerebri frigidum est quo spiritus animales temperet impediátque ne dissipentur: neve nobilis pars tot insignibus actionibus intẽta arderet, rationem turbaret & facultatem motricem præcipitaret, quod Phreneticis accidit. Sæpẽ miratus sum, præclarum Philosophum Aristotelem cerebrũ refrigerandi cordis officio tantummodò alligantem, nec alij vsui destinantem. Si per tẽpus
&

& locum errorem eius arguere mihi liceret, talum potius quàm cerebrum cordis calorem temperare demonstrarem. Sed ne diuagemur lectorem dimitemus ad Galenum cuius octauum librum de .*si* partium consulat, propositum persequemur, monebimúsque cerebrum cum sit substantia mollis, temperamentique frigidi & humidi (si cum cæteris corporis partibus conferatur) multa excrementa gignere. Quandoquidem enim sanguine frigido, & crudo alatur, multum superesse & magnam superfluum excrementorum copiam congeri necesse est, adeo ut ex se & natura sua ad gignendas & continendas aquas dispositum sit: non paucas etiam per accidens propter formam & situm gignit, forma teres & caua cucurbitulæ instar undique ex toto corpore vapores haurit, situs eius altus recipiendis speciebus idoneus, ita ut vapores illi calidi ad partem frigidiorē delati condensentur & in aquam conuertantur. Quemadmodum ea feruentibus hypochondriis natos vapores ubi cutem attigerunt frigidiorē densari, & in sudorem cedere cernimus, vel quemadmodum à calore solis elati vapores in mediam aëris regionem congelantur prius & deinde in pluuiam, grandinem, & niuem facessunt: vides igitur ut cerebrū ex se, & per accidens gignendis excrementis sit idoneum, ideoque iure optimo in omnibus animalibus nuncupetur frigidi & humidi sedes, potissimūque in homine: quoniam pro variis & multis functionibus animalibus amplior

pliori est quàm reliqua animalia cerebro.

Hec autem excrementa si Hippocrati & Galeno credamus duorum generum sunt alia crassa, alia subtilia. Subtilia sæpe per insensibilem transpirationem exhalantur & crassa per canales expurgantur.

Ambobus ita consuluit natura, vt mirandam cuique suam industriam proponat, nã vt subtilia vaporent, cranium perforauit, suturas has contextuit quæ in corpore veluti canini aut spiraculi cuiusdam vices gerunt, excernendis verò crassioribus canales duos, & ductus per quos facile euacuentur aquæ destinauit, horum alter ad nasum, alter ad palatum vergit. Per hunc potissimum expurgatur cerebrum quem ex ventriculo cerebri orientem videas latum initio & sensim se comprimentem, tandem infundibuli instar angusto exitu in palato desinentem. Inde datum ab anatomicis infundibuli nomen, per canalem hunc serosi superiorum ventriculorum humores expurgantur in glandem pituitariam nuncupatam, humores illos veluti spongia imbibentem, per varia deinde foramina, quæ à latere ossis sphenoidis, sicut & palatum versus tendentia leniter deprimet. Alter canalis ad nasum prorepit: duo sunt cerebri processus, mammarum præ se speciem ferentes, ideoque processus mamillares vocati præcipuus eorum vsus est odores ad cerebrum deferre, verum quando superflua est excrementorū copia, natura iis abutitur, & per has duas papophyses serosos humores, qui per os ethmoidis

des transeunt, expurgat. Hos duos meatus, nasum & palatum intelligo, natura ad purgandum cerebrum fabricauit.

Alij sunt extraordinarij, quos Hippocr. designauit lib. de glandibus, vt oculi, auresque, medulla dorsalis, vena, nerui, sed tunc tantum huic vsui inferuiunt cum naturalis œconomia cerebri peruertitur.

*Quid denotet vox hæc catarrhus, quisnam sit affectus,
& in quo consistat eius essentia.*

CAP. II.

Cerebrum quandiu malè non afficitur excrementa naturalia tantùm gignit quotidie per meatus destinatos à natura ea expulsa: verum vbi intemperie aliqua tentatur multa congeruntur, quæ vel suo pondere (forma elementari) inferius ingruent, aut in partem aliquam expellentur virtute cerebri expultrice, copia vel malignitate lacesciti. Hic humorum defluxus quoquo fiat modò catarrhus Græcis nūcupatur. Haud ignoro angustiores esse huius vocis significationem: & quemadmodum optimè à Galeno 3. de causis symptomatum obseruatum fuit catarrhum propriè humoris in os defluxum denotare, verum communi eius significatione vtar vt quemlibet à cerebro humoris descensum in aliam partem catarrhi nomine declararem.

Catarrhus si credatur Galeno symptoma est

(tertij)

tertij generis vitium in excrementis. Huic symptomati præcessit semper aliud, actio videlicet læsa, quæ hoc loco coctio est, non digerente enim vt par est alimentum cerebro nimia producit excrementi copia, cum verò coctio læsa sit, symptoma immediatè ab aliquo pendet morbo. Dyscrasia scilicet, vt arbitror, plerumque frigida, & humida, sicca etiam fateor, aliquando per accidens cohibente veluti vapores ne exhalentur, calida quoque humores liquantes, & vapores attrahente, rarius tamen hoc accidit. Pars igitur affecta in catarrhis cerebrum est. Morbus intemperies immediatè coctionem prædens, vnde nascitur vitium excrementi. Vt autem clarius innotescat catarrhi natura, philosophicè eum definiamus. Catarrhus motus est humorum ab vno loco in alium quem phisici localem vocant, in quo motu Aristot. quinque requirit, mobile, mouens, & tres terminos quo incipit motus, qua fit motus, & vbi desinit: In defluxionibus humor, qualibet sit affectus qualitate, siue calore, siue frigore, dulcedine, acore, salsedine, tenuitate, crassitie, seu simplex mixtusve sit, est id quod mouetur. Mouens verò duplex internum & externum. Illud iterum duplex forma videlicet humoris, & anima siue facultas expultrix. Humor si naturam & formam elementarem sequatur, semper descendit, grauis enim est. Fit autem plerumque, vt humor, cessante regimine animæ (quando facultas retentrix penitus labefacta est) ex seipso decidat nullo mouente alio sui auctore præter-

quam forma sua & grauitate. Sic videmus ple-
rosque obeuntium catarrho suffocari, flacces-
cente veluti & penitus debilitato cerebro. Al-
terum internum principium, humores mouens
est anima: omnibus enim partibus quas vita
donauit etiam virtutem expultricem naturae
indidit, qua sibi nocitura secernant. Stimula-
tum igitur cerebrum vel prae grauantē humo-
rum copia vel pungenti qualitate, eam à se quā
longissimè potest, obnixè expellit. Mouens ex-
ternum est quicquid foris promit, laxat, aut
quatiat cerebrum: aër frigidus humores expri-
mit, calidus & balnea laxant & liquefaciunt
humores, ictus, casus, violentiq. affectus animae
humorem cerebro inclusum, quatiunt, agitant-
que. Dato iam mouente humores, inquiramus
tres illos terminos. Primus à quo moueri hu-
mor incipit, cerebri est, tum interna, tum exter-
na pars. Humor saepissimè in ventriculis reten-
tus totāque conspergete substantiam inde
moueri incipit alias extra cerebrum membra-
nam intra & os inclusus defluxiones externas
excitat. Loci verò per quos fluit humor qui se-
cundus est terminus, sunt meatus ordinarij &
extraordinarij cerebri. Illi iterum sunt nasus &
palatum. Hi verò oculi, aures, nerui, medullae,
venae, arteriae, neditulliūque, os & membra-
nas interiacens, vel spatia musculorum.

Terminus in quo desinit motus, quaelibet est
Pars corporis modò inferior sit, capitique sub-
iecta, & debilis: nunquam enim defluxio per
ascensum fiet. Atque haec est definitio catarrhi

fused

DE CATARRH. DIFFERENTIIS. 193
fusè satis explicata persequamur eius differen-
tias.

De Catarrhorum differentiis.

CAP. III.

PRæcipuæ catarrhorum differentiæ à maté-
ria fluente desumuntur à partibus vel mit-
tentibus, vel recipientibus, à symptomatis eos
comitantibus, & à generationis modo omnium
catarrhorum materia humor est, humorem di-
co quicquid actu liquidum est, & in corpore
fluitat, in quo multa observanda occurrunt,
substantia, temperamentum, qualitas, sapor, &
mixtio, de quibus omnibus aliquot catarrhi
differentias colligemus. Substantia aut consi-
stentia humoris (placet hoc Medicis vocabu-
lum) est, vel tenuis, vel subtilis, vel crassa, &
densa vel mediocris. Inde catarrhi subtiles, &
acuti nonnulli, alij verò crassiores. Humoris
temperies calida, vel frigida, proinde catarrhi
frigidi, vel calidi: quorum illi frequentius acci-
dunt, frigidaque & humida cerebri intempe-
rie producuntur: frigida intemperies faculta-
tem concoctricem debilitat, adeò ut nimia in-
de excrementorum copia coaceruetur, impar-
que sit cerebrum digerendis alimèti reliquiis.
Cerebrum humida dyscrasia languescit reten-
trix facultas, nec humorum vtilium etiam flu-
xum cohibet. Multis dignoscitur hic catarrhus
indiciis, humor nullomodo mordax est, cere-

brum verò torpidum, oculi turbidi, auditus obtusus, nares occlusæ, omnes denique sensus hebetes, vultus pallidus, corpus præ inertia & gravitate flaccescit. Siquidem brachiorum & crurium vires per musculos, & nervos vigent. Hic autem molliuntur nerui & veluti relaxantur, quoniam cerebrum commune eorum principium, aquarum eluie quasi inundatur. Medicus vt cautius rem agat, temperiem, ætatem, situm loci, tempestatem, & viuendi rationem expendat. Num temperamento sit frigidus, loca frigida, aquatica, & palustria incolat, brumali tempestate. Num fructibus vt plurimum vescatur, cibis que humidis & frigidis, vitamque desidem & inertem agat: tunc enim nihil dubij superest, quin catarrhus sit frigidus.

Sunt etiam nostro iudicio catarrhi calidi reclamantibus licet multis Medicis, non modicæ eruditionis, sed præponderat Hippocratis auctoritas vsu & experientia confirmata. Ille anginae meminit, æstiuæ, à catarrho subtili, acri & calido ortæ, flauum etiam & biliosum per nares fluere humorem omnia corrodentem cernimus, sæpè à bile in cerebro gignitur, & per aures expurgatur. Antiqui optimè tria in cerebro gigni excrementa animaduertunt, pituitosa, melancholica, & biliosa. Pituitosa per nasum, melancholica per oculos, biliosa per aures foras protruduntur. Videmus etiam quidquid ab auribus detergitur flauum & amarissimum esse. Constat igitur calidos esse

esse defluxus, qui eiusmodi sunt vel generatione, veluti si è bile gignuntur, vel corruptione veluti putrescente pituita, & acrimoniam falsedinemve contrahente catarrhos hos dignoscas facile. Si enim per palatum & os fluat humor amarore & acredine pungit, quicquid attingit, incendit, & rodit, vultus ardore rubescit, frons calet febrisque eius assidua comes, his adde temperiem calidam & biliosam, aëris constitutionem calidam, iuendi rationem, & cætera omnia, quæ ad calefaciendos humores & gignendos apta sunt, in humore præter substantiam & temperamentum etiam qualitatem, id est mores observamus. Sunt enim humores quibus inest aliquid occultæ malignitatis: sunt alij mitiores: sunt & cocti & crudi: Inde catarrhorum differentiam aliam desumimus: sunt quoque rebelles & maligni, quemadmodum qui luem veneream comitantur, aut qui morbi eius reliquiis inhærent communibus remediis non cedunt, alexipharmacis, expurgandi nonnulli mitiores facile & sola purgatione curantur. Crudi nonnulli, alij cocti: num crudus sit noscere est. Si clarus, tenuis, inæqualis, viridis, flauus, amarus aut mordax: contra si æqualis & ubique similis parumque spissus coctus est.

A vapore hoc discrimen defluxionum nascitur, quod aliæ sint salæ, aliæ acidæ, aliæ dulces & insipidæ: salæ semper periculosissimæ sunt. Si enim in primos pulmones irrepant, vlcus, Si in intestina, dysenteriam efficiunt: à mixtione

verò humorum hæ differentia exurgunt: Quod nonnullæ à simplici humore fiant defluxiones, aliæ à mixtione multorum: atque ita accuratè excessa est à nobis prima differentia à materia desumpta.

Secunda à partibus desumitur: duplices autem partes considerandæ occurrunt, quæ scilicet mittunt & quæ recipiunt, quæ mittunt sunt vel externa vel interna pars cerebri. Hæc ut plurimum scatet excrementis propter temperiem frigidam & substantiam medullarem, illa etiam non rarò excrementorum intra pericranium & cranium, cutem & pericranium, contentorum humorum illuie madet, colligitque ingentem copiam aquarum è vaporibus, qui dum non perspirant condensantur, vel quia ex venis arteriisque exsudat serum aliquod.

A partibus igitur illis hoc catarrhorum discrimen enascitur, quod externi alij foris defluentes per continuas membranas, in omnes partes corporis externas, ad articulos usque, unde articularis morbus gignitur fluant. Alij sunt interni è cerebro in partes internas per varios ductus delati, qui si medullam spinalem petant, apoplexiam, paralysem, stuporem, tremorem gignent. Si oculos & aures, cæcitatem & surditatem. Si nasum, coryzam, si palatum, & asperam arteriam, rauedinem: si pulmones, asthma, tussim, ptisim, si stomachum, lienteriam, alui profluuium.

Tertia differentia ab accidentibus desumi-

tur,

tur, alij sunt catarrhi *πνιγώδεις* subito interimentes *συντόμως* ait Hippocrates *ἀπὸ λλυντες*, alij periculo vacant & leniter fluunt, necnon alij sine febre, alij adiuncta febre, alij item quos comitatur dolor, alij sine dolore.

Ultima, ab eorum generatione & causis efficientibus desumitur. Alij catarrhi idiopathici sunt, qui vitio peculiari cerebri, illaeso penitus reliquo corpore signuntur: Alij sympathici à prava partium aliarum diathesi, iecoris videlicet feruidi & stomachi frigidi. Hic enim cruditates plurimas suggerit, illud vapores multos emittit. Alij denique catarrhi epidemici, & sporadici, quorum priores à constitutione aëris oriuntur, qualis fuit la Coqueluche, huius anni, & quæ decimo ante anno per vniuersam Europam grassata erat. Sporadici à particulari corporum constitutione & ratione viuendi singulis propria oriuntur.

* *

De causis Catarrhi.

CAP. IIII.

CAusæ catarrhi vel externæ vel internæ, externæ à vitio aëris, & ratione viuendi gignuntur, aër nos afficit tribus modis, suis scilicet qualitatibus, substantia, & repentinis mutationibus, qui præcalidus est, aut præfrigidus, & nimium humidus gignendis catarrhis est idoneus. Calor enim vbi liquefacit humores in cerebro contentos fluxos reddit. Frigus comprimendo cerebrum defluxiones mouet, & veluti de pressa spongia, stillat vndique aqua, quæ erat imbuta, sic frigore exprimuntur è cerebro humores: Idem frigus catarrhorum causa esse potest, calorem intus abigendo & coërcendo. Plurimum etiam mouent catarrhos meridionales venti & boreales. Hi premendo, illi replendo cerebrum, & grauedines pariendo. Sæpè sol defluxiones mouet, si diutiùs in aprico immoreris repentina aëris mutatio & tempestatum, catarrhorum causis accensentur. Nisi etiam temperiem suam seruent tempestates anni catarrhis annus exuberabit. Si cum hac alteratione aut temperamenti alienatione vitium aliquod particulare insit, substantiæ aëris, corruptio videlicet occulta, gignetur catarrhus epidemicus & pestilens, viuendi quoque ratio, causis externis catarrhorum adscribitur

bitur : crapula & voracitas cerebrum replent : idcirco temulenti & helluones facile in catarrhos suffocantes incidunt : Nimia etiam ieiunia, tenuando humores catarrhos mouent. Adde quod inanis stomachus attractos vndique è vicinis partibus humores absorbeat, diuturnæ vigiliæ, assiduum studium, animi affectus violenti, hæc omnia, quia calorem natium dissoluunt, & cerebrum refrigerant, catarrhos producant. Otio etiam excrementorum congeries crescit, magnæ euacuationes, in primis frequentes phlebotomiæ & copiosæ mirum in modum effœtant corpus, & catarrhosum efficiunt. Somnus longior corpus tumidum, & humidum reddit, maximè meridianus, & sunt omnes causæ externæ, quæ catarrhos mouent & generant. Pergamus ad internas.

Causæ internæ, aut proximæ, aut remotæ sunt. Remotæ quæ & antecedentes, à nonnullis potiùs vocantur ad dyscrasiam cerebri, capitis, iecoris, stomachi, aliquando totius corporis referuntur. Intemperies frigida & humida, & calida cerebri catarrhos sæpissimè gignit. Frigida & humida per se calida per accidens frigida calorem natium infirmit : vnde alimenti apepsia & superfluatorum excrementorum copia, proinde excrementa multa retineri necesse est. Calida plus alimenti, quàm digerere & plus vaporum quàm resolvere potest attrahit. Sunt qui satis acutè obseruarint densitatem cerebri vaporum exhalationi obfi-

stentem defluxiones excitare. Praua capitis conformatio plurimum facit ad mouendos catarrhos. Qui enim angustas habent suturas, aut qui prorsus non habent, quales & multos nos vidimus, sæpè catarrhis affliguntur. Quoniam retenti vapores in aquam conuertuntur. Suturae potissimum factae sunt ut spiraculi & camini instar essent.

Intemperies inferiorum partium maximè iecoris & stomachi frequentissima est catarrhorum causa, si credamus Auicennae Arabum principi. E iecore enim feruido veluti è magno busto concenso plurimae exhalationes calidae prodeunt, quae cerebri frigida temperie condensatae in aquam conuertuntur. Addam etiam eos qui praecalido sunt iecore venas habere calidas, è quibus continuò exsurgunt vapores. Intemperies frigida stomachi cruditates multas gignens catarrhos gignere potest. Vniuersum enim corpus frigescit cum secunda digestio vitium primae non emendet. Conspirantibus autem omnibus causis, adedò ut cerebrum sit frigidum & humidum, iecur calidum, stomachus frigidus, nihil est dubij quin perpetua fiat in cerebro excrementorum generatio. Hoc voluerunt Arabes quando viscerum inaequali temperiei defluxionum originem assignarunt: atque haec sunt causae omnes remotae. Proximae non solum catarrhi, verum cuiuslibet alius defluxionis causae, sunt tres, pars mittens recipiēs & natura humoris. In parte mittente situm al-

tum,

tum & vires obseruamus, his instructa qualitatibus facile in inferiores partes sibi subiectas humores amandabit. Id optimè animaduertit Hippocrates libr. de vulneribus capitis, vbi ait inter omnes capitis partes frontem inflammationibus maximè obnoxiam, quia frons continetur, omnis autè fluxio fit à parte continente ad contentam. Frons autem continetur & situs & vasorum productionis ratione pars recipit humorem, vel quia subiacet, vel quia debilis est, vel quia eum trahit. Pars omnis subiaccens quicquid ea quæ illi dominatur excernit recipere potest, multò autem magis si etiam debilis.

Debilitantur partes vel suamet natura, vel per accidens raræ & spongiosæ, inualidæ sunt, veluti glandes omnes, videturque natura de industria eas huiusmodi creasse, vti excrementa superflua à partibus nobilibus exciperent. Hec ita eleganter ab Hippocr. in libr. de glandibus pertractata sunt vt nihil addi possit. Cutis etià debilis est vt interna omnia excrementa sorberet, ideòque vniuersum emūctorium vocatum fuit. Partes etiam debiles esse possunt per accidens. Ictu videlicet, lapsu, aut intemperie aliqua: vtut sint debiles recipiendis partium vicinarum excrementis idoneæ sunt. Postrema causa est quando pars humore attrahit. Arabes tres causas istius attractionis recensent, calorem, dolorem, & fugam vacui. Calor per se attrahit, quia rarefaciens partes vicinas humores attenuans,

meatus dilatans fluxum humoris excitat. Dolor nō propriè attrahit, quia est sensus affectio. Sensus autem patitur nec agit, & sensio omniss per receptionem fit, sed in locum dolore affectum confluunt humores, quia debilis est pars, & dolore etiam labefactatus calor natiuus non bene coquit humorem, proinde ibi hæret, qui afferunt humorem ad partem dolore afflictam defluere, propterea quod natura spiritus & sanguinem ei subuenturum mittat, falluntur meo iudicio, & naturæ iniuriam faciunt. Si enim partem spiritibus & sanguine egere sentiat, obseruabit etiam se sanguinem mittendo parti, plus damni quàm auxiliij ferre. Dolor igitur nō propriè attrahit vltima causa defluxionum humori accepta fertur. Si enim tenuis est substantiæ, calidæ temperiei, acris & pungentis qualitatis ad fluendum aptissimus.

Viuenti regimen generale defluxionibus conueniens.

C A P. V.

Eodem ordine quo alia duo, regimen hoc persequar. Res sex non naturales ita disponendæ sunt, vt non modò generationi catarrhorum obsint, sed etiam ad eos disponendos & consumendos prosint. Eligatur igitur aër qualitibus actiuis temperatus, passiuus verò siccus sit, non humidus: temperatum volo aërem calore & frigore, quia calidus humores liquat, frigi-

frigidus exprimit. Si igitur frigidior sit crebris ignibus ex iunipero, rore marino, lauro, quercu, ficu, confectis calefiat. Si præcalidus sit, herbis & floribus frigidis refrigeretur, vitandi venti meridionales, & boreales, quoniam hi premunt, illi opplent. Rarò solaribus radiis, aut nocturno frigori exponendum caput. Venti qui per angusta foramina insinuantur plurimum periculosi. Aëris inconstantia, vt observat Celsus, admodum mouet defluxiones, cum scilicet modò calidus, modò frigidus est. In omni defluxione desideratur aër siccus, ideòque probè ibi consultum erit: Si excelsa & à fluuiis diffita loca inhabites.

In cibis tria notanda veniunt, quantitas, qualitas, & ratio vtendi. Quod ad quantitatem attingit, repletio omnis infensa est, & infesta complexionibus catarrhalibus: nunquam se ad satietatem ingurgitandam potius vno die singularum hebdomadam à cibo abstinendū. Quod ad qualitatem, morbo vel causæ contraria sit: catarrhorum causa humor superfluous est. Adhibenda igitur alimenta desiccantia, respuantur omnino cibi vaporosi, crassi, flatuosi, excrementis pleni, crudi, & ἀπερτοι, in ratione vtendi his cibis, hæc occurrunt obseruanda, nunquam ingeratur cibus in stomachum, quin prior planè coctus fuerit: cibo vniusmodi modo bono contentus esto, nam varietas cruditarum prouentum gignit quæ immixtæ sanguini venas ineunt, & materiàm cerebro sugge-

runt. Largius sit prandium quàm cœna. Somnus enim qui cœnam sequitur magnam ad cerebrum euehit fuliginum copiam, quæ in aqua conuertuntur.

Panis ex bono tritico multum cocto conficiatur, nec omnino furfure expurgetur, & cui salis etiam modicum immisceatur. Nunquam calido pane vescendum, sub pastus finem bifcocti vsus aniso & fœniculo conspersi proderit, assæ carnes, quàm elixæ utiliores. In primis quæ non multò humore madent. Caponum, columborum, perdicum, lepusculorum, hædorum, ceruorum, coturnicam, fasanorum, & reliquarum auium montanarum vsus approbamus, quæ si saluia & hyssopo configantur magis conducent. Cauetibi ab vsu auium fluuiatilium, porcorum, agnorum, ouium, vitulorumque iuscula etiam nocent. Pisces perniciosi, omne lactis & leguminum genus catarrhis inimicum.

Inter herbas commendant Arabes saluiam, hyssopum, mentam, serpillum, pimpinellam, rosmarinum. Aëtius non improbat brassicas, & porra, sed alliis & cepis, quia vaporosa sunt interdicit, & omnibus herbis frigidis humidis veluti lactuca, portulaca, oxalide.

Vetantur etiam omnes fructus qui humore superfluunt, veluti poma, pruna, melones, cucumeres, mora. Desiccantibus uti licet veluti pineis, auellanis, pistachiis, amygdalis, piris, malis cydoniis, ficibus, vuis passis, mespil-
lis,

lis, sorbis post pastum scilicet. Quod verò at-
tinet ad potum aqua frigida, omnisque potio
aquæ frigidae omni defluxioni aduersa, nisi ad-
modum calidæ, acri, & vbi febris adest, Aqua
hordacea, sacchari, & cinnamomi modico
consperfa, aut prifana, hydromele conferunt.
Si stomachus ab his potionibus abhorreat,
maturum vinum, & ἐλικοφρόν dulcedinis ex-
pers vinâ muscata, & medicata, generosâque
omnia repente caput impetunt & cerebrum
opplent.

Si cum primū mensæ accubueris; bibas;
moueabis & augebis catarrhum, sed nihil per-
niciōsius iis qui catarrhis obnoxij sunt, quā
potare, sub tempus quo cubituri sunt.

Nimius somnus, corpus torpidum reddit,
excrementa retinet intus. Sex horas aut se-
ptem dormire, satis, opertis interim pedibus
& capite. Nam vt obseruauit Aristoteles qui
frigido humidoque sunt cerebro, extremo-
rum membrorum frigore multum læduntur
paulum elato dormiendum capite, & in alte-
rutrum latus: nam si supinus dormias trun-
cus venæ cauæ incalescet, qui spinæ dorsi, in-
fidet & multos ad cerebrum protrudit vapo-
res. Cautè à somnis meridionalibus & sta-
tim postum insequentibus abstinenceatur, præ-
stat deambulatione, aut faceto aut iocoso ali-
quo sermone, animum relaxare, non statim et-
nam post pastum lectioni, scripturæ, aut pro-
funda meditationi incumbendum, ita enim

calorem natium, qui totus esse debet in digerendo cibo auocabis. Diurnæ vigilæ æquè obsunt ac nimius somnus, nam calorem natium resoluunt & cerebrum frigesciunt.

Mane surgendum & in triclinio deambulandum, tutiendum, & emungendæ nares, excrementis omnibus expurgandum corpus.

Vniuersalia exercitia à magno illo Medico Hippocrate commendantur, particularia proderunt, sicuti frictiones, sed si imbecillum sit caput & oppletum humoribus, ab infimis partibus incipiendum, & gradatim ad femora, ad dorsum: deinde ad brachium & collum progrediendum, fricandum caput postremum omnium, spongiis aut sacculis arte factis.

Quoniam verò caput origo defluxionum est: huic vni incumbes maximo studio ne vel grauioribus, vel leuioribus indumentis tegatur, verum non tam tibi à calore, quàm à frigore metuendum, nolim tamen illud nimis premas, ne fiat humorum attractio:

venter autem liber
esto.

Methodus

Methodus generalis defluxionibus curandis.

CAP. V I.

QVoniam in omni defluxione pars altera est mittens, altera recipiens, medicus vtriusque rationem habeat. Caput, origo & fons est omnium catarrhorum. Pars igitur industriæ nostræ collocanda in vacuando, desiccando & roborando capite. Adeo ut nihil noui gignere possit. Methodum defluxionibus frigidis & ab intemperie cerebri frigida & humida ortis, vtpote frequentioribus, congruentem struam, eaque erit aliarum regula.

Prima indicatio sese nobis prodens est, vacuandum esse hunc fontem, exhauriendumque & exsiccandum. Ideoque conferent euacuationes generales & particulares, illæ autem semper præcedant: Si verò corpus plethoricum sit, defluxio calida, febris adsit, iecur ferueat, venæ sectio multum prodest, quæ si omnia absint, respuenda, ut docent Medici Arabes cum catarrhum, ut catarrhum phlebotomia non agere, sed tantum quando symptomata eum comitantur asserunt. Veniemus à Clystere incipientes, qui totum corpus expurgauit, & de summo etiam cerebro attrahet.

℞. Decocti comm. clyst. cui addes maiora clyster.
ne,

nē, hyssop. sal. ana P. j. seminis anethi ʒ. iij. flō-
rum camamillæ, stœchad. rorismarini ana P. ʒ.
in cuius colatura dissol. bened. diaphœnic. mel-
lis antos. aut mercur. ana ʒ. j. olei anethi ʒ. ij. sa-
lis modicum, fiat clyster.

Postridie sumatur pilularum ʒ. j. coccearum
pro minoratiuo, vel hæc potio.

io pur- ʒ. Agariçi & rhabarb. ana ʒ. j. infundantur
ss. cum modico cinnamomi, aut garyophil. in a-
qua hyssop. aut mēthæ, expressione facta dissol.
diaphœnici, aut diachart. ʒ. ij. syrup. rosat. laxat.
ʒ. j. fiat potio.

Si humores sint frigidi, crassi & visceri hoc a-
pozemate præparentur.

apozema ʒ. Radicum acori, cyperi, galangæ, ana ʒ. ʒ.
prapa- foliorum bethonic. hyssopi, maiora. sal. meliss.
ndum agrimon. ana P. j. seminum anisi, & fœniculi,
morem ana ʒ. iij. florum rosmarini, stœchad. & bethon.
iscidum coquantur omnia vsque ad sesquilibram, in
cras- qua dissolu. mell. anthosat. aut sacchar. crassi ʒ.
m. iij. fiat apozema clarificatum & aromat. cum
ʒ. j. aromati garyophil. cum modico cinna-
mom. capiat per quatruidum. Postea iterum
purgetur corpus iisdem pilulis, aut de agari-
co, sine quibus, & fœtidè, atque eadem potio-
autio in ne quantitatem parum augendo, validè obser-
su pilul. uant Arabes pilulas grandiusculas esse debere
vt diutius immorentur stomacho, tardiùs dis-
solvantur, & à distantioribus locis tra-
hant.

fiat d.

Diætæ sudorificæ euacuationibus generali-
bus

bus accenseri possunt. Nam omnes serositates, venis inclusas euacuant, & quicquid superfluit in visceribus humiditatis exhauriunt, conficiantur guajaco Squinæ, falsaparillæ, salsaf-
fras, earum descriptio & vtendi ratio satis co-
gnita.

Corpore ita purgato iis remediis vniuersa-
libus, particularis cerebri euacuatio aggredienda erit. Ceterum euacuatio vel insensibilis vel sensibilis est. Hæc fiet errhynis, mastica-
toriis, gargarismis, vesicatoriis, sinapismis, cucurbitis scarificatis & cauteriis. Illa pulueribus, sacculis, cucurbitis, siccis suffutibus, errhina cerebrum per nasum expurgant. Varia est eorum ratio: aliæ enim sicca, aliæ liquida sunt. Sicca constant pulueribus qui pungunt, & semine, stasisagriæ, helleboro albo. Liquida succo maiora. mercurial. anagalis, macis, bethon. brassicarum, & vino albo. Sunt qui commendent oleum nigellæ si illinatur narium meatus.

*Remedi
particul
ria pro c
pite.*

Masticatoria plurimum valent ad purgandum cerebrum: conficiuntur ex radicibus pyrethri, aut mastica, nuce moschata, cubebis, vuis damascenis in aqua saluiæ infusis, vel in essentia saluiæ & thymi. Gargarismi non adeo v-
sati.

Vesicatoria capiti admota euacuant sensi-
biliter, conficiuntur ex fermento, columbo-
rum stercore, muscis cantharidibus, cum mo-
dico aquæ vitæ. Præparantur etiam empla-

*Vesicato
ria.*

stra quæ aquas attrahent ex radice brionia, thapsia, semine sinapios, euphorbio. Panis etiam calidus vertici admotus cum aquæ vitæ modico, serositates multas haurit.

Cucurbitæ scarificatæ huic euacuationi conferunt. Tandem catarrhis inueteratis & rebellibus, cauteriis succurrendum quæ fontem exhauriunt humorem deriuant capiti, ceruici, & brachio applicantur.

Alia est euacuatio insensibilis quæ fit resol- uendo humorem & in vaporem conuertendo, qui deinde per insensibilem transpirationem exhalatur, sacculi pulueres & suffitus idem præ- stant.

sacculi
capiti ℞. Milij & auenæ, ana P. j. furfuris & salis a-
na ℞. j. frigrantur hæc omnia & sacculo in-
clusa calida futuræ coronali applicentur,
vel

sacculi. ℞. semin. anisi, fœniculi, & baccar. lauri, ana
℞. ij. milij & salis communis an. ℞. iiij. summi-
tatum anethi, flor. camamil. & rorismar. an. P. j.
frigrantur hæc omnia, & includantur sacculis
capiti applicandis.

Suffumigia quæ foras trahunt & resoluunt
sic conficiuntur.

suffitus. ℞. Storac. benjoin. nigellæ romanæ an. ℞. iiij.
garyophill. & trochiscor. galliæ moschatæ an.
℞. j. fiat suffumigium quo vestimento capitis
suffiantur, vel

suffitus. ℞. Thuris, ladani, benjoini ana ℞. iiij. gummi,
hederæ, granorum iuniperi, coriandri præpa-
rati

ratione Panisset
que vix
ratione
tis & re
tionem
ceruicis
ne resol
verendo
rationem
dem pre
e falsi
colo u
Scetur
a lenti
fommi
ac an P
e facili
re solut
e an 3
chac
to cap
e sum
tri p
rat

ratione ana 3.ij. misce, fiat suffimigium, hisce artifi-
ficiis primam assequemur intentionem, vt sci-
licet cerebrum expurgemus, & fontem catar-
rhorum exhauriamus.

Alia est indicatio roborandi cerebrum, il-
ludque vendicandi intemperie frigida & hu-
mida quæ perpetuam excrementorum co-
piam congerit, omniâque in aquam vertit: fru-
stra enim exhaustus erit fons iste nisi impedi-
uerimus quominus iterum oppleatur. Id vt asse-
quamur remedia interna & externa adhibebi-
mus. Interna sunt, opiata, tabulæ, pulueres,
theriaca, mithridaticum, conseru. bethonic.
rorismarini, & stœchados, maximè conue-
niunt.

℞. Conseru. florum rosmarini, stœchad. & ^{Opiata ro-}
bethonicæ ana 3.j. theriac. veteris 3.ij. pulue-^{borans.}
ris aromat. rosat. & diagalang. ana 3.j. cum
syrupo stœchad. fiat opiata, de qua an-
te pastum sumat ad magnitudinem auella-
næ.

Conficiuntur hoc modo tabulæ eiusdem ^{Tabellæ}
virtutis. ℞. Pul. aromat. garyophil. ana 3.j. dia-
gal. 3.ß. nucis mosc. 3.j. sacchar. aqua bethon.
aut melissæ diluti quantum satis, fiat electua-
rium, in tabulas dispertiendum quarum singu-
læ sint ponderis trium drach. harum vna, mane
duabus horis, ante prandium sumatur, vna ite-
rum sub vesperum ante cœnam.

Puluis digestiuus à pastu ad cerebrum & sto-
machum roborandum.

luis di- ℥. Anisi conditi 3. iij. cinnamom. 3. ij. nucis
zinnus. mosc. 3. j. coralli rubri 3. ij. margaritarum præ-
 paratarum, & cornu cerui ana 3. j. sacchar. ro-
 sat. & sacchar. albi ana 3. iij. fiat pulvis de qua
usæ cor- cochleare vnum post pastum pro diuitibus ad-
b. detur ambri grisei modicum, aquæ cœlestes,
 theriacales, imperiales, plurimum ad desiccand-
 dum & roborandum cerebrum conferunt, po-
 tissimum senibus, & temperamento frigi-
 dis.

Remedia Remedia externa cerebrum corroborantia
terna. sunt pulueres capitales, quibus consperge-
 tur vniuersum caput, aut conficiuntur pi-
 lei.

pulvis ro- ℥. Garyoph. macis, ligni aloës 3. ij. rosarum
bræis cu- rubr. & bethonic. sicce ana 3. iij. fiat pulvis quo
rat. quotidie conspergatur caput, vel fiat pileus
 hoc modo.

pileus seu ℥. Foliorum bethonic. meliss. maior. men-
ucupha. thæ optimæ siccatarum, ana 3. iij. garyophill.
 macis, nucis mosc. ana 3. j. rosar. rubr. florum
 rosmarin. ana 3. j. β. granorum kermes, ligni
 aloës, ana 3. j. fiat pulvis Xilo intermiscendus
 quo fiat pileus, bombiceo panno rubro coo-
 pertus.

Fiunt etiam emplastra toto capiti applican-
 da, quemadmodum roborant & desiccant.

Empla- ℥. Ladan. purissimi, & mastice ana 3. j. thu-
strum. ris, & sandaraciana 3. iij. radicum cyperi, ga-
 ryophil. ireos Florent. ana 3. β. flor. sal. rosmari-
 ni, ros. rub. ana 3. v. cubebarum 3. ij. malaxen-

tur.

etur hæc omnia cum oleo irino & terebenthina, fiatque emplastrum.

Paucis ab annis translatum fuit è terris no-^{Tacama-}
uis gummi præstantissimum nomine ^{haca.} Tacama-
haca, capiti in formam emplastri apponitur,
cerebrum roborat, fluxiones omnes sistit, tan-
tùmque ad sedandos omnes dolores valet, vt
hoc vnicum apud Indos aduersus omnigenos
dolores vsurpetur nisi appareat inflammatio
eximia. Ipsemet eius effecta animaduerti.

Omnibus antiquis practicis, ad desiccandum
& roborandum cerebrum plurimum appro-
bantur capitis lotiones cum herbis cephalicis
quales sunt bethonica, melissa, maiorana, la-
uendula, flores stœchados & rorismarini, fiet &
optimus sapo hoc pacto.

℞. Saponis opt. ʒ. iij. agaric. ʒ. iij. ireos Flo-^{Sapo.}
rent. ʒ. ij. garyophil. & macis ana ʒ. j. fiat sapo.

Commendantur etiam balnea naturalia mo-^{Balnea}
dò actu calida sint & sulphurea, veluti belle-^{natura-}
lucanæ aquæ, quarto distantes à monspellio
lapide.

Sunt qui in aures quotidie vesperi guttas ali-
quas olei terebenth. instillent, & xilo moscato
obturent. Siccati ita & roborati cerebrum as-
seuerant.

Ea omnia remedia catarrhis frigidis confe-
rent, & quibus est cerebrum frigidum humi-
dumque. Sin autem defluxio calida sit cere-
brumque, etiam medicus remedia varia adhi-
bebit, & intemperiei accommodabit. Hæ duæ

sunt indicationes quæ partem mittentem respiciunt, prius exhaurienda, deinde roboranda est ne quid noui gignat.

Nunc parti recipienti consulendum, pars omnis inferior & debilis recipere quasi cogitur, verum pro nobilitate aut necessitate partis, magis vel minus nobis curæ erit. Si in oculos defluat catarrhus remedia iam præscripta: Si in nasum diuertendus erit, si in dentes, mox te rationem eos conseruandi docebo: Si in stomachum per ventrem potest excerni. Periculosissimus est omnium cui per tracheam arteriam illabatur, & in pectus aut pulmonem ingruit, respirationem enim impedit, actionum omnium maximè necessariam, & animal suffocat. Illi igitur promptè occurrendum omnia quæ iam præscripta remedia, ad vacuandum, diuertendum, & deriuandum humorum motum vsurpanda: si autem rapidus sit & præceps, eum remediis quæ in ore tenebuntur & deglutiuntur sistere cogemur, à leuioribus incipiendo cuiusmodi sunt, Bolus Armen. terra sigil. tragacant. conser. ros. veterum, sacchar. rosat. fient parvæ formulæ

*mula
ling.
sistend.
tionem*

℞. Conseru. ros. veterum ʒ. j. ꝑ. pulueris tragacanth. ʒ. j. terræ sigillatæ, boli Orientalis ana ꝑ. ij. sacchari diluti in aqua infusionis, gummi tragacanth. quantum satis fiant parvæ formulæ.

Ni hæc sufficiant deueniendum ad fortiora, qualia sunt diacodium, theriaca recens, pilulæ de cy-

de cynoglossa, aut quæ ab antiquis descriptæ, fiunt ex styracis, galbani, opij. & myrrhæ, partibus æqualibus, hæc non administranda sunt remedia, nisi necessitate urgente, & cum subita mutatio metuitur.

Sisti potest etiam catarrhus remediis externis, suffumigiis videlicet & emplastris.

℞. Rosarum rubrarum, coriand. præp. ana ʒ. *Suffit*
 j. ʒ. mastich. sandarac, gummi hederæ ana ʒ. j.
 seminis papau. ʒ. v. granorum myrrhæ ʒ. ʒ. fiat
 pulvis pro suffumigio capitis cuius etiam suffitus per os aut nasum attrahi poterit gummi
 tacamahaca præsentissimum est cohibendis & *Tacamahaca.*
 sistendis catarrhis remedium catarrho cohibito expurgandū erit pectus beccchicis remediis, tussim excitantibus euacuandum peculiaria non hîc describam remedia, quoniam methodum tantum generalem catarrhis subueniendū doceo.

Ratio conseruandorum dentium.

C A P. V I I.

QVoniam catarrhi sæpissimè dentes inuadunt, eosque plurimū corrumpunt, rem non ingratam puellis me facturum arbitror. Si capitulo vno rationem eos conseruandi perstringam breuiter. Vt pulchri, sanique sint dentes, albos eos, leues, duos, firmos esse oportet, carnemque gingiuarum integrā, duram, & den-

sam. Demonstraturus prius sum quidnam eos labefactare & nigra sorditie aut rubigine conspurcare possit: deinde potiora remedia que iis expoliendis & conseruandis plurimum conferant descripturus.

Illustra. Aer frigidus, vt obseruat Hippocrates quinto lib. aphor. dentibus inimicus.

Cibi omnes crudi, dulces, visceri, acidi, pingues, duri, vaporosi, & qui actu frigidi sunt, supra modum dentibus nocent. Crudi multos vapores emittunt qui eos denigrant, & rubigine fœdant, dulces, visceri, & pingues multum sordium relinquunt, acidi eos laceffunt & stupefaciunt propter aspredinem & inæqualitatem suam duri eos quatiunt.

Carnibus euchymis, & eupeptis vescendum; nam consulendum in primis stomacho, si conseruandis dentibus studeas.

Vsus frequens lactis, caseus, artocreatæ, & huiusmodi pemmata legumina eos corrumpunt; saccharum denigrat inter alia. Non vna parte mandendum est tantummodo, sed vtraque ex æquo, corrumpuntur enim dum otiantur Carnes agnina, & suilla, & quidquid frigitur, sicut & vsus communis fructuum humidiorum plurimum eos lædunt. Veteres obseruant porra, dentes & gingiuas corrumpere, vino bene diluto, nec dulci, nec frigido nimium vtendum; iuscula vt & reliqua omnia præcalida eos lædunt. Detergendi sedulò sunt post pastum, ideoque dentiscalpia ex lentisco, myrrho, rore ma-

rino,

rino, cupresso, & aliis lignis adstringentibus vtilissima addi potest, & modicum lignum aloës: cultro autem aut afflicula (vt multi peccant) non detergendi sunt, laxant enim omnia ligamēta: nec diu etiam scalpendi potissimum iis qui catarrhis obnoxij sunt. Sic bene deterfi, pauco vino diluto lauati poterunt. Continuus vsus sublimati denigrat & corrumpit vehementer dentes. Cui malo vt obuiam eatur præparandum est optimè sublimatum, nec antea eo vtendum, quam per tres aut quatuor menses, in aqua singulis primi mensis diebus aliorum singulis hebdomadibus semel aut ter mutanda, infusum fuerit. Nunquam etiam facies illinenda, priusquam lotum fuerit os & deterfi dentes, tenendæque aqua ore. Ea sunt omnia quæ nocent dentibus.

Videamus quæ prosint. Sunt qui candidi sint dentibus, sed infirmis, aut quia laxa sunt ligamenta, aut quia gingivæ carne exuuntur: alij dentes habent firmos, sed nigros. Duplicia ergo requiruntur remedia quæ alben scilicet, & quæ firment, carnemque regenerent.

Eorum quæ dealbant innumera est multitudo, sed meliora seligam. Medici Græci præ reliquis pumicem vitum, & tritum commendant. Hoc illis familiare est remedium.

℞. Pumicis & salis vstorum ana ʒ.iiij. iunci *Dentif.*
odorati ʒ.ij. piperis ʒ. j. s. pulueriscentur hæc o- *cium.*
mnia, fiatque dentifricium.

Nos puluerem conficiemus maximè meo arbitrio dentibus dealbandis idoneum.

aluis ad ℞. Cristalli ʒ. j. β. coralli albi & rubri ana
alban- ʒ. j. pumicis & ossis cepiæ ana ʒ. ij. marmoris
s den- albi, radicis ireos Florent. cinnamo. & granor.
to kermes an. ʒ. β. salis communis ʒ. j. margaritar.
 præpar, ʒ. j. alabastri, & alum. rupei ana ʒ. β. te-
viata. rantur hæc omnia subtiliter quibus fricentur
 dentes quotidie mane, loti prius vino albo. Ex
 iisdem pulueribus possunt confici opiata ad-
 dendo mel.

iritus Spiritus vitrioli aquæ immixtus mirum in
rsoli. modum dentes dealbat, & singulare est reme-
 dium: aquam etiam fortem aqua communi
 dissolutam nonnulli magnificiunt: proderit &
 hæc stillatitia aqua

usa. ℞. Sulphur. vini, aluminis, salis, gemmæ ana
 lb. j. aceti ʒ. iiij. loco aceti, spiritum vitrioli
 substituunt, extrahatur aqua per retortam
 lento igne ne sulphur redoleat. Hæc aqua
 dealbat vehementer dentes, & putridas gin-
 givas expurgat. Si dentes sint nigri & vis-
 cidi.

aluis ad ℞. Farinæ hordei, salis communis ana ʒ. ij.
gredi- misce cum melle, & fiat pasta quæ charta in-
m den- uoluta in furno desiccabitur: huius pulueris

um. ℞. ʒ. iiij. cancrorum vstorum, & pumicis, oui
 testarum in puluerem redactarum, alumin. ana
 ʒ. ij. citrei cortic. siccæ ʒ. j. misceantur omnia,
 quibus fricentur dentes.

radix al- Radices althææ præpa. detergunt & dealbant
ea. den

dentes, ita autem præparantur.

℞. Radices altheæ bene purgatas in multas *Radix*
partes dissectas: in aqua cum modico salis, alu- *theæ.*
minis, & ireos Florent. bulliant: postea siccen-
tur in furno & iis dentes fricentur.

Si labescunt. ℞. Radic. Bistort. pentaphil. a- *Ad den-*
na ʒ. j. rad. cyperi ʒ. ij. ros, rubr. spongiæ, bede- *iremul*
gar. lentisci an. ʒ. ʒ. sumach. ʒ. ij. garyophil. ʒ. j.
coquantur hæc omnia in aqua chalybeata vi-
no crasso diluta, lauentur ea gingivæ, addito
modico aluminis, vel

℞. Coral. rubr. cornu cerui, aluminis ana ʒ. *Vngue-*
j. ʒ. sumach. spongiæ bedegar. ana ʒ. j. fiat pul- *tum se-*
uis qui immiscebitur succo aut vino ma- *pasta*
lorum cydoniorum, & gingivis, aut radi- *firman-*
cibus dentium in formam vnguenti applicen- *dentes.*
tur.

Si dentes exuti sint carne, regenerabitur caro *Ad inc-*
his remediis. Fiat pulvis cum alumine, coral. *nandum*
rub. thure, & cortice thuris modico ireos, & a- *dentes.*
ristolochiæ, vel

℞. Aluminis plumei, balauft. sumach. ana ʒ. *Pulvis.*
ij. ligni aloës, cyperi, myrrhæ, mastic. ana ʒ. j.
fiat pulvis: opiata etiam ad incarnandum ido-
neæ sunt, & melius adherent.

℞. Aluminis rup. ʒ. ʒ. sang. drac. ʒ. iiij. myrrhæ *Opiata.*
ʒ. ij. ʒ. cinnamom. & mastic. ana ʒ. j. redigan-
tur hæc omnia in pulverem subtilem, & cum
sufficiente quantitate mellis, fiat opiata quæ
applicabitur gingivis sub vesperum per to-
tam noctem. Postridie mane lauabuntur ali-

2488/11
120 RATIO CONSERV. DENTIVM.

qua decoctione astringenti, aut vino crasso.
Sunt qui quotidie mane granum salis in ore:
fumant, teneantque donec liquefeat, & postea
detergeant dentes lingua, hoc dealbare, fir-
mare dentes, & à corruptione vindicare
gingiuas arbitrantur. Atque hæc
est conseruandorum den-
tium ratio.

F I N I S.

Soli Deo honor & gloria.

rañu.
n oco
volica
fr.
ce

